

ЗАТВЕРДЖЕНО

рішення другої сесії
обласної ради сьомої скликання
18 грудня 2015 року № 8-2/VII

СХВАЛЕНО

розпорядження голови обласної
державної адміністрації
27 жовтня 2015 року № 587

**ПЛАН ЗАХОДІВ
з реалізації у 2015-2017 роках
СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
на період до 2020 року**

Чернігів 2015

Перелік скорочень

АРР – агенція регіонального розвитку
АРТ – антиретровірусна терапія
ВНС – водопровідна насосна станція
ВВП – валовий внутрішній продукт
ВРП – валовий регіональний продукт
ВРХ – велика рогата худоба
Е(Ш)МД – екстрена (швидка) медична допомога
ЄС – Європейський Союз
ЗОШ – загальноосвітня школа
ЗМІ – засоби масової інформації
ДФРР – Державний фонд регіонального розвитку
КЛПЗ – комунальний лікувально-профілактичний заклад
КНС – каналізаційна насосна станція
ЛПЗ – лікувально-профілактичний заклад
МОЗ – Міністерство охорони здоров'я
МТБ – матеріально-технічна база
МТД – матеріально-технічна допомога
МСБ – малий та середній бізнес
МФО – міжнародні фінансові організації
НАМН – Національна академія медичних наук
НУО – неурядова організація
ООН – Організація Об'єднаних Націй
ОСГ – особисте селянське господарство
ПАТ – публічне акціонерне товариство
ПМД – первинна медична допомога
ПМСД – первинна медико-санітарна допомога
ПП – приватний підприємець
ПСП – приватне сільськогосподарське підприємство
ПрАТ – приватне акціонерне товариство
ПТНЗ – професійно-технічні навчальні заклади
СДЮШОР – спеціалізована дитячо-юнацька школа олімпійського резерву
СВК – сільськогосподарський виробничий кооператив
СОК – сільськогосподарський обслуговуючий кооператив
СТОВ – сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю
СФГ – селянське фермерське господарство
ТОВ – товариство з обмеженою відповідальністю
ФАП – фельдшерсько-акушерський пункт
ФГ – фермерське господарство
ШВСМ – школа вищої спортивної майстерності
ШМД – швидка медична допомога
ЦРЛ – центральна районна лікарня
ЦМЛ – центральна міська лікарня

Зміст

Перелік скорочень	2
Зміст	3
1. Методологія та процес підготовки Плану заходів з реалізації Стратегії	5
2. Структура стратегічних, операційних цілей та завдань Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2020 року	9
3. Програми Плану заходів з реалізації Стратегії	11
3.1. Програма 1 Розвиток людського потенціалу	11
Стан і проблеми.....	12
Структура програми.....	12
Напрямок 1.А. Комплексний розвиток територіальних громад.....	14
Напрямок 1.В. Захист і збереження територій.....	15
Напрямок 1.С. Створення умов до формування здорового населення та підтримка сімейних цінностей.....	16
Напрямок 1.Д. Забезпечення умов для отримання якісної освіти.....	18
Напрямок 1.Е. Розвиток культурного і духовного середовища, забезпечення патріотичного виховання населення.....	19
Часові рамки і засоби реалізації.....	20
Очікувані результати та показники.....	20
Орієнтовний фінансовий план.....	22
Припущення та ризики.....	24
Рекомендації.....	25
3.2. Програма 2 Підвищення конкурентоспроможності області та забезпечення стійкого економічного зростання	25
Стан і проблеми.....	26
Структура програми.....	27
Напрямок 2.А. Підвищення рівня інвестиційної привабливості та інноваційної спроможності.....	28
Напрямок 2.В. Стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва.....	30
Напрямок 2.С. Розвиток туризму.....	30
Часові рамки і засоби реалізації.....	31
Очікувані результати та показники.....	32
Орієнтовний фінансовий план.....	32
Припущення та ризики.....	33
Рекомендації.....	34
3.3. Програма 3 Розвиток сільських територій	35
Стан і проблеми.....	36
Структура програми.....	36
Напрямок 3.А. Розвиток високопродуктивного агропромислового комплексу.....	37
Напрямок 3.В. Підвищення рівня стандартів життя населення в сільській місцевості.....	38

Часові рамки і засоби реалізації.....	39
Очікувані результати та показники.....	39
Орієнтовний фінансовий план.....	40
Припущення та ризики.....	41
Рекомендації.....	42
4. Основні суб'єкти реалізації Стратегії.....	43
5. Каталог проектних карток	44
5.1. Проектні картки Програми 1 Розвиток людського потенціалу...	44
Проектні картки напрямку 1.А. Комплексний розвиток територіальних громад.....	44
Проектні картки напрямку 1.В. Захист і збереження територій.....	57
Проектні картки напрямку 1.С. Створення умов до формування здорового населення та підтримка сімейних цінностей.....	59
Проектні картки напрямку 1.Д. Забезпечення умов для отримання якісної освіти.....	72
Проектні картки напрямку 1.Е. Розвиток культурного і духовного середовища, забезпечення патріотичного виховання населення.....	77
5.2. Проектні картки Програми 2 Підвищення конкурентоспроможності області та забезпечення стійкого економічного зростання.....	80
Проектні картки напрямку 2.А. Підвищення рівня інвестиційної привабливості та інноваційної спроможності.....	80
Проектні картки напрямку 2.В. Стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва.....	91
Проектні картки напрямку 2.С. Розвиток туризму.....	93
5.3. Проектні картки Програми 3 Розвиток сільських територій	97
Проектні картки напрямку 3.А. Розвиток високопродуктивного агропромислового комплексу.....	97
Проектні картки напрямку 3.В. Підвищення рівня стандартів життя населення в сільській місцевості	101
6. Перелік основних інвестиційних проектів суб'єктів господарювання, що мають наміри щодо їх реалізації у 2015-2020 роках.....	106
7. Система моніторингу та оцінки результативності виконання Плану заходів з реалізації у 2015-2017 роках Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2020 року.....	110
8. Індикатори (показники) результативності виконання Плану заходів з реалізації у 2015-2017 роках Стратегії сталого розвитку області на період до 2020 року.....	111

1. Методологія та процес підготовки Плану заходів з реалізації Стратегії

Стратегія сталого розвитку Чернігівської області до 2020 року (далі – Стратегія) розроблена на основі чинного українського законодавства із використанням кращого європейського та українського досвіду Координаційною радою та Робочою групою із розробки Стратегії сталого розвитку області до 2020 року протягом ряду засідань та дискусій у період із серпня 2014 року до лютого 2015 року за сприяння проекту Європейського Союзу «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні». Стратегія затверджена рішенням двадцять п'ятої сесії обласної ради шостого скликання 28 травня 2015 року

Стратегія розроблялась на основі регіонального партнерства, яке передбачало участь обласної і районних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, освітніх та наукових установ, організацій громадянського суспільства, представників приватного сектору та широкого кола зацікавлених сторін області.

Стратегія забезпечує системний та комплексний підхід до подальшого розвитку області з метою ефективного використання наявного потенціалу. В ній ставляться стратегічні та операційні цілі розвитку регіону на основі принципів сталого розвитку.

Стратегія визначає напрямки та завдання щодо соціально-економічного розвитку Чернігівської області до 2020 року з метою досягнення наступного стратегічного бачення: перетворити Чернігівщину в економічно самодостатній, екологічно чистий і туристично привабливий регіон європейської держави – України – з високорозвинутим промислово-аграрним комплексом, гідним рівнем життя населення, зі щасливими, патріотичними та працьовитими жителями.

Стратегія буде реалізовуватися у два етапи: 2015-2017 та 2018-2020 роки. Перший етап, передбачений у цьому Плані заходів з реалізації Стратегії у 2015-2017 роках (надалі – План) представляє першочергові зусилля по перетворенню поставлених стратегічних цілей в програми і проекти з визначеними засобами реалізації, відповідальністю і часовими рамками впровадження.

Розробка Плану є окремим важливим процесом стратегічного планування розвитку області, який відбувається через залучення широкого кола суб'єктів регіонального розвитку.

Підготовка Плану проводилася з березня 2015 року відповідно до цілей, поставлених у Стратегії, і з огляду на існуючі та передбачувані можливості розвитку і виклики. Широка група зацікавлених сторін регіонального розвитку активно залучалася до процесу мобілізації регіональних ідей проектів, які оцінювалися і групувалися у тематичні програми.

План передбачає наявні та прогнозовані фінансові можливості і забезпечує узгодження зі Стратегічними цілями даної Стратегії, Державної стратегії регіонального розвитку України на період до 2020 року та іншими важливими аспектами розвитку.

На стратегічному рівні мета розвитку Чернігівської області містить три стратегічні цілі на період до 2020 року. Стратегічні цілі є загальними, тому вони залишаються актуальними і властивими визначеним напрямкам регіонального розвитку після завершення першого програмного циклу, розробленого в цьому Плані. Кожна стратегічна ціль (Програма) складається з декількох операційних цілей (напрямків).

Стратегічні цілі (Програми)		
1. Розвиток людського потенціалу «Людина – понад усе»	2. Підвищення конкурентоспроможності області та забезпечення стійкого економічного зростання «Конкурентоспроможний регіон»	3. Розвиток сільських територій «Регіон рівних можливостей»
Операційні цілі (напрямки)		
1.1. Комплексний розвиток територіальних громад	2.1. Підвищення рівня інвестиційної привабливості та інноваційної спроможності	3.1. Розвиток високопродуктивного агропромислового комплексу
1.2. Захист і збереження територій	2.2. Стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва	3.2. Підвищення стандартів життя та рівня зайнятості в сільській місцевості
1.3. Створення умов до формування здорового населення та підтримка сімейних цінностей	2.3. Розвиток туризму	
1.4. Забезпечення умов для отримання якісної освіти		
1.5. Розвиток культурного і духовного середовища, забезпечення патріотичного виховання населення		

Вибір наведених вище операційних цілей ґрунтувався на регіональних порівняльних перевагах і дієвому використанні визначених можливостей розвитку з метою скорочення слабких сторін і проблем розвитку, а також пом'якшення ризиків.

Принципи сталого розвитку включені в усі компоненти цього Плану. Сталість вимагає інтеграції та балансування економічних, територіальних, соціальних і екологічних цілей.

При підготовці Плану реалізації Стратегії було взято до уваги такі фактори:

1. Наявність в Україні політичної волі до приведення процесів планування та реалізації політики регіонального розвитку у відповідність до практики Європейського Союзу, викладені у Стратегії сталого розвитку "Україна - 2020".

2. Затверджено Державну стратегію регіонального розвитку України до 2020 року, а відтак необхідність подальшого перегляду регіональних стратегій

розвитку усіх областей України для їх узгодження з новою державною стратегією.

3. Визначення найбільш важливих проблем розвитку області, які можуть бути вирішені на регіональному рівні, виходячи з повноважень обласних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та ресурсів, які для цього можуть бути залучені.

4. Відповідність програм, напрямів і проектів регіонального розвитку, що пропонуються у Плані реалізації Стратегії, для досягнення стратегічних цілей, визначених у Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2020 року.

В процесі підготовки Плану реалізації Стратегії максимально застосовувалися принципи, методологія та інструменти для стратегічного і операційного планування ЄС із незначними поправками для відображення особливостей України та області.

Принципи та інструменти, які застосовувалися для визначення напрямків розвитку і сфер втручання, передбачають:

Партнерство – домовленість про спільні цілі шляхом консультацій та на основі консенсусу з представниками влади, ділових кіл, освітніх установ, організацій громадянського суспільства та інших відповідних зацікавлених сторін.

Участь та спільну зацікавленість – забезпечення широкої соціальної згоди, чіткої громадської підтримки реалізації, зацікавленості діяти в напрямку спільних цілей, взаємної довіри, спільної відповідальності і підзвітності, а також захист від спроб окремих суб'єктів розвитку задовольнити лише власні інтереси.

Сталість – результат застосування усталених принципів і методологічних інструментів, таких як баланс і узгодженість стратегічних і операційних елементів (цілей, заходів, програм).

Інтеграцію – досягнуту завдяки широкій участі усіх зацікавлених сторін та забезпеченню їх потреб на регіональному рівні через розробку спільних заходів.

Інновацію – визначення оптимальних і оригінальних втручань (проектів) з метою забезпечення найбільш ефективного використання наявних ресурсів.

Узгодженість, ієрархію та взаємопов'язаність – передбачення у планувальних документах нижчого рівня узгодженості з планами вищого рівня з можливою більшою конкретизацією.

Партнером процесу підготовки Плану реалізації Стратегії став Проект ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні», який надавав методичну допомогу в процесі розробки.

Консультації, проведені у рамках Координаційної ради та Робочої групи, сприяли посиленню їх зацікавленості і забезпечили взаємну згоду стосовно сфер втручання та основних пріоритетів розвитку, як головних елементів Стратегії і Плану її реалізації.

Інновацією нового інструменту регіонального розвитку, передбаченого Планом реалізації Стратегії, є запровадження проектного підходу для

досягнення результату та максимальна відкритість і прозорість процесу відбору та реалізації проектів.

Регіональними експертними групами було проведено роботу з мобілізації проектів, реалізація яких дозволить досягнути визначених Стратегією цілей.

У фазі розробки Плану реалізації ідеї проектів були оцінені і зібрані в три тематичні Програми з урахуванням їх взаємного посилення і доповнення.

План реалізації націлений на використання основних економічних можливостей, наявних у області, але також враховує оптимальні способи дотримання принципів сталого розвитку – соціальну інтеграцію, доступність і захист довкілля з урахуванням збереження природних, культурних і історичних ресурсів та надбань.

Важливим є територіальні аспекти реалізації проектів, які мають призводити до зменшення існуючих дисбалансів розвитку між окремими районами та містами області та сприяти стимулюванню різних форм співробітництва територіальних громад.

2. Структура стратегічних, операційних цілей та завдань Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2020 року

Стратегічні цілі	Операційні цілі	Завдання
1. Розвиток людського потенціалу «Людина – понад усе»	1.1. Комплексний розвиток територіальних громад	1.1.1. Підтримка взаємодії громад з метою вирішення спільних проблем. 1.1.2. Забезпечення подальшого розвитку інформаційного простору, забезпечення інформаційної безпеки, підтримка свободи слова, відкритості у діяльності органів державної влади, забезпечення інформаційних потреб населення області. 1.1.3. Сприяння реалізації статутної діяльності інститутів громадянського суспільства області, налагодження системного діалогу органів виконавчої влади з громадськістю, підвищення якості підготовки рішень з важливих питань державного, регіонального та суспільного життя з урахуванням громадської думки. 1.1.4. Формування механізмів залучення мешканців для вирішення місцевих проблем, сприяння створенню органів самоорганізації населення, покращення доступу до публічної інформації. 1.1.5. Розвиток інфраструктури населених пунктів, у т.ч. об'єднаних територіальних громад. 1.1.6. Підтримка розробки містобудівної документації та впровадження нових технологічних можливостей для ведення містобудівного кадастру.
	1.2 Захист і збереження територій	1.2.1. Збереження та охорона навколишнього природного середовища для майбутніх поколінь. 1.2.2. Створення безпечних умов проживання населення. 1.2.3. Формування екологічної свідомості та екологічної культури громадян.
	1.3. Створення умов до формування здорового населення та підтримка сімейних цінностей	1.3.1. Підвищення якості та доступності надання первинної медичної допомоги. 1.3.2. Профілактика та забезпечення раннього виявлення захворювань. 1.3.3. Підвищення ефективності використання ресурсів, якості та доступності вторинної та третинної медичної допомоги. 1.3.4. Розвиток спортивної інфраструктури для занять фізичною культурою і спортом. 1.3.5. Проведення просвітницької роботи з пропаганди здорового способу життя. 1.3.6. Підтримка сімейних цінностей та профілактика соціального сирітства.

Стратегічні цілі	Операційні цілі	Завдання
	1.4. Забезпечення умов для отримання якісної освіти	1.4.1. Підвищення якості та рівного доступу населення до загальної середньої освіти. 1.4.2. Розбудова мережі дошкільних навчальних закладів, підвищення рівня охоплення дітей дошкільною освітою. 1.4.3. Розвиток професійної освіти відповідно до потреб регіонального ринку праці, у т.ч. розвиток системи освіти впродовж життя.
	1.5. Розвиток культурного і духовного середовища, забезпечення патріотичного виховання населення	1.5.1. Підтримка розвитку культурно-мистецьких закладів. 1.5.2. Розвиток мистецької освіти. 1.5.3. Патріотичне виховання населення, відродження, збереження та розвиток народних традицій, фольклору, народної творчості та художніх промислів.
2. Підвищення конкурентоспроможності області та забезпечення стійкого економічного зростання «Конкурентоспроможний регіон»	2.1. Підвищення рівня інвестиційної привабливості та інноваційної спроможності	2.1.1. Створення умов для формування сприятливого інвестиційного середовища, позитивного іміджу області та розвитку міжнародного співробітництва. 2.1.2. Локалізація економіки на основі кластерного підходу. 2.1.3. Сприяння розвитку наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності та високотехнологічних виробництв. 2.1.4. Підвищення енергоощадності в усіх секторах.
	2.2. Стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва	2.2.1. Підвищення конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва. 2.2.2. Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва. 2.2.3. Ресурсне та інформаційне забезпечення.
	2.3. Розвиток туризму	2.3.1. Туристична промоція області та просування туристичних брендів. 2.3.2. Підтримка в належному стані об'єктів історико-культурної спадщини та розвиток інфраструктури туризму. 2.3.3. Розвиток активних видів туризму, сільського зеленого туризму та туризму вихідного дня. 2.3.4. Поліпшення стану рекреаційних зон.
3. Розвиток сільських територій «Регіон рівних можливостей»	3.1. Розвиток високопродуктивного агропромислового комплексу	3.1.1. Раціоналізація структури сільськогосподарського виробництва з метою зростання його доданої вартості. 3.1.2. Технологічне переоснащення діючих та створення високотехнологічних нових підприємств з виробництва та переробки сільгосппродукції. 3.1.3. Розвиток виробництва екологічно чистих продуктів харчування та органічного землеробства. 3.1.4. Покращання доступу агровиробників до ринків збуту.
	3.2. Підвищення стандартів життя та рівня зайнятості в сільській	3.2.1. Розвиток сучасних форм кооперації в аграрному секторі. 3.2.2. Сприяння самозайнятості та підтримка розвитку неаграрних видів бізнесу у сільській

Стратегічні цілі	Операційні цілі	Завдання
	<i>місцевості</i>	місцевості. 3.2.3. Підвищення рівня облаштування сільської місцевості як сфери життя, діяльності та побуту селян.

3. Програми Плану заходів з реалізації Стратегії

3.1. Програма 1. Розвиток людського потенціалу

Діяльність демократичної, цивілізованої європейської влади має бути орієнтована на людину, зростання людського потенціалу, покращення якості життя кожного члена суспільства.

Це стосується охорони природного середовища, що оточує людину, піклування про її здоров'я, освіту, умови проживання, якісні комунальні та соціальні послуги, комфортне урбаністичне середовище, належні умови для працевлаштування та багато інших складових, що входять до поняття якості життя.

Висока якість життя людини є метою та змістом діяльності владних інститутів та суспільного розвитку. Потужний економічний потенціал або високий рівень ВВП держави втрачають сенс, якщо адекватно не зростає рівень добробуту населення, якщо люди не забезпечені якісними харчовими продуктами, житлово-комунальними послугами, розвинутими системами охорони здоров'я, освіти та культури.

Саме рівень добробуту громадян, а не розвиток економіки, є мірилом розвитку, конкурентоспроможності та ефективності держави. Порівняно з інвестиціями в інші форми капіталу, інвестиції в людський потенціал, за оцінками багатьох економістів, є найвигіднішими як для окремої людини, так і для суспільства в цілому.

Важливою умовою розвитку людського потенціалу є підвищення соціальної активності мешканців регіону шляхом підтримки розвитку лідерських та підприємницьких якостей молоді, спроможності мобілізації населення до вирішення місцевих проблем, підвищення екологічної культури та формування здорового способу життя тощо.

Програма включає набір проектних ідей та заходів, спрямованих на досягнення Стратегічної цілі 1 «Розвиток людського потенціалу». Досягнення цієї цілі в період 2015-2017 років передбачається реалізувати через 5 відповідних напрямків та 31 проектну ідею. Зазначені ідеї не є самодостатніми для досягнення високої якості життя, однак, при належному ресурсному забезпеченні, впровадження цієї Програми здатне вже у середньостроковій перспективі здійснити відчутний вплив на підвищення якості розвитку людського потенціалу регіону.

Програма 1 «Розвиток людського потенціалу» кореспондується з Програмою 2 «Підвищення конкурентоспроможності області та забезпечення стійкого економічного зростання» та Програмою 3. «Розвиток сільських

територій», окремі завдання яких прямо та опосередковано сприятимуть розвитку людського потенціалу.

Стан і проблеми

Одним з індикаторів якості життя суспільства є показник природного приросту населення.

Демографічна ситуація в області є найгіршою в Україні та містить високі ризики для майбутнього розвитку територій, що пов'язано, головним чином, з від'ємним природним приростом населення, депопуляцією сільського населення, загостренням незбалансованості у співвідношенні між чоловіками та жінками, диспропорції вікових груп, що є стримуючим фактором у режимі відтворення населення, поступово призводить до скорочення чисельності осіб працездатного віку та зростання демографічного навантаження на суспільство та економіку регіону невикористаним населенням.

Сучасний світ динамічно змінюється, і вимагає від людини швидкої адаптації до нових реалій. На жаль, більшість державних сфер – освіта, медицина, соціальний захист – не встигають привести свої можливості у відповідності до вимог сучасності. Тому регіональна та місцева влада мають допомагати жителям регіону, передусім молоді, набувати нових знань, якостей і вмінь, які потрібні в сучасному суспільстві.

До Програми 1 відібрано проектні ідеї, які здатні стати першими кроками до підвищення якості людського потенціалу.

Акцентування цілей стратегічного планування на розвиток людського потенціалу має привернути увагу до якості життя як індикатора конкурентоспроможності регіону та стане поштовхом до стимулювання ділової активності та залучення інвестицій.

Загалом, важливим внеском у мобілізацію активних жителів до розвитку Чернігівської області стало залучення широких кіл громадськості до процесу розробки регіональної Стратегії та Плану її реалізації.

Головною метою зазначеної Програми є формування факторів впливу на покращення здоров'я людини та її кращої здатності адаптовуватись до умов, що змінюються, підвищення соціальної активності мешканців та їх відповідального ставлення до навколишнього природного середовища, а також активізація територіальних громад, стимулювання місцевого розвитку через пошук внутрішніх ресурсів за наявності державної підтримки таких процесів з метою забезпечення як власного добробуту, так і розвитку країни та регіону.

Структура Програми 1 «Розвиток людського потенціалу»

В основу програми покладені проектні ідеї, відібрані та доопрацьовані групою регіональних експертів на основі пропозицій, що надійшли від представників державних установ та громадських організацій області.

Програма складається з напрямків, які включають:

- 1.А. Комплексний розвиток територіальних громад.
- 1.В. Захист і збереження територій.

1.С. Створення умов до формування здорового населення та підтримка сімейних цінностей.

1.D. Забезпечення умов для отримання якісної освіти.

1.E. Розвиток культурного і духовного середовища, забезпечення патріотичного виховання населення.

Проектні ідеї	Територія, на яку проект матиме вплив
Напрямок 1.A. Комплексний розвиток територіальних громад	
1.1. Створення та забезпечення діяльності Агенції регіонального розвитку (АРР)	Чернігівська область
1.2. Активізація сільських громад та покращення благоустрою шляхом самоорганізації мешканців	Чернігівська область
1.3. Утвердження інформаційної безпеки на Чернігівщині через стимулювання критичного підходу до інформації та посилення інформаційної відкритості влади	Чернігівська область
1.4. Покращення доступу сільського населення Чернігівської області до публічної інформації та адміністративних послуг	Сільські населені пункти області
1.5. Поліпшення житлових та комунальних умов проживання населення	Чернігівська область
1.6. Забезпечення населення якісною питною водою	Чернігівська область
1.7. Розбудова дорожньої інфраструктури	Чернігівська область
1.8. Оновлення рухомого складу тролейбусів	місто Чернігів
1.9. Впровадження інноваційних технологій у сферу ведення містобудівного кадастру	Чернігівська область
1.10. Забезпечення розробки генеральних планів населених пунктів	Території громад Чернігівської області
1.11. Розроблення схем планування територій	Чернігівська область
Напрямок 1.B. Захист і збереження територій	
1.12. Відродження малих річок	Басейн річки Стрижень (Ріпкинський, Чернігівський райони, м. Чернігів).
1.13. Інформаційно-просвітницька робота по збереженню та охороні довкілля	Чернігівська область
Напрямок 1.C. Створення умов до формування здорового населення та підтримка сімейних цінностей	
1.14. Модернізація мережі закладів охорони здоров'я області, що надають первинну медико-санітарну допомогу	Чернігівська область
1.15. Профілактика та лікування онкологічних захворювань	Чернігівська область
1.16. Профілактика, раннє виявлення та надання медичної допомоги хворим на туберкульоз	Чернігівська область
1.17. Створення та обладнання сайтів антиретровірусної терапії (АРТ) на базі кабінетів «Довіра» ЦРЛ, ЦМЛ	Новгород-Сіверський, Бобровицький, Менський райони та м.Ніжин Чернігівської області
1.18. Поліпшення умов отримання населенням послуг охорони здоров'я та підвищення їх якості	Чернігівська область
1.19. Створення та обладнання єдиної оперативно-диспетчерської служби ЛПЗ «Чернігівський обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф»	Чернігівська область

Проектні ідеї	Територія, на яку проект матиме вплив
сучасними телекомунікаційними ресурсами	
1.20. Створення та обладнання міжрайонних кардіологічних відділень	Чернігівська область
1.21. Будівництво спортивних майданчиків для масового використання	Чернігівська область
1.22. Будівництво та реконструкція спортивних споруд	місто Чернігів
1.23. Впровадження сучасних технологій соціально-психологічної та виховної роботи з дітьми	Чернігівська область
1.24. Модернізація системи соціальної підтримки населення області	Чернігівська область
Напрямок 1.D. Забезпечення умов для отримання якісної освіти	
1.25. Рівний доступ до якісної освіти кожній дитині	Райони Чернігівської області
1.26. Забезпечення навчальних закладів сучасною комп'ютерною технікою та мультимедійним обладнанням	Чернігівська область
1.27. Поліпшення умов перебування учнів в загальноосвітніх навчальних закладах області	Чернігівська область
1.28. Підвищення рівня охоплення дітей дошкільною освітою та поліпшення її якості	Чернігівська область
1.29. Модернізація матеріально-технічної бази закладів професійної освіти для підвищення рівня підготовки робітничого потенціалу	Чернігівська область
Напрямок 1.E. Розвиток культурного і духовного середовища, забезпечення патріотичного виховання населення	
1.30. Поліпшення умов отримання культурних послуг та підвищення їх якості	Чернігівська область
1.31. Від збереження національних традицій – до зростання духовності і підвищення культурних стандартів	Чернігівська область

Напрямок 1.A. Комплексний розвиток територіальних громад

Підвищення обізнаності та соціальної активності мешканців області має бути здійснено за рахунок формування активної громади, готової до викликів, що постають перед регіоном у ході соціально-економічної трансформації.

Додатковим фактором розвитку людського потенціалу області є вдосконалення системи регіонального управління, що передбачає покращення взаємодії територіальних громад області з метою забезпечення вирішення спільних проблем відповідних територій. Підтримка громадських ініціатив дозволить стабілізувати соціальні процеси та забезпечуватиме підвищення рівня довіри населення до місцевої влади.

Для забезпечення добробуту населення та надання можливостей для всебічного розвитку необхідно, перш за все, створити належні побутові умови. Забезпечення населення якісними житлово-комунальними послугами є однією з визначальних характеристик населених пунктів, а якісна питна вода є одним з визначальних чинників здоров'я людини. В умовах енергетичної кризи, яка наочно проявилася в країні, економне енергоспоживання та ефективне водопостачання та водовідведення набувають першочергового значення для життя людини.

Підвищення рівня соціально-побутових умов життєдіяльності населення шляхом сталого забезпечення споживачів якісною питною водою у відповідності з санітарно-гігієнічними нормами та стандартами, передбаченими чинним законодавством України, буде здійснено через модернізацію та розвиток водопровідної мережі, підвищення ефективності та надійності її функціонування, розширення кола споживачів централізованого водопостачання.

Створення для населення розвиненої інфраструктури, зокрема покращення стану дорожнього покриття, його нове будівництво, переоснащення та створення мереж вуличного освітлення, є однією з визначальних характеристик доступності та комфортності для проживання в населених пунктах.

Таким чином, у період дії Плану реалізації Стратегії передбачається сфокусувати увагу на проектах, що сприятимуть:

- створенню дієвих механізмів мобілізації мешканців до вирішення місцевих проблем;
- поширенню практики розвитку соціальної активності мешканців громад, організації їх співпраці, створенню умов для більш якісного та ефективного використання спільних ресурсів;
- стимулюванню участі мешканців у діяльності органів самоорганізації населення;
- покращенню доступу населення до публічної інформації і послуг;
- зростанню комунікацій між громадянами та органами влади;
- зростанню доступу громадян та громадянського суспільства до цифрових технологій і можливостей, що дає їх використання;
- підвищенню рівня благоустрою населених пунктів;
- забезпеченню населених пунктів якісною дорожньою інфраструктурою та покращенню транспортного сполучення;
- забезпеченню житлом незахищених верств населення;
- своєчасному взаємоузгодженню державних, громадських та приватних інтересів під час планування і забудови територій.

Реалізація проектів зазначеного напрямку сприятиме активізації мешканців області, посиленню інституційної спроможності органів місцевого самоврядування через підвищення активності громади у частині залучення населення до вирішення місцевих проблем, створенню умов для доступу населення до публічної інформації та покращенню доступності адміністративних послуг.

Напрямок 1.В. Захист і збереження територій

Однією з першочергових засад для досягнення успіху в напрямі створення комфортних та безпечних умов проживання є усвідомлення населенням області важливості питань охорони навколишнього природного середовища, адже саме екологічна культура є визначальним чинником, від якого залежить зменшення антропогенного впливу на навколишнє природне середовище.

Безпечне та чисте довкілля є однією з ключових умов здорового, активного та довгого життя людини. За сучасних умов інтенсифікації промислового виробництва та домінування великих агрохолдингів у сільському господарстві (з неконтрольованим застосуванням мінеральних добрив та прискореним виснаженням ґрунтів), за умов зменшення ролі держави в регулюванні економічної діяльності, яке притаманне ринковій економіці, за відсутності ефективного контролю стану оточуючого середовища та реальних механізмів впливу на порушників екологічного законодавства із застосуванням адекватних заходів з метою збереження чи відновлення природного стану довкілля, значення проблеми захисту і збереження територій важко переоцінити.

Еколого-просвітницька робота з молоддю та громадськістю, популяризація природоохоронної роботи, привернення уваги до енергоощадності, раціонального використання природних ресурсів, збереження об'єктів та розширення площ природно-заповідного фонду Чернігівщини вкрай необхідні для сталого розвитку суспільства.

Реалізація проектів цього напрямку сприятиме активізації населення та формуванню екологічної культури, посиленню інституційної спроможності органів місцевого самоврядування.

Проекти цього напрямку мають принести наступні позитивні зміни для області:

- забезпечення екологічної безпеки водокористування;
- створення упорядкованих та комфортних зон відпочинку;
- збереження та охорона водних ресурсів для майбутніх поколінь;
- популяризація екологічної культури та підвищення рівня екологічної освіченості населення;
- зменшення обсягів твердих побутових відходів, що генеруються населенням області;
- зменшення споживання енергоресурсів.

Напрямок 1.С. Створення умов до формування здорового населення та підтримка сімейних цінностей

Турбота про здоров'я населення є одним із показників ставлення держави до людей. Одним із найважливіших завдань у зв'язку з цим є збільшення активного періоду життя громадян шляхом забезпечення умов доступу населення до високоякісних медичних послуг, повноцінного фізичного розвитку, популяризації фізичної культури та спорту і здорового способу життя. Однак, на даний час рівень фізичної культури і аматорського спорту не відповідає сучасним вимогам і не може задовольнити потреби населення. Недостатньо уваги приділяється фізичному вихованню в сім'ях, загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладах.

Для області притаманна складна демографічна ситуація, пов'язана з від'ємним природним приростом населення, незбалансованістю населення за статевою ознакою, диспропорцією вікових груп, що негативно позначається на процесі відтворення населення, обмежує кількість працездатного населення.

Тому питання здоров'я населення є одним із визначальних чинників розвитку економіки регіону, показником його благополуччя.

Стан здоров'я жителів області впливає на формування його працересурсного потенціалу, визначає рівень продуктивності праці. Також він великою мірою залежить від якості і результативності існуючої системи охорони здоров'я.

В реаліях сьогодення особливу вагу набуває задоволення потреби населення у медичній допомозі, забезпечення доступності, якості і своєчасності надання медичних послуг, належний рівень профілактики захворювань та смертності.

Підтримка сімейних цінностей є одним із напрямків у гуманітарній політиці регіону, адже це є запорукою зменшення поширенню соціального сирітства, безпритульності, тощо. Це реалізується через зміцнення інституту сім'ї шляхом формування засад відповідального усвідомленого батьківства, розвитку форм сімейного виховання.

Незадовільним є нинішній стан утримання і використання матеріально-технічної бази фізичної культури і спорту, який нагально потребує покращення. Через відсутність стабільних джерел фінансування діюча система спортивних споруд не повною мірою відповідає санітарно-гігієнічним і технічним вимогам.

Зазначені проблеми розвитку фізкультурно-оздоровчої і спортивно-масової роботи призводять до значного погіршення фізичного стану працездатної частини населення, зростанню захворювань тощо.

Ця проблема не має адекватного відображення у суспільній свідомості як проблема першочергового значення, натомість негативні наслідки від погіршення фізичного стану людини, зростання рівня захворюваності та наявності шкідливих звичок призводить до значних економічних і соціальних втрат.

Відповідно, для забезпечення потреб населення у цьому напрямку важливе значення має стан лікувально-профілактичних закладів області, матеріально-технічної бази закладів фізичної культури і спорту, наявність стабільних джерел фінансування системи спортивних споруд, їх відповідність санітарно-гігієнічним і технічним вимогам.

Реалізація проектів Напряму 1.С. сприятиме формуванню здорового способу життя та активної життєвої позиції мешканців області та передбачає:

- підвищення ефективності надання первинної медико-санітарної допомоги, збільшення її впливу на стан здоров'я населення, поліпшення відновлення людських ресурсів та подолання несприятливих демографічних тенденцій;

- забезпечення права всіх верств населення на отримання доступної, якісної, своєчасної та безоплатної екстреної медичної допомоги;

- створення умов для збільшення активного періоду життя громадян шляхом профілактики та забезпечення раннього виявлення захворювань, наближення медичної допомоги до населення;

- зміцнення матеріально-технічної бази для розвитку фізичної культури та спорту;

- популяризацію фізичної культури та спорту;
- забезпечення потреб населення у зміцненні фізичного здоров'я та створення умов для повноцінного фізичного розвитку;
- удосконалення системи надання соціальних послуг для дітей, які опинились у складних життєвих обставинах, дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування;
- подальший розвиток мережі прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу.

Напрямок 1.Д. Забезпечення умов для отримання якісної освіти

Одним із пріоритетів розвитку освіти в регіоні є рівний доступ до якісної освіти, який забезпечується дошкільною, загальною середньою, позашкільною, професійно-технічною та вищою освітою.

Несприятлива демографічна ситуація в області призводить до щорічного скорочення контингенту учнів та збільшення кількості навчальних закладів з малою чисельністю. За їх кількістю та показниками наповнюваності шкіл і класів область займає найгірші позиції в Україні, тому загальноосвітні заклади потребують оптимізації.

Належна організація підвозу учнів сільської місцевості, які проживають за межею пішохідної доступності, до навчальних закладів сприятиме проведенню оптимізації загальноосвітніх закладів, створенню умов для безпеки дітей, збереженню їх здоров'я, ефективному використанню бюджетних коштів, кадрового потенціалу педагогічних працівників, удосконаленню мережі навчальних закладів, а також розширить можливості для гурткової та позакласної роботи.

Необхідність невідкладних заходів із впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у сферу освіти і науки зумовлена сучасною світовою тенденцією створення глобальних відкритих освітніх та наукових систем, які дозволяють розвивати систему накопичення і поширення наукових знань педагогічної спільноти, а також надавати доступ до різноманітних інформаційних ресурсів. Без знання персонального комп'ютера, вільного володіння інформаційно-комунікаційними технологіями та сучасними методиками неможливо забезпечити відкритість системи освіти та рівний доступ до якісної освіти всіх учнів.

Ефективне впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій забезпечить подальше вдосконалення навчально-виховного процесу, доступність освіти, підготовку молодого покоління до життя в інформаційному суспільстві.

На даному етапі потребує вирішення проблема оновлення застарілої морально і фізично зношеної матеріально-технічної бази професійно-технічних навчальних закладів, що негативно впливає на якість підготовки робітничих кадрів, знижує можливість професійної самореалізації особистості. Впровадження сучасної техніки, обладнання, інструменту та матеріалів у навчально-виробничий процес дасть змогу суттєво покращити якість підготовки робітників для потреб регіонального ринку праці.

Реалізація проектів по даному напрямку дасть можливість:

- підвищити рівень якості освіти в області;
- створити оптимальну мережу загальноосвітніх навчальних закладів у сільській місцевості та забезпечити їх технічними засобами навчання;
- створити умови для забезпечення у сільській місцевості регулярного безоплатного перевезення учнів та педагогічних працівників до місць навчання, роботи і додому;
- вирішувати проблеми освіти на більш високому рівні – диференціації, індивідуалізації навчання, організації систематичного та якісного контролю за навчальними досягненнями учнів;
- створити умови для забезпечення рівних можливостей одержання якісної освіти, розширення альтернативних форм її здобуття;
- підвищити рівень викладання предметів в освітніх закладах області шляхом використання мультимедійного обладнання і електронних засобів навчального призначення та організації вільного доступу учнів і педагогічних працівників до високоякісних освітніх електронних бібліотек, навчальних матеріалів, навчально-методичних комплексів, цифрових інформаційних ресурсів;
- підвищення рівня підготовки робітничого потенціалу;
- забезпечення регіонального ринку праці конкурентоспроможними кваліфікованими робітничими кадрами.

Напрямок 1.Е. Розвиток культурного і духовного середовища, забезпечення патріотичного виховання населення

Розвиток національного культурного і духовного середовища в сучасних умовах формування української політичної нації та самоідентифікації України як європейської держави є однією з головних вимог нашого часу.

Рівень духовності та патріотизму сьогодні вирішує питання незалежності країни, здатність до трансформації суспільства з метою викорінення корупції та розбудову держави на основі європейських цінностей.

Активізація пропагування української культури на загальнодержавному та міжнародному рівні, підвищення привабливості мистецьких і культурних закладів для української та світової спільноти, забезпечення створення сприятливих умов для розвитку професійного мистецтва і аматорської творчості – першочергові заходи у цій сфері.

Існує також необхідність створення належних умов для збереження, відродження та розвитку народних художніх промислів, діяльності майстрів народного мистецтва області, забезпечення гарантій свободи творчості, доступу до культурних надбань, створення можливостей активної участі громадян у художній творчості, особливо молоді.

Крім того, у процесі формування в Україні єдиної політичної нації стає актуальним патріотичне виховання, спрямоване на забезпечення цілісності, соборності України, що є серцевиною української національної ідеї. Виховання патріотизму у населення області сьогодні є нагальною потребою, оскільки його високий рівень здатен забезпечити соціально-політичну стабільність

суспільства, яке зацікавлене в тому, щоб саморозвиток особистості, становлення її патріотичної самосвідомості здійснювався на моральній основі.

Реалізація проектів зазначеного напрямку сприятиме:

- відродженню, збереженню, розвитку та популяризації надбань національної культури, народних традицій, звичаїв та обрядів національних меншин;
- збагаченню духовного життя та зростанню патріотичних настроїв мешканців області;
- запровадженню інновацій в культурно-мистецькому процесі;
- популяризації фестивального руху;
- проведенню концертів, виставок, творчих звітів, театралізованих концертних програми аматорських колективів районів та міст області;
- підтримці центрів і клубних гуртків з навчання дітей і молоді художнім промыслом, розвитку народних ремесел

Часові рамки і засоби реалізації

Програма «Розвиток людського потенціалу» реалізовуватиметься через 5 напрямків, які складаються з 31 проектною ідеєю.

Кожен з напрямків стосується окремого аспекту, який має визначальне значення для розвитку людського потенціалу. Програма реалізуватиметься протягом 2015-2017 років.

Впровадження проектів зазначеної Програми можливе через:

- Державний фонд регіонального розвитку;
- кошти галузевих (міжгалузевих) державних цільових програм та бюджетних програм центральних органів виконавчої влади, що спрямовуються на розвиток відповідної сфери в регіонах;
- субвенції, інші трансферти з державного бюджету місцевим бюджетам;
- кошти місцевих бюджетів;
- кошти міжнародної технічної допомоги, міжнародних фінансових організацій;
- кошти інвесторів, власні кошти підприємств.

Очікувані результати та показники досягнення цілей

Успішна реалізація проектів Програми «Розвиток людського потенціалу» сприятиме досягненню наступних результатів:

- створення та забезпечення діяльності Агенції регіонального розвитку, доступ громад до інвестиційних ресурсів, що стане додатковим інструментом для їх комплексного розвитку;
- активне залучення громадськості до вирішення питань місцевого значення через громадські слухання та консультації органів влади з громадськістю;
- доступність інформації про місцеві органи влади та результати їх роботи;
- підвищення ролі громадських організацій у формуванні, впровадженні та контролі за реалізацією пріоритетних напрямів розвитку регіону;

- взаємодія громад для спільного вирішення проблемних питань;
- поліпшення житлових та комунальних умов проживання громадян;
- підвищення рівня благоустрою населених пунктів та їх транспортного обслуговування;
- покращення екологічної ситуації, запобігання та попередження забруднення об'єктів довкілля;
- підвищення рівня екологічної освіти та свідомості громадян;
- забезпечення доступності надання медичної допомоги населенню, особливо у сільській місцевості;
- уповільнення темпів природного скорочення чисельності населення;
- зниження рівня захворюваності населення за найбільш поширеними хворобами;
- наближення надання медичної допомоги населенню за територіальним принципом;
- зниження перинатальної, немовлячої та материнської смертності;
- підвищення рівня свідомого ставлення молоді до збереження здоров'я, відмова від шкідливих звичок;
- залучення населення до занять фізичною культурою і спортом та формування здорового способу життя;
- розвиток та активізація громадського молодіжного руху в напрямку формування здорового способу життя;
- зменшення кількості сімей з дітьми, що опинились у складних життєвих обставинах;
- збільшення рівня охоплення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, сімейними формами виховання;
- покращення якості надання освітніх послуг;
- забезпечення реалізації права дітей на доступність дошкільної освіти, повноцінний фізичний та інтелектуальний розвиток, формування передумов навчальної діяльності;
- підвищення якості освіти щодо підготовки кваліфікованих робітників, яка забезпечує конкурентоспроможну адаптацію учнів до ринку праці;
- оснащення професійно-технічних закладів сучасним обладнанням для підготовки за затребуваними ринком праці професіями;
- готовність населення, у т.ч. молоді, до життя в умовах ринкової економіки;
- забезпечення охорони, збереження, відродження та розповсюдження надбань культури та народних традицій.

Індикатори:

- рівень народжуваності та смертності на 1 тис. населення;
- очікувана тривалість життя при народженні;
- демографічне навантаження на 1 тис. осіб постійного населення віком 16–59 років;
- індекс регіонального людського розвитку;
- рівень зареєстрованого безробіття;

- рівень безробіття за методологією Міжнародної організації праці;
- середньомісячна номінальна заробітна плата штатних працівників, темп її зростання;
- наявний дохід у розрахунку на одну особу;
- охоплення дітей дошкільною освітою у дошкільних навчальних закладах;
- рівень забезпечення населення закладами культури;
- обсяг залучених державних і приватних інвестицій у розвиток інфраструктури;
- обсяг введеного в експлуатацію житла;
- введення в експлуатацію об'єктів соціальної сфери;
- забезпеченість населення лікарями усіх спеціальностей на 10 тис. населення на кінець року;
- питома вага утилізованих відходів до загальної кількості утворених відходів;
- обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря;
- площа земель природно-заповідного фонду.

Орієнтовний фінансовий план

№	Назва проектної ідеї	Вартість, тис. грн.			
		2015 рік	2016 рік	2017 рік	всього
1.1	Створення та забезпечення діяльності Агенції регіонального розвитку (АРР)	-	500,0	500,0	1000,0
1.2	Активізація сільських громад та покращення благоустрою шляхом самоорганізації мешканців	-	50,0	50,0	100,0
1.3	Утвердження інформаційної безпеки на Чернігівщині через стимулювання критичного підходу до інформації та посилення інформаційної відкритості влади	-	100,0	-	100,0
1.4	Покращення доступу сільського населення Чернігівської області до публічної інформації та адміністративних послуг		50,0	50,0	100,0
1.5	Поліпшення житлових та комунальних умов проживання населення	22000,0	23000,0	24000,0	69000,0
1.6	Забезпечення населення якісною питною водою	6500,0	7000,0	8000,0	21500,0
1.7	Розбудова дорожньої інфраструктури	227500,0	240000,0	250000,0	717500,0
1.8.	Оновлення рухомого складу тролейбусів	-	40000,0	40000,0	80000,0
1.9	Впровадження інноваційних технологій у сферу ведення містобудівного кадастру	-	549,2	939,5	1488,7
1.10	Забезпечення розробки генеральних планів населених пунктів	3000,0	4500,0	4500,0	12000,0
1.11	Розроблення схем планування	-	6600,0	6600,0	13200,0

№	Назва проектної ідеї	Вартість, тис. грн.			
		2015 рік	2016 рік	2017 рік	всього
	територій				
1.12	Відродження малих річок	-	2291,4	3391,6	5683,0
1.13	Інформаційно-просвітницька робота по збереженню та охороні довкілля	200,0	200,0	200,0	600,0
1.14	Модернізація мережі закладів охорони здоров'я області, що надають первинну медико-санітарну допомогу	695,5	20000,0	20000,0	40695,5
1.15	Профілактика та лікування онкологічних захворювань	16600,0	13100,0	13200,0	42900,0
1.16	Профілактика, раннє виявлення та надання медичної допомоги хворим на туберкульоз	7630,0	11700,0	11800,0	31130,0
1.17	Створення та обладнання сайтів антиретровірусної терапії (АРТ) на базі кабінетів «Довіра» ЦРЛ, ЦМЛ	32,0	150,0	-	182,0
1.18	Поліпшення умов отримання населенням послуг охорони здоров'я та підвищення їх якості	44400,0	39000,0	40000,0	123400,0
1.19	Створення та обладнання єдиної оперативної-диспетчерської служби ЛПЗ «Чернігівський обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф» сучасними телекомунікаційними ресурсами	2130,8	5000,0	10000,0	17130,8
1.20	Створення та обладнання міжрайонних кардіологічних відділень	2140,0	230,2	230,2	2600,4
1.21	Будівництво спортивних майданчиків для масового використання	1980,0	1000,0	2500,0	5480,0
1.22	Будівництво та реконструкція спортивних споруд	2900,0	11000,0	14700,0	28600,0
1.23	Впровадження сучасних технологій соціально-психологічної та виховної роботи з дітьми	-	60,0	-	60,0
1.24	Модернізація системи соціальної підтримки населення області	Обсяг фінансування буде визначено після затвердження Регіонального плану реформування дитячих інтернатних закладів та удосконалення системи соціальних послуг для сімей і дітей у Чернігівській області до 2020 року			
1.25	Рівний доступ до якісної освіти кожній дитині	-	9300,0	9300,0	18600,0
1.26	Забезпечення навчальних закладів сучасною комп'ютерною технікою та мультимедійним обладнанням	-	3900,0	3900,0	7800,0
1.27	Поліпшення умов перебування учнів в загальноосвітніх навчальних закладах області	55000,0	63000,0	65000,0	183000,0
1.28	Підвищення рівня охоплення дітей дошкільною освітою та поліпшення її	42500,0	43200,0	29000,0	114700,0

№	Назва проектної ідеї	Вартість, тис. грн.			
		2015 рік	2016 рік	2017 рік	всього
	якості				
1.29	Модернізація матеріально-технічної бази закладів професійної освіти для підвищення рівня підготовки робітничого потенціалу	-	300,0	300,0	600,0
1.30	Поліпшення умов отримання культурних послуг та підвищення їх якості	6000,0	7000,0	8000,0	21000,0
1.31	Від збереження національних традицій – до зростання духовності і підвищення культурних стандартів	260,0	300,0	350,0	910,0
	Всього	441468,3	553080,8	566511,4	1561060,4

Припущення та ризики

Загальні припущення, що мають значення для впровадження програми, полягають в успішності задекларованих Урядом України реформ, а також ефективності реагування на виклики, пов'язані з військовим конфліктом на сході України.

Також для успішного впровадження Програми мають значення доступність та прозорість фінансування реалізації проектів Плану реалізації Стратегії, зокрема із Державного фонду регіонального розвитку. Фінансування проектів повинно бути забезпечено об'єднанням державних, грантових та приватних коштів.

Додаткові фінансові та адміністративні можливості для реалізації проектів Програми «Розвиток людського потенціалу» можуть виникнути завдяки проведенню реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, хоча відчутні зміни можуть бути досягнуті лише у довгостроковій перспективі у поєднанні зі зміною політики України щодо процесів децентралізації та збільшення можливостей органів місцевого самоврядування.

Підвищення рівня інформованості та зусилля з нарощування потенціалу можуть допомогти створити критичну масу зацікавлених сторін, щоб покращити людський потенціал області.

Наступне припущення – технічна спроможність та достатність виконавчого потенціалу для впровадження проектів, а також ефективна і дієва Агенція регіонального розвитку, яка зможе координувати реалізацію усіх проектів, сприяти залученню додаткових коштів і проведенню лобістської діяльності.

Рух України в напрямку європейської інтеграції стане додатковим стимулюючим фактором для формування ефективної управлінської культури, необхідної при реалізації проектів Програми «Розвиток людського капіталу».

Важливим позитивним моментом є безпосередній зв'язок Програми «Розвиток людського потенціалу» з іншими Програмами Плану заходів: «Підвищення конкурентоспроможності області та забезпечення стійкого економічного зростання» та «Розвиток сільських територій», окремі втручання

цих стратегічних цілей прямо і опосередковано сприятимуть розвитку людського капіталу.

Основні ризики в реалізації Програми:

- продовження збройного конфлікту в східних регіонах України;
- невиконання дохідної частини обласного бюджету, відсутність коштів у бюджеті розвитку;
- Державний фонд регіонального розвитку не матиме задекларованих обсягів фінансування або процедурно не зможе підтримувати проекти, що містяться у цій Програмі;
- відсутність альтернативних джерел фінансування проектів;
- недостатність попереднього досвіду реалізації проектів окремими органами місцевого самоврядування;
- неможливість встановлення необхідних партнерських відносин та отримання критичної маси зацікавлених сторін на територіях, готових підтримати реалізацію конкретних проектів та Програми в цілому;
- відсутність місцевих знань та управлінської спроможності для реалізації проектів та відсутність успіхів у мобілізації необхідних ресурсів.

Рекомендації

На основі викладених у цьому документі проектних ідей розроблятимуться проекти для подання до Державного фонду регіонального розвитку, проектів та програм міжнародної технічної допомоги.

Доцільно використовувати досвід міжнародної практики, зокрема ЄС, та інших регіонів для прискорення реалізації проектів, що, у свою чергу, сприятиме отриманню максимальної віддачі; упровадити практику фінансування більшості інфраструктурних проектів на засадах співпраці та дольової участі територіальних громад.

Реалізація цієї програми потребує спільних зусиль влади, інвесторів, донорів та активної участі інститутів громадянського суспільства.

3.2. Програма 2. Підвищення конкурентоспроможності області та забезпечення стійкого економічного зростання

Розраховувати на прискорений розвиток області без нарощування її конкурентоспроможності неможливо. Конкурентоспроможність регіону залежить від низки економічних та соціальних показників, основними з яких є: валовий регіональний продукт на одну особу, значний приріст якого неможливо забезпечити без розвитку інноваційного промислового сектору і збільшення частки в регіональній економіці виробництв з високою доданою вартістю; якість людського капіталу та збалансований розвиток всієї території області.

Економічний потенціал області досить значний і має великі експортні можливості, які можуть бути реалізованими за умови залучення додаткових інвестицій.

Залучення інвестицій залежить від загальної ситуації в Україні, але значну роль у формуванні сприятливого середовища відіграє створення умов

для залучення інвестицій на регіональному рівні.

Підвищення конкурентоспроможності області, поліпшення її місця в рейтингу конкурентоспроможності регіонів, у свою чергу, сприятиме прискореному зростанню притоку інвестицій у область.

Стан та проблеми

За структурою економіки Чернігівщина відноситься до промислово-аграрного типу економіки (у структурі валової доданої вартості області за 2013 рік промисловість займала 21,4%, сільське господарство – 21,7%).

Хоча в останні роки у загальноукраїнських рейтингах область поліпшує свої позиції за оцінкою конкурентоспроможності, вона належить до регіонів з дефіцитом інвестицій. Так, за показником освоєних капітальних інвестицій область посідає 23 місце серед регіонів України та формує 1,2% їх загальнодержавного обсягу. За обсягами прямих іноземних інвестицій область утримує 22 місце та забезпечує 0,2% вкладеного нерезидентами іноземного капіталу в економіку країни. Обсяги інвестування як зовнішніх, так і внутрішніх інвестицій залишаються недостатніми для ефективного розвитку регіональної економіки та є нижчими за середньоукраїнські.

Промисловий потенціал області представлений переважно галузями, які здійснюють переробку сільськогосподарської продукції за наявності в регіоні потужної сировинної бази. Якщо питома вага харчової промисловості у загальному обсязі реалізації не зазнала протягом останніх п'яти років суттєвих змін, то питома вага такої високотехнологічної галузі, як машинобудування, розвиток якої потребує постійного інвестування в модернізацію застарілих основних фондів, впровадження сучасних енергоефективних технологій, в умовах кризової ситуації значно зменшилась.

Підприємства регіону мають високий ступінь фізичного й морального зносу основних фондів, потерпають від нестачі обігових коштів і недоступності кредитних ресурсів для їх поповнення. Запровадження нових технологій у промисловості здійснюється досить повільно.

Значна частина секторів регіональної економіки фактично не включена в процес глобальних інновацій, які кардинально змінюють можливості економічних суб'єктів та регіонів. Незважаючи на високу частку осіб працездатного віку з вищою освітою, інноваційність продуктів та послуг є низькою, частка високотехнологічних виробництв та кількість суб'єктів економічної діяльності, які ефективно використовують високоосвічену робочу силу, недостатня.

Щоб пом'якшити існуючі ризики, економіка області потребує нових інвестицій, паралельно з підтримкою зростаючого сектору малого та середнього бізнесу, спроможного швидко пристосовуватися до змін у середовищі.

Для забезпечення залучення інвестицій в економіку області необхідним є створення ефективного маркетингу регіону, головним завданням якого є просування інвестиційного потенціалу області на інвестиційні ринки.

Впровадження енергозберігаючих заходів, енергоефективних технологій та новітніх технологій із застосуванням альтернативної енергетики в усіх

галузях та сферах діяльності сприятиме розвитку економічного потенціалу області, у тому числі за рахунок створення підприємств-виробників альтернативних видів палива та енергоефективного обладнання, підвищення рівня конкурентоспроможності промислової продукції за рахунок зниження її енергомісткості, зменшення обсягів енергоспоживання в бюджетній сфері тощо.

Крім економічного, в Чернігівській області зосереджений значний історико-культурний та туристичний потенціал, що робить територію регіону привабливою для розвитку різних видів туризму. Однак, рівень розвитку туристичної галузі області не відповідає туристично-рекреаційному потенціалу. Більшість туристично-рекреаційних об'єктів мають недостатньо розвинену інфраструктуру. Потребує розбудови готельне господарство регіону.

Наявний туристичний потенціал регіону свідчить про необхідність розвитку зазначеної галузі, що, у свою чергу, дозволить залучати у цей процес інші галузі економіки (промисловість, будівництво, сільське господарство тощо).

Основна мета Програми - вирівнювання економічних та соціальних диспропорцій, диверсифікація структури економіки, посилення її інноваційності, створення умов для зростання частки малого та середнього підприємництва у структурі економіки області, упровадження енергозберігаючих заходів та розвиток туристичного потенціалу області.

Програма 2 прямо відповідає Стратегічній цілі 2 «Підвищення конкурентоспроможності області та забезпечення стійкого економічного зростання».

Досягнення цієї цілі у період 2015-2017 років передбачається реалізовувати через 3 відповідні напрямки та 15 проектів.

Програма «Підвищення ефективності використання економічного потенціалу регіону» кореспондується з програмою «Розвиток людського потенціалу» (Програма 1) та «Розвиток сільських територій» (Програма 3).

Структура Програми 2: «Підвищення конкурентоспроможності області та забезпечення стійкого економічного зростання»

В основу програми лягли проектні ідеї, відібрані та доопрацьовані групою регіональних експертів на основі пропозицій, що надійшли від представників підприємств, установ та громадських організацій області.

Програма складається з трьох напрямків, які включають:

2.А. Підвищення рівня інвестиційної привабливості та інноваційної спроможності.

2.В. Стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва.

2.С. Розвиток туризму.

Назва проектної ідеї	Територія, на яку проект матиме вплив
Напрямок 2.А. Підвищення рівня інвестиційної привабливості та інноваційної спроможності	
2.1. Десна судноплавна	Басейн річки Десна в межах України

Назва проектної ідеї	Територія, на яку проект матиме вплив
2.2. Створення інвестиційних продуктів	Чернігівська область
2.3. Формування ефективної системи менеджменту залучення інвестицій	Чернігівська область
2.4. Створення ефективної системи залучення програм міжнародної технічної допомоги для регіонального розвитку	Чернігівська область
2.5. Створення індустріального парку	м. Чернігів
2.6. Створення та функціонування інформаційно-комунікаційної платформи «Наука-бізнес»	Чернігівська область
2.7. Впровадження енергоефективних технологій та устаткування, вдосконалення обліку та контролю витрачання енергоресурсів	Чернігівська область
2.8. Підтримка та стимулювання реалізації населенням енергоефективних заходів	Чернігівська область
2.9. Розвиток виробництва альтернативних видів палива та розширення використання відновлювальних джерел енергії	Чернігівська область
2.10. Вирощування енергетичної верби на малопродуктивних землях та виготовлення пелетів	Чернігівська область
Напрямок 2.В. Стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва	
2.11. Спрощення доступу суб'єктів господарювання у сфері малого і середнього підприємництва до фінансово-кредитних ресурсів області (мікрокредитування)	Чернігівська область
2.12. Поліпшення організаційних засад надання адміністративних послуг	Чернігівська область
Напрямок 2.С. Розвиток туризму	
2.13. Створення туристичних продуктів для окремих цільових груп	Чернігівська область
2.14. Популяризація сільського зеленого туризму	Сільська місцевість Чернігівської області
2.15. Активний туризм та туризм вихідного дня як інноваційний механізм використання природних ресурсів	Чернігівська область

Напрямок 2.А. Підвищення рівня інвестиційної привабливості та інноваційної спроможності

Налагодження робочих контактів із міжнародними та іноземними організаціями, інформування їх щодо інвестиційних пропозицій є необхідними умовами для поліпшення процесу залучення інвестицій в економіку Чернігівської області.

Для формування інвестиційного іміджу регіону та активізації цього напрямку діяльності передбачено вирішення ряду питань щодо інформаційно-рекламного, організаційного та фінансового забезпечення.

Однією з важливих складових процесу залучення інвестицій є створення інвестиційних продуктів (презентації, каталоги інвестиційних пропозицій, об'єктів інвестування, проведення інвестиційних форумів тощо). Інвестиційні продукти мають на меті сформувати позитивний образ області, її економічний потенціал і перспективи. При цьому головну роль у формуванні іміджу відкритої області відіграє інформація про інвестиційну привабливість регіону,

інвестиційні пропозиції обласних підприємств та організацій у мережі Інтернет, підтримка та просування рубрики «Інвестиційний потенціал Чернігівщини» офіційного веб-сайту Чернігівської облдержадміністрації.

Поглиблення міжнародного співробітництва у сфері міжнародної технічної допомоги дозволяє надати нового імпульсу розвитку міжнародним економічним відносинам та процесам європейської інтеграції. В умовах обмеженості власних фінансових ресурсів надходження технічної та фінансової допомоги міжнародних організацій в область сприятиме стабілізації і швидкому розвитку економіки, вирішенню соціальних, енергетичних, екологічних проблем, реформації громадянського суспільства.

Вдосконалення процесу залучення коштів міжнародної технічної допомоги сприятиме підвищенню ефективності їх використання та забезпеченню конкурентних переваг для більш повної та широкої експлуатації всіх можливостей міжнародного співробітництва.

Також підвищення конкурентоспроможності області неможливо без активізації системи енергозбереження, що стає одним з головних питань розвитку економіки. Суть її полягає у використанні всього комплексу ефективних заходів, що скеровані на зниження питомих енерговитрат на виробництво продукції (у т. ч. товарної енергії) і підвищення продуктивності праці.

Здорожчання енергоресурсів (в т.ч. природного газу) спричинило стрімке подорожчання виробництва теплової енергії у системі централізованого теплопостачання та витрат на системи автономного опалення бюджетних установ. Ця тенденція буде продовжуватись в найближчі роки. Одним із шляхів зменшення обсягів споживання первинних енергоресурсів, в першу чергу природного газу, є впровадження альтернативних джерел енергії. Область має значний потенціал нетрадиційних та відновлювальних джерел енергії, однак на даний час їх частка в енергетичному балансі не перевищує 5,0%.

Разом з тим, в Чернігівській області існують можливості використання для виробництва альтернативного відновлювального біопалива: непридатні та занедбані землі, відходи деревообробної промисловості тощо.

Також спостерігається стабільна тенденція до переведення котлів на тверде паливо і відмову від природного газу, тому в цей час буде досить актуальним питання виробництва альтернативних видів палива.

Реалізація проектних ідей напряму 2.А. сприятиме:

- формуванню регіональної інвестиційної політики відповідно до європейських стандартів;
- створенню сприятливого інвестиційного клімату на території області;
- посиленню інноваційності економіки, налагодженню ефективної співпраці науки і бізнесу;
- зменшенню енергоємності виробництва продукції та надання послуг;
- підвищенню ефективності використання енергетичних ресурсів в установах бюджетної сфери області;
- створенню умов для більш ефективного управління наявними енергоресурсами, а також розвитку альтернативної енергетики.

Напрямок 2.В. Стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва

Малий та середній бізнес має займати значно більшу частку у структурі економіки, ніж сьогодні, тому що він є соціально-економічним фундаментом, без якого не можливий сталий розвиток будь-якої інноваційно орієнтованої держави.

Малий бізнес багато в чому визначає темпи економічного зростання, структуру та якість внутрішнього регіонального продукту. Одна із основних його функцій, яка є надзвичайно важливою, – соціальна (створення робочих місць, професійне навчання тощо).

Створення життєздатного і швидкозростаючого сектора МСБ та його розвиток є досить потужною складовою для забезпечення сталого регіонального розвитку та може доповнювати діяльність існуючих об'єктів промисловості.

Підтримка МСБ має здійснюватися у формі розбудови інституційної інфраструктури, поряд із заходами, спрямованими на покращення середовища для ведення бізнесу. Роль установ із підтримки МСБ має також передбачати розвиток підприємницького духу та підприємницьких навичок населення.

Напрямок 2.В. включає в себе проектні ідеї, що матимуть вплив у наступних сферах:

- стимулювання розвитку і підвищення ефективності підприємницької діяльності;
- розширення можливостей доступу суб'єктів малого і середнього підприємництва до фінансово-кредитних ресурсів;
- удосконалення системи надання адміністративних послуг;
- підвищення ділової активності підприємств малого і середнього бізнесу та ефективності їх діяльності;
- створення додаткових робочих місць.

Напрямок 2.С. Розвиток туризму

Для підвищення конкурентоспроможності обласного туристичного продукту на вітчизняному туристичному ринку, забезпечення високої технічної та функціональної якості усіх складових регіонального туризму потребує належного вирішення питання пристосування природних територій, об'єктів культурної спадщини для туристичних відвідувань, забезпечення їх відповідною інфраструктурою та інформаційним облаштуванням.

В Чернігівській області зосереджений значний історико-культурний та туристичний потенціал, що робить територію області привабливою для розвитку різних видів туризму. 14 населених пунктів області включено до переліку історичних населених місць України, три з них мають тисячолітню історію (м. Чернігів, м. Новгород-Сіверський, смт Любеч). Пам'ятки історичного центру м. Чернігова включені до попереднього Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Однією з форм відпочинку мешканців і гостей області, іноземних туристів є сільський туризм, швидко набирає обертів такий вид активного туризму як водний.

Водночас, рівень розвитку туристичної галузі області не відповідає туристично-рекреаційному потенціалу. Туристична інфраструктура більшості туристично-рекреаційних об'єктів та готельне господарство потребують залучення інвестицій.

Об'єднання зусиль органів державного управління і місцевого самоврядування, суб'єктів туристичної діяльності, громадських організацій у туристичній сфері та представників індустрії туризму, враховуючи потужний потенціал області, сприятимуть посиленню ролі туризму в економіці області.

Реалізація проектів у цьому напрямку вирішує коло завдань, важливих для покращення всієї туристичної діяльності регіону, спрямованих на розвиток потенціалу операторів туризму, підтримку конкретних туристичних продуктів, підсилення туристичного потенціалу рекреаційних зон, маркетингову підтримку туризму як на рівні окремих продуктів, так і на рівні регіону.

Напрямок 2.С. включає проектні ідеї, що мають реалізувати та забезпечити, зокрема:

- формування на території області конкурентоспроможного туристичного продукту, здатного максимально задовольнити потреби внутрішнього і міжнародного (в'їзного) туризму;
- забезпечення популяризації сільського зеленого туризму серед сільських жителів як джерела додаткового або основного прибутку та збільшення кількості садиб;
- розвиток активних видів туризму та туризму вихідного дня.

Часові рамки і засоби реалізації

Програма 2 «Підвищення конкурентоспроможності області та забезпечення стійкого економічного зростання» буде реалізовуватися через 3 напрямки, які, відповідно, складаються з 15 проектних ідей.

Кожен з напрямів стосується окремого аспекту, що має значення та впливає на розвиток економічного потенціалу області.

Зазначена Програма реалізовуватиметься протягом 2015-2017 років. При цьому впровадження проектів, що входять до неї, можливе за рахунок:

- державного фонду регіонального розвитку;
- коштів галузевих (міжгалузевих) державних цільових програм та бюджетних програм центральних органів виконавчої влади, що спрямовуються на розвиток відповідної сфери в регіонах;
- субвенцій, інших трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам;
- коштів місцевих бюджетів;
- коштів міжнародної технічної допомоги, міжнародних фінансових організацій;
- коштів інвесторів, власних коштів підприємств.

Очікувані результати та показники досягнення цілей

Успішна реалізація проектів Програми «Підвищення конкурентоспроможності області та забезпечення стійкого економічного зростання» сприятиме:

- створенню нових робочих місць та збільшенню надходжень до бюджету області;
- активізації залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій до регіональної економіки;
- зростанню ефективності зовнішньоекономічної діяльності;
- розвитку інфраструктури підтримки бізнесу;
- реалізації енергозберігаючих проектів, у тому числі спрямованих на виробництво та використання альтернативних видів палива;
- зменшенню енергетичної залежності області;
- розширенню обсягів використання туристичних ресурсів та підвищенню привабливості об'єктів і місць, які мають туристичний потенціал;
- розробленню нових туристичних продуктів, розвитку інфраструктури та сфери послуг навколо конкретних об'єктів та пам'яток;
- формуванню позитивного туристичного іміджу області та інтенсифікації туристичних потоків територією області.

Індикатори:

- ВРП (у фактичних цінах) у розрахунку на одну особу;
- темп зростання ВРП;
- обсяг залучених внутрішніх та зовнішніх інвестицій, у т.ч на одну особу, темп їх росту;
- обсяг експорту товарів, його структура, темп зростання. Експорт товарів у розрахунку на одну особу;
- обсяг економії енергоресурсів;
- обсяг продукції промисловості, темп зростання;
- обсяг реалізованої інноваційної продукції до загального обсягу реалізованої промислової продукції;
- кількість малих та середніх підприємств у розрахунку на 10 тис. наявного населення;
- надходження коштів до місцевих бюджетів від діяльності малого та середнього підприємництва.

Орієнтовний фінансовий план

№	Назва проектної ідеї	Вартість, тис. грн.			
		2015 рік	2016 рік	2017 рік	всього
2.1	Десна судноплавна	-	30000,0	30000,0	60000,0
2.2	Створення інвестиційних продуктів	-	500,0	400,0	900,0
2.3	Формування ефективної системи менеджменту залучення інвестицій	-	50,0	50,0	100,0
2.4	Створення ефективної системи залучення програм міжнародної технічної допомоги для регіонального розвитку	-	50,0	50,0	100,0
2.5	Створення індустріального парку	Обсяг фінансування буде визначено після остаточного узгодження та реєстрації проекту згідно з чинним законодавством			

№	Назва проектної ідеї	Вартість, тис. грн.			
		2015 рік	2016 рік	2017 рік	всього
2.6	Створення та функціонування інформаційно-комунікаційної платформи «Наука-бізнес»	-	50,0	100,0	150,0
2.7	Впровадження енергоефективних технологій та устаткування, вдосконалення обліку та контролю витрачання енергоресурсів	6000,0	8000,0	10000,0	24000,0
2.8	Підтримка та стимулювання реалізації населенням енергоефективних заходів	3260,0	4500,0	4500,0	12260,0
2.9	Розвиток виробництва альтернативних видів палива та розширення використання відновлювальних джерел енергії	-	500,0	700,0	1200,0
2.10	Вирощування енергетичної верби на малопродуктивних землях та виготовлення пелетів	-	500,0	1000,0	1500,0
2.11	Спрощення доступу суб'єктів господарювання у сфері малого і середнього підприємництва до фінансово-кредитних ресурсів області (мікрокредитування)	1250,0	3600,0	3600,0	8450,0
2.12	Поліпшення організаційних засад надання адміністративних послуг	-	120,0	120,0	240,0
2.13	Створення туристичних продуктів для окремих цільових груп	200,0	100,0	100,0	400,0
2.14	Популяризація сільського зеленого туризму	21,2	50,0	50,0	121,2
2.15	Активний туризм та туризм вихідного дня як інноваційний механізм використання природних ресурсів	10,5	25,0	30,0	65,5
	Всього	10741,7	48045,0	50700,0	109486,7

Припущення та ризики

Реалізація Програми буде здійснюватися в надзвичайно складні для країни і регіону роки – при значному падінні економіки в умовах реформування країни та наявності зовнішньої агресії.

Головними умовами здійснення Плану реалізації Стратегії є успішність реформ, задекларованих Урядом України в Державній стратегії регіонального розвитку України на період до 2020 року, та ефективність реагування на зовнішні виклики, пов'язані з військовим конфліктом на сході країни.

Наступними факторами успішності реалізації Програми є наявність, доступність та прозорість закладених фінансових ресурсів, зокрема Державного фонду регіонального розвитку, а також інституційної та людської спроможності суб'єктів реалізації окремих проектів.

Ще однією умовою є спроможність регіональної влади об'єднати зусилля всіх учасників реалізації Стратегії розвитку регіону: інститути державної та місцевої влади, бізнес, освітні та наукові установи, громадські організації та їх готовність взяти участь та надати підтримку у реалізації Програми.

Важливим позитивним моментом є безпосередній зв'язок Програми «Підвищення ефективності використання економічного потенціалу регіону» з

іншими Програмами Плану реалізації Стратегії, і особливо тісна взаємодія з Програмою «Розвиток людського потенціалу».

Основні ризики в реалізації Програми:

- критичне падіння ВВП країни (нижче 20% на рік);
- зниження інвестиційного рейтингу регіону та країни в цілому;
- невиконання дохідної частини обласного та інших місцевих бюджетів, відсутність коштів у бюджеті розвитку;
- відсутність задекларованих обсягів фінансування у Державному фонді регіонального розвитку або порушення процедур подання проектів для отримання коштів;
- низька спроможність потенційних виконавців проектів Програми;
- пасивність агентів регіонального розвитку, зокрема інституційних партнерів проектів Програми;
- низька мотивація мешканців до участі в реалізації проектів.

Рекомендації

Успіх реалізації кожного проекту ґрунтується на врахуванні як державних (регіональних), так і приватних інтересів. Саме тому основним рушієм у отриманні максимально позитивних результатів повинно бути поєднання державного і приватного фінансування з коштами місцевих бюджетів та проектів (програм) міжнародної технічної допомоги. Досить важливим моментом є стовідсоткова підтримка всіма зацікавленими сторонами та участь у реалізації проектів Програми підприємців, інвесторів, місцевих, районних і обласних органів влади, навчальних закладів, громадських організацій.

Участь проектів міжнародної технічної допомоги (зокрема, Європейського Союзу) має важливе значення для отримання фінансових ресурсів, забезпечення управлінського потенціалу і технічних навичок для реалізації Програми.

Необхідно використовувати досвід інших регіонів для прискорення реалізації проектів, що, у свою чергу, сприятиме отриманню максимальної віддачі.

Прискорення економічного зростання тісно пов'язане з загальним станом розвитку регіону, а також якістю людського потенціалу (Програма 1). Додаткову підтримку окремі території зможуть отримати завдяки розвитку сільських територій (Програма 3), адже використання потенціалу сільських територій сприятиме підвищенню рівня ефективності виробництва в аграрному секторі, розвитку сільських територій та периферії навколо малих міст, що, у свою чергу, підвищить сукупні можливості регіону. Тому, де це можливо, проекти з Програми 2 «Підвищення конкурентоспроможності області та забезпечення стійкого економічного зростання» повинні здійснюватися в тісній координації з заходами в Програмі 1 та Програмі 3.

Відповідно до Стратегії сталого розвитку Чернігівської області до 2020 року певні заходи, що не увійшли до цього Плану заходів, можуть бути враховані в наступний період планування (2018-2020 роки).

3.3. Програма 3. Розвиток сільських територій

Програма «Розвиток сільських територій» включає набір проектних ідей та заходів, спрямованих на досягнення третьої стратегічної цілі Стратегії сталого розвитку Чернігівської області.

Аграрний комплекс є стратегічним сектором економіки регіону, який гарантує продовольчу безпеку як Чернігівщини, так і держави в цілому, зайнятість сільського населення, сприяє створенню робочих місць, підтримує розвиток сільських територій, зберігає розселення і захищає суспільство від негативних наслідків надмірної урбанізації.

Чернігівська область має значний потенціал у галузі сільського господарства. Питома вага області у виробництві основних видів сільськогосподарської продукції в Україні у 2014 році становила: зернових культур – 5,8%, цукрових буряків – 1,6%, картоплі – 6,4%, овочів – 2,1%, у виробництві тваринницької продукції: м'яса – 1,9%, молока – 5,1%, яєць – 1,5%.

За рахунок власного виробництва повністю забезпечується внутрішня потреба населення області у картоплі, овочах, молоці та молочних продуктах, яйцях птиці – на 93,1%, плодах, ягодах та винограді – на 34,4%, цукрі – на 56,9%.

Природно-кліматичні умови Чернігівщини здавна обумовили розвиток скотарства, у якому традиційно домінує молочно-м'ясна галузь.

Програма «Розвиток сільських територій» ґрунтується на наступних припущеннях та аналітичних висновках:

- зайнятість населення області значною мірою залежить від структури сільськогосподарського виробництва як за галузями, так і за розмірами підприємств. Значна частина сільських мешканців через застосування інтенсивних агротехнологій позбавлена можливостей для працевлаштування, що веде до подальшої деградації сіл, ускладнення демографічної ситуації та зменшення тривалості життя;

- необхідним є пошук додаткових можливостей зайнятості для жителів села як у сільськогосподарському виробництві через його диверсифікацію, так і в інших секторах регіональної економіки, передусім, через самозайнятість сільського населення та його залучення до підприємництва і роботи в малих містах та селищах.

Стан і проблеми

Хоча частка приватних господарств населення в загальному виробництві продукції сільського господарства ще лишається вагомою, але вага спеціалізованих аграрних підприємств поступово зростає. Сільськогосподарськими підприємствами виробляється більша частина аграрної продукції, яка зросла з 54,0% у 2011 році до 64,0 % у 2014 році у загальному обсязі.

Водночас, орієнтація на переважне виробництво рослинницької продукції (84,8 %) не в змозі забезпечити достатню зайнятість для сільського населення. Це відображається на якості життя мешканців сільських територій. Ціни на сільськогосподарські товари і харчову продукцію доходять до рівня

розвинутих країн Європи, у той час як заняття землеробством і тваринництвом не дає значного прибутку працівникам і їх сім'ям у сільській місцевості.

Загалом сільське господарство області є однією з основних складових регіональної економіки, спроможне забезпечувати внутрішньообласні потреби в аграрній продукції, створювати та нарощувати експортний потенціал регіону як продукції рослинництва, так і тваринництва. Разом з тим, вразливими рисами сільського господарства є значна закисленість ґрунтів, особливо у північній частині області, висока концентрація земельних ресурсів в одних руках.

Слабкі можливості для зайнятості та занепад соціальної інфраструктури в сільській місцевості є ключовими причинами низького рівня життя і, як наслідок, відтоку та загального старіння населення.

У сільській місцевості найгостріше протікає процес депопуляції населення, оскільки саме стан його природного відтворення зумовлює кризову демографічну ситуацію регіону в цілому. Село швидкими темпами втрачає культурну, соціальну та економічну інфраструктуру.

Вирішення соціальних проблем неможливе без економічного підґрунтя і розвитку виробництва. Але кінцевою метою є підвищення доходів людей і покращання рівня їх життя через розбудову сіл та створення нових робочих місць.

Фактично не функціонує на селі служба побуту, закриваються підприємства торгівлі в малих і віддалених селах.

Таке становище потребує комплексного підходу до розвитку села, головним чином за допомогою політики і втручання органів влади всіх рівнів, від центральних до місцевих, з чітко визначеними напрямками і діями.

Головною метою зазначеної Програми є збільшення доданої вартості аграрного виробництва, створення додаткових можливостей для зростання доходів малих та середніх агровиробників та сільського населення, розвиток інфраструктури сільських громад, а також підвищення іміджу села.

Структура Програми 3. Розвиток сільських територій

Програма складається з двох взаємопов'язаних напрямків, які охоплюють 8 проектних ідей і включають:

Напрямок 3.А. Розвиток високопродуктивного агропромислового комплексу.

Напрямок 3.В. Підвищення стандартів життя та рівня зайнятості в сільській місцевості.

Назва проектної ідеї	Територія, на яку проект матиме вплив
Напрямок 3.А. Розвиток високопродуктивного агропромислового комплексу	
3.1. Оптимізація спеціалізації сільського господарства з метою підвищення ефективності аграрного сектора та раціонального використання земельних ресурсів	Сільські території Чернігівської області
3.2. Сприяння розвитку підприємств, зосереджених на виробництві тваринницької продукції	Сільські території Чернігівської області

Назва проектної ідеї	Територія, на яку проект матиме вплив
3.3. Підтримка технічного переоснащення малих, середніх агровиробників та їх об'єднань, що працюють на території Чернігівської області	Чернігівська область
3.4. Підтримка розвитку виробництва екологічно чистих продуктів харчування та органічного землеробства в Чернігівській області	Чернігівська область
Напрямок 3.В. Підвищення стандартів життя та рівня зайнятості в сільській місцевості	
3.5. Створення системи консультативних (дорадчих) служб	Сільські території Чернігівської області
3.6. Створення та підтримка розвитку різноспеціалізованих сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів	Чернігівська область
3.7. Підтримка розвитку особистих селянських господарств, ферм сімейного типу, що спеціалізуються на вирощуванні плодово-ягідної продукції, овочів, продукції тваринного походження	Сільські населені пункти Чернігівської області
3.8. Підвищення рівня благоустрою та комунального обслуговування сільських населених пунктів.	Сільські населені пункти Чернігівської області

Напрямок 3.А. Розвиток високопродуктивного агропромислового комплексу

Деградація громадського сектора сільського господарства, економічна криза 90-х років ХХ ст., дія ринкових чинників зумовили деформацію оптимальних зон вирощування різних сільськогосподарських культур, посилили структурні диспропорції у розвитку головних сфер сільського господарства. Держава фактично самоусунулася від контролю за дотриманням сівозмін та раціонального використання земельних ресурсів. Визначення оптимальної виробничої спеціалізації для кожного із районів області, яка ґрунтується на врахуванні місцевих агрокліматичних, земельних і трудових ресурсів, сприятиме підвищенню ефективності аграрного виробництва, розширенню сфери зайнятості сільського населення, збільшенню доходів місцевих громад.

Для подальшого розвитку аграрного сектора та його розширеного відтворення сільгосп підприємствам необхідно головну увагу зосередити саме на стратегічному управлінні, і в першу чергу – розвитку галузі тваринництва.

Ще один перспективний напрямок - органічне виробництво, яке є досить актуальним на сьогодні через низку явних екологічних, економічних та соціальних переваг, що притаманні цій сфері діяльності. Інтенсифікація сільського господарства, яка останнім часом відбувається в усьому світі, має негативний вплив не лише на навколишнє середовище, але і виснажує природні ресурси, без яких ведення агровиробництва неможливе.

Органічне сільське господарство має високий потенціал для забезпечення життєдіяльності сільського населення і поживлення роботи дрібних фермерських господарств. Разом зі зростанням органічного сектора зростатиме і працевлаштування місцевого населення, оскільки органічне землеробство менш механізоване і потребує, як правило, більше ручної праці.

Як результат, органічне виробництво може стати ефективним інструментом збереження традиційних знань ведення господарства у кожному регіоні, а також зменшення міграції сільського населення до мегаполісів.

Напрямок 3.А. включає 4 проекти, що спрямовані на:

- визначення оптимальної для кожного із районів спеціалізації сільського господарства та найбільш доцільних видів аграрного виробництва;
- покращення продуктивності та конкурентоспроможності продукції тваринництва;
- створення системи раціонального землекористування, яка убезпечить від деградації земельні ресурси;
- удосконалення організаційно-технологічних аспектів виробництва з урахуванням сучасних підходів щодо зменшення витрат сукупної енергії та ресурсів у процесі виробництва продукції, використання нових сортів рослин та порід тварин;
- підвищення рівня технічного оснащення сільськогосподарських виробників та харчопереробних підприємств;
- забезпечення високоякісною сировиною переробної промисловості області;
- зменшення собівартості продукції за рахунок введення у виробництво нової високопродуктивної техніки, впровадження нових технологій;
- сприяння розвитку екологічного та органічного виробництва;
- забезпечення населення продуктами харчування, що безпечні для здоров'я;
- зростання зайнятості сільських мешканців і розширення ринку праці у сільській місцевості.

Напрямок 3.В. Підвищення стандартів життя населення та рівня зайнятості в сільській місцевості

Виходячи з того, що кількість найманих працівників у сільськогосподарському виробництві скорочується при концентрації земель у великих господарствах, реалізація цього напряму першочергово передбачає сприяння самозайнятості людей на селі, у т.ч. не в аграрних видах діяльності.

Також існує необхідність у наданні допомоги в адаптації дрібних сільськогосподарських товаровиробників до сучасних умов господарювання, підвищенні якості сільськогосподарської продукції при одночасному збільшенні її асортименту і кількості для задоволення попиту населення Чернігівської області.

Даний напрямок передбачає комплексний підхід до розвитку сільського господарства, ґрунтуючись на тісній взаємозалежності між селом та містом для розвитку взаємодоповнюючої господарської діяльності та розширення господарської бази міст і сіл.

Збільшення диверсифікації сільської економіки важливе для задоволення потреб сільського населення, покращення умов їх життя, а також утримання та навіть повернення молоді назад у село. Сприяння розвитку малого традиційного підприємництва, пов'язаного з розвитком різностороннього села,

забезпечить альтернативні, місцеві можливості працевлаштування, наприклад, у сільському туризмі, дрібному виробництві (переробка харчової продукції), сфері послуг і ремеслах.

Напрямок 3.В. включає 4 проектні ідеї, що мають вплив у наступних сферах:

- диверсифікація сільської економіки за рахунок розвитку позааграрних видів діяльності та переробних підприємств;
- підвищення рівня знань та навичок кадрів малих та середніх сільгосптоваровиробників;
- створення різноспеціалізованих (молочних, з обробітку ґрунту, заготівельних, м'ясних, багатофункціональних) базових сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів;
- підтримка розвитку особистих селянських господарств, ферм сімейного типу;
- відпрацювання ефективних моделей надання комунальних послуг у сільській місцевості для подальшого розповсюдження;
- підвищення комфорту проживання мешканців сіл на основі партнерства.

Часові рамки і засоби реалізації

Програма «Розвиток сільських територій» реалізується через 2 напрямки, які складаються з 8 відповідних проектних ідей. Кожен з напрямків стосується окремого аспекту, який має визначальне значення для розвитку сільських територій. Програма реалізовуватиметься протягом 2015-2017 років. Упровадження проектів цієї програми можливе за рахунок:

- державного бюджету, у т.ч. фонду регіонального розвитку;
- коштів галузевих (міжгалузевих) державних цільових програм та бюджетних програм центральних органів виконавчої влади, що спрямовуються на розвиток відповідної сфери в регіонах;
- субвенцій, інших трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам;
- коштів місцевих бюджетів;
- коштів міжнародної технічної допомоги, міжнародних фінансових організацій;
- коштів інвесторів, власних коштів підприємств.

Очікувані результати та показники досягнення цілей

Успішна реалізація проектів Програми «Розвиток сільських територій» сприятиме досягненню наступних результатів:

- розбудова інфраструктури сіл, покращення благоустрою та екологічного стану сільської місцевості;
- зростання рівня зайнятості сільського населення, розширення сфери докладання праці на селі, створення нових робочих місць;
- підвищення якості трудових ресурсів сільських територій;
- підвищення рівня доходів сільського населення;

- якісне надання сільськогосподарських послуг особистим селянським господарствам;
- збільшення кількості особистих селянських господарств, ферм сімейного типу та їх доходів;
- додаткові надходження до місцевих бюджетів від підприємницької діяльності населення.

Індикатори:

- обсяг та темп валової продукції сільського господарства;
- структура сільгоспвиробництва (рослинництво, тваринництво);
- обсяг валової продукції сільського господарства на 1 особу;
- ефективність сільгоспвиробництва на 1 гектар;
- загальний коефіцієнт вибуття сільського населення (на 1 тис. наявного сільського населення);
- доходи населення у сільській місцевості.

Орієнтовний фінансовий план

№	Назва проектної ідеї	Вартість , тис. грн.			
		2015 рік	2016 рік	2017 рік	всього
3.1.	Оптимізація спеціалізації сільського господарства з метою підвищення ефективності аграрного сектора та раціонального використання земельних ресурсів	-	200,0	200,0	400,0
3.2.	Сприяння розвитку підприємств, зосереджених на виробництві тваринницької продукції	-	150,0	150,0	300,0
3.3.	Підтримка технічного переоснащення малих, середніх агровиробників та їх об'єднань, що працюють на території Чернігівської області	2700,0	3000,0	3000,0	8700,0
3.4.	Підтримка розвитку виробництва екологічно чистих продуктів харчування та органічного землеробства в Чернігівській області	-	190,0	230,0	420,0
3.5.	Створення системи консультативних (дорадчих) служб	-	250,0	250,0	500,0
3.6.	Створення та підтримка розвитку різноспеціалізованих сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів	6000,0	3000,0	4000,0	13000,0
3.7.	Підтримка розвитку особистих селянських господарств, ферм сімейного типу, що спеціалізуються на вирощуванні плодово-ягідної продукції, овочів, продукції тваринного походження	-	250,0	250,0	500,0

№	Назва проектної ідеї	Вартість, тис. грн.			
		2015 рік	2016 рік	2017 рік	всього
3.8.	Підвищення рівня благоустрою та комунального обслуговування сільських населених пунктів.	-	500,0	500,0	1000,0
	Всього	8700,0	7540,0	8580,0	24820,0

Припущення та ризики

Можливості реалізації зазначеної Програми є ускладненими, оскільки ще належить створити таку важливу регіональну інституцію, як Агенція регіонального розвитку, що сприятиме реалізації проектів у межах Плану реалізації Стратегії, залученню додаткових коштів та проведенню лобістської діяльності. Наявність коштів та новітніх технологій у формі управлінського потенціалу проектами та конкретних технічних навичок є важливими загальними припущеннями для успішної реалізації Програми «Розвиток сільських територій».

До реалізації Програми повинні бути залучені ряд інституцій і приватних суб'єктів (програми міжнародної технічної допомоги, державні установи, приватні інвестори) зі своїми новітніми інноваційними технологіями та джерелами фінансування. Для успішності реалізації Програми важливими є ресурси, що виділяються у рамках державних програм, які реалізуються через Міністерство аграрної політики і продовольства України.

Значна кількість проектів зазначеної Програми може бути більш ефективною у поєднанні з відповідними їй заходами у сфері розвитку економіки, туристичного потенціалу та підвищення якості життя населення. Надання додаткових можливостей для збільшення доходів домогосподарств має підтримуватись здійсненням програм у сфері розвитку внутрішнього туризму, економічного розвитку сільських районів області. Промислова переробка сільськогосподарської продукції, виробництво продуктів харчування, а в кінцевому підсумку їх реалізація має важливе значення для сільськогосподарської діяльності, а також зростання рівня зайнятості та доходів сільського населення.

Підвищення спроможності місцевого населення та установ і їх готовність взяти участь та надати підтримку в реалізації Програми є наступним важливим припущенням, що допомагає максимально використати сільськогосподарський, туристичний, підприємницький потенціал сільських і приміських територій області. Участь фермерів, сільськогосподарських підприємств та інших суб'єктів розвитку села є особливо важливою для успіху ініціатив зі створення мереж сільськогосподарських кооперативів.

Основні ризики в реалізації Програми:

- нехтування розвитком сільських територій на користь міст: низький рівень інвестицій, старіння населення, демографічний спад, міграція;
- нездатність встановити і використовувати зв'язки між селом та містом;
- нераціональне використання природних ресурсів в аграрному секторі;

- нездатність усунути існуючі недоліки, такі як структурні дисбаланси, застарілі технології;
- недотримання сучасних технологій та невідповідність міжнародним стандартам у галузі сільського господарства;
- небажання інвестувати в агропромисловий сектор;
- ігнорування обґрунтованих сівозмін;
- неможливість встановлення необхідних партнерських відносин та отримання критичної маси зацікавлених сторін у селах, готових підтримати реалізацію конкретних проектів та програми в цілому;
- відсутність управлінської спроможності місцевих громад в реалізації проектів та успіхів у мобілізації необхідних ресурсів (коштів);
- невчасне вирішення соціальних, освітніх, інфраструктурних, екологічних та інших проблем сільського населення.

Рекомендації

Успіх реалізації та сталості результатів кожного проектною ідеї базується на розумному врахуванні державних (регіональних) і приватних інтересів. Тому, де це можливо, необхідне поєднання державного і приватного фінансування на додаток до коштів, що надходять від місцевих бюджетів та проектів і програм міжнародної технічної допомоги. Для створення критичної маси зацікавлених сторін, що беруть участь та підтримують реалізацію проектів, необхідною є участь фермерів, інвесторів, місцевих, районних та обласних органів влади, інститутів, навчальних закладів, кооперативів фермерів, громадських організацій.

Участь проектів міжнародної технічної допомоги (зокрема, Європейського Союзу) має важливе значення для надання фінансових ресурсів та технічної допомоги, забезпечення управлінського потенціалу і технічних навичок для реалізації Програми.

Досвід інших регіонів та країн може прискорити реалізацію проектів і сприяти отриманню максимальної віддачі. Є кілька типових проектів, що, як правило, реалізуються в інших регіонах, та мають позитивні результати, наприклад, схеми мікрокредитування, створення сільськогосподарських кооперативів, Агенції регіонального розвитку.

Розвиток сільських територій тісно пов'язаний з загальним станом розвитку регіону і, передусім, її економіки (Програма 2), а також якістю людського потенціалу (Програма 1).

Відповідно до Стратегії сталого розвитку Чернігівської області певні заходи можуть бути враховані в наступний період планування (2018-2020 роки) після виконання Плану реалізації Стратегії на 2015-2017 роки.

4. Основні суб'єкти реалізації Стратегії

Матриця основних суб'єктів та їх роль у впровадженні Плану заходів з реалізації у 2015-2017 роках Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2020 року представлено у таблиці.

Суб'єкти	Участь у впровадженні	Участь у фінансуванні	Участь у моніторингу і оцінці
Обласна, районні адміністрації та органи місцевого самоврядування	Як партнери здійснення проектних ідей або бенефіціарів їх результатів	Спільне фінансування реалізації проектних ідей	Безпосередньо для проектних ідей зі спільним фінансуванням
Державні міністерства, відомства, установи	Як партнери здійснення проектів для відповідних галузей	Спільне фінансування проектних ідей, в яких вони конкретно зацікавлені	Безпосередньо для проектних ідей зі спільним фінансуванням
Проекти та програми міжнародної технічної допомоги	Надання (міжнародної) технічної допомоги (за потребою)	Спільне фінансування більшості проектних ідей	Безпосередньо для проектних ідей зі спільним фінансуванням
Приватні інвестори і підприємства	Учасники проектів з приватним компонентом як бенефіціари або партнери реалізації проектних ідей	Фінансовий внесок у проектні ідеї з приватним компонентом	Безпосередньо для проектних ідей зі спільним фінансуванням
Обласні, районні і місцеві зацікавлені сторони	Як партнери або бенефіціари проектних ідей, в яких вони безпосередньо зацікавлені	Спільне фінансування здійснення проектних ідей, від яких вони мають безпосередню вигоду	Надання інформації для моніторингу й наступної діяльності
Спеціалізовані НУО, асоціації та установи	Управління проектами у сферах, де вони можуть продемонструвати відповідні знання / рекомендації	Головним чином у зв'язку з заходами зі збору коштів	Підготовка звітів і ввідних ресурсів для моніторингу відповідних проектних ідей
Університети, інститути, освітні заклади	Забезпечення практичних знань (ноу-хау), технічної допомоги	Спільне фінансування проектних ідей, в яких вони зацікавлені	Фахові знання, дані і статистичні звіти для моніторингу у відповідних сферах
Агенція регіонального розвитку	Запуск проектів (розробка описів проектів, організація запрошення до торгів, лобювання, нагляд)	Ключова дійова особа у зборі коштів для реалізації Стратегії	Моніторинг реалізації проектних ідей

5. Каталог проектних карток

5.1. Проектні картки Програми 1: Розвиток людського потенціалу

Проектні картки напрямку 1.А. Комплексний розвиток територіальних громад

Номер і назва завдання:	1.1.1. Підтримка взаємодії громад з метою вирішення спільних проблем			
Назва проекту:	1.1. Створення та забезпечення діяльності Агенції регіонального розвитку (АРР)			
Цілі проекту:	Впровадження в Чернігівській області державної регіональної політики, кращих підходів та практик регіонального і місцевого розвитку, співпраці з органами виконавчої влади та місцевого самоврядування, національними та міжнародними фінансовими установами і донорськими організаціями та іншими партнерами щодо розроблення проектів розвитку та залучення коштів для їх фінансування, сприяння створенню сприятливого середовища для розвитку підприємництва та залученню державних і приватних інвестицій та розвитку державно-приватного партнерства.			
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область			
Стислий опис проекту:	Реалізація Стратегії сталого розвитку Чернігівської області потребує цілеспрямованої роботи щодо дослідження соціально-економічної й суспільно-політичної ситуації у регіоні, проблем місцевих територіальних громад і шляхів їх розв'язання, координації робіт з підготовки проектів для вирішення виявлених проблем, пошуку фінансових джерел для їх реалізації, підготовки відповідних кадрів, здійснення моніторингу реалізації проектів, оцінки результатів від їх впровадження. Для здійснення вказаних завдань відповідно до статті 19 Закону України «Про засади державної регіональної політики» передбачається створити Агенцію регіонального розвитку Чернігівської області.			
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Активізація інвестиційної діяльності. • Реалізація проектів регіонального розвитку. • Залучення коштів донорів, міжнародної технічної допомоги для реалізації регіональних проектів. 			
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Підготовка концепції створення і функціонування АРР (юридично-правова форма, напрями роботи, організаційна структура Агенції). • Проведення зборів засновників АРР для затвердження його статуту, організаційної структури і кошторису витрат, обрання керівних органів. • Матеріально-технічне та фінансове забезпечення діяльності АРР, створення його інформаційного веб-порталу. 			
Період здійснення:	2016 – 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	-	500,0	500,0	1000,0
Джерела фінансування:	Державний бюджет, місцеві бюджети, МТД, інші джерела, не заборонені законодавством			
Ключові учасники проекту:	потенційні реалізації	Облдержадміністрація, обласна рада, Торгово-промислова палата Чернігівської області, асоціації підприємців, громадські об'єднання		

Номер і назва завдання:	1.1.1. Підтримка взаємодії громад з метою вирішення спільних проблем			
Назва проекту:	1.2. Активізація сільських громад та покращення благоустрою шляхом самоорганізації мешканців			
Цілі проекту:	Покращення соціально-економічного середовища на сільських територіях, організація відібраних сільських громад навколо спільних заходів			
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область			
Стислий опис проекту:	<p>Мета проекту полягає у вирішенні широкого спектру проблем сільських громад, пов'язаних з дефіцитом можливості щодо зайнятості, освіти, дозвілля та інших для вирішення проблем відтоку населення, особливо молоді. Якщо активно залучити громадян до вирішення проблем сільської місцевості, можна покращити життя на селі без великих інвестицій та з мінімальними затратами. При наявності активного лідера громадяни можуть подбати про соціальне та житлове середовище.</p> <p>Члени сільських громад часто чекають, поки державні установи та адміністрація ініціюють та впровадять заходи для покращення їх життя. Водночас існує місцевий потенціал для того, щоб покращити якість життя громади. Нові інструменти активізації громад повинні посилити індивідуальну відповідальність за життя громади і надати засоби для його покращення.</p>			
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Активність сільських громад. • Готовність працювати над спільними ініціативами. • Розроблення та впровадження планів дій, спрямованих на підвищення якості життя у селі. 			
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Визначення методики відбору сільських громад, які братимуть участь у впровадженні проекту. • Надання необхідної інформації та оцінка готовності громад взяти участь у впровадженні проекту. • Відбір сільських громад, які братимуть участь у впровадженні проекту. • Презентація концепції на зборах місцевих громад. • Оцінка потреб і можливостей для спільних заходів. • Розробка планів заходів та реалізація визначених заходів. • Підтримка координації діяльності та реклама результатів. 			
Період здійснення:	2016-2017 роки			
Орієнтована вартість проекту, тис. грн:	2015 рік	2016 рік	2017 рік	Разом
	-	50,0	50,0	100,0
Джерела фінансування:	Місцеві бюджети, МТД, інші джерела, не заборонені законодавством			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Чернігівська обласна державна адміністрація, органи місцевого самоврядування, громадські організації.			

Номер і назва завдання:	1.1.2. Забезпечення подальшого розвитку інформаційного простору, забезпечення інформаційної безпеки, підтримка свободи слова, відкритості у діяльності органів державної влади, забезпечення інформаційних потреб населення області.
Назва проекту:	1.3. Утвердження інформаційної безпеки на Чернігівщині через стимулювання критичного підходу до інформації та посилення інформаційної відкритості влади
Цілі проекту:	Посилення інформаційної безпеки України в області. Оцінка ступеню загрози поширення в інформаційному полі області неправдивих, дискредитаційних щодо України, повідомлень та вразливості населення до них. Обмеження поширення таких повідомлень в інформаційному полі Чернігівщини. Сприяння роботі ЗМІ через удосконалення взаємодії прес-служб органів влади з журналістами. Стимулювання свідомого медіаспоживання серед молоді та студентів як найбільш активної частини населення.
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	В кінцевому підсумку отримувачами вигод від проекту стануть громадяни, що використовують як джерело інформації ЗМІ Чернігівської області, Інтернет джерела та соціальні мережі. Їхня кількість може бути оцінена у 100-800 тисяч осіб, залежно від ЗМІ, представники яких візьмуть участь у проекті. Опосередковано вигоди від збереження стабільної ситуації і злагоди в суспільстві через зміцнення інформаційної безпеки отримають усі жителі Чернігівської області.
Стислий опис проекту:	Мета проекту полягає у зміцненні інформаційної безпеки на Чернігівщині шляхом підвищення спроможності місцевих засобів масової інформації протидіяти антиукраїнській пропаганді та маніпулятивним технологіям, розпізнавання «фейкових» та провокаційних інформаційних повідомлень, а також поглиблення компетенцій представників прес-служб місцевих органів влади щодо ефективної взаємодії зі ЗМІ, забезпечення подальшої прозорості та публічності, зокрема в умовах інформаційної війни. Окрім того, проект передбачає оцінку ступеня вразливості і довіри населення Чернігівщини до такого роду повідомлень, а також стимулювання найбільш активної його частини – студентської молоді – до свідомого медіаспоживання, критичної оцінки інформації та перевірки її джерел. Інформаційна війна, що ведеться проти України, включає в себе поширення у засобах масової інформації сусідніх держав неправдивої, викривленої та провокаційної інформації, що дискредитує органи влади України, Україну як державу та український народ загалом. Спостерігаються неодноразові випадки, коли така інформація стосується безпосередньо Чернігівської області. Забезпечення інформаційної безпеки, суспільної стабільності та злагоди на Чернігівщині передбачає, зокрема, проактивну позицію місцевих ЗМІ щодо реагування на такі повідомлення, вміння журналістів виявляти «фейкові» повідомлення та утримуватися від їх поширення, вживати заходів для якісної та сумлінної перевірки отримуваної ними інформації та джерел,

	<p>через які вона поширюється.</p> <p>З іншого боку, складовою інформаційної безпеки є відкрита та прозора позиція прес-служб та інших підрозділів органів влади, що забезпечують комунікацію з громадськістю, оперативне поширення правдивої та затребуваної журналістами інформації.</p> <p>Підвищення специфічних вказаних вище компетенцій працівників ЗМІ та прес-служб органів влади дозволить обмежити розповсюдження в інформаційному просторі Чернігівщини неправдивої та викривленої інформації, що дискредитує Україну, забезпечити її оперативне спростування, спростити для журналістів взаємодію з прес-службами органів влади та сприяти поширенню останніми актуальної, перевіреної, дійсної інформації у питаннях, що належать до їхньої компетенції.</p>								
<p>Очікувані результати:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Забезпечення оперативного виявлення в інформаційному просторі та спростування неправдивої та викривленої інформації про Чернігівщину, що має негативне забарвлення. • З'ясування ступеню та причин вразливості населення до такого контенту. • Удосконалення та спрощення для журналістів механізмів взаємодії представників ЗМІ та прес-служб органів влади. • Зменшення ймовірності ретрансляції засобами масової інформації Чернігівщини викривленої, неправдивої, провокаційної інформації. • Посилення навичок критичного сприйняття інформації серед студентського, молодіжного середовища Чернігівської області. 								
<p>Ключові заходи проекту:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Здійснення моніторингу інформаційного поля Чернігівщини та сусідніх країн на предмет виявлення неправдивих, дискредитаційних повідомлень, що стосуються подій у Чернігівській області. • Аналіз основних маршрутів ретрансляції таких повідомлень в інформаційному полі Чернігівщини. • Дослідження ступеня та причин вразливості населення до таких повідомлень (шляхом опитування / фокус груп) • Визначення ключових проблемних питань та недосконалостей у взаємодії прес-служб органів влади зі ЗМІ (шляхом анкетування / фокус груп). • Проведення семінарів та тренінгів з представниками прес-служб органів влади. • Проведення тренінгів для представників ЗМІ Чернігівщини. • Проведення публічних лекцій для студентів та активної молоді з тематики критичного аналізу інформації та свідомого медіаспоживання. • Оцінка досягнутих результатів. Визначення подальших потреб. 								
<p>Період здійснення:</p>	<p>2016 рік</p>								
<p>Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>2015</th> <th>2016</th> <th>2017</th> <th>Разом</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>-</td> <td>100,0</td> <td>-</td> <td>100,0</td> </tr> </tbody> </table>	2015	2016	2017	Разом	-	100,0	-	100,0
2015	2016	2017	Разом						
-	100,0	-	100,0						
<p>Джерела фінансування:</p>	<p>Місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством</p>								
<p>Ключові потенційні</p>	<p>Засоби масової інформації Чернігівської області, Департамент</p>								

учасники реалізації проекту:	інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю ОДА, підрозділи місцевих органів влади, що відповідають за взаємодію зі ЗМІ та комунікацію, місцеві НУО, вищі навчальні заклади області
-------------------------------------	---

Номер і назва завдання:	1.1.4. Формування механізмів залучення мешканців для вирішення місцевих проблем, сприяння створенню органів самоорганізації населення, покращення доступу до публічної інформації
Назва проекту:	1.4. Покращення доступу сільського населення Чернігівської області до публічної інформації та адміністративних послуг
Цілі проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Покращення доступу населення сільських територій до публічної та іншої необхідної інформації через мережу Інтернет. • Стимулювання розвитку електронного врядування та інформаційного суспільства.
Територія, на яку проект матиме вплив:	Сільські населені пункти Чернігівської області
Стислий опис проекту:	<p>Мета проекту полягає у:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вирішенні проблеми доступу громадян до публічної інформації, інших даних, що затребувані населенням; - організації електронного документообігу у цілях надання населенню сільської місцевості адміністративних послуг без особистої присутності; - забезпеченні можливостей для комунікації громадян та органів влади і місцевого самоврядування в електронній формі. <p>Досягнення мети проекту означатиме спрощення та зростання ефективності взаємодії громадян та органів влади і місцевого самоврядування в електронній формі, а також стане кроком до розвитку в Україні електронного врядування.</p> <p>Покращення можливостей доступу сільського населення до електронних комунікацій також сприятиме збільшенню його потенціалу до саморозвитку, інтенсифікуватиме горизонтальні та вертикальні комунікації, посилюватиме спроможності цієї групи населення.</p>
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Більш висока обізнаність сільського населення зі змістом нормативно-правових актів та результатами діяльності органів влади загалом. • Спрощення та пришвидшення взаємодії між громадянами, органами державної влади та недержавними установами. • Забезпечення надання адміністративних послуг сільському населенню через інструменти мережі Інтернет, без особистого відвідування. • Зменшення ризику прояву корупції через скорочення безпосереднього, спілкування громадян з представниками органів влади. • Кількісне та якісне зростання комунікацій між громадянами один з одним та між громадянами та органами влади. • Зростання доступу окремих громадян та громадянського

	суспільства до цифрових технологій і можливостей, що дає їх використання.			
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Збір та аналіз необхідної інформації; оцінка готовності сільських рад (добровільно об'єднаних громад) узяти участь у проекті (шляхом анкетування). • Аналіз юридичних аспектів проекту. • Розробка детального плану проекту. • Презентація концепції на зборах місцевих громад. • Оцінка потреб і можливостей для спільних заходів. • Реалізація пілотної частини проекту в окремих районах. • Створення спеціальних приміщень у сільських радах, забезпечення їх необхідним обладнанням. • Проведення навчання для відповідальних спеціалістів сільських рад. • Проведення куцових семінарів для громадянських активістів з числа сільського населення, молоді. 			
Період здійснення:	2016 – 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	-	50,0	50,0	100,0
Джерела фінансування:	Місцеві бюджети			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю облдержадміністрації, органи місцевого самоврядування			

Номер і назва завдання:	1.1.5 Розвиток інфраструктури населених пунктів, у т.ч. об'єднаних територіальних громад
Назва проекту:	1.5. Поліпшення житлових та комунальних умов проживання населення
Цілі проекту:	В області склалась напружена ситуація із забезпеченням житлом тих категорій громадян, які відповідно до діючого законодавства потребують поліпшення житлових умов. З кожним роком скорочуються не тільки обсяги фінансування, а й самі програми, які передбачають будівництво житла або його пільгового кредитування. З метою вирішення даної проблеми розроблено ряд проектів з будівництва багатоквартирних житлових будинків. Впровадження зазначеного проекту - це реалізація гарантій держави в частині забезпечення незахищених верств населення житлом, забезпечення спеціалістів закладів охорони здоров'я, освіти, культури належним соціальним захистом, забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб та військовослужбовців – учасників антитерористичної операції, військовослужбовців, їх сімей, інвалідів, молоді. Виконання проекту сприятиме закріпленню кадрів для забезпечення обслуговування сільського населення якісними послугами.
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Все населення області
Стислий опис проекту:	Будівництво, реконструкція житлових будинків
Очікувані результати:	• Реалізація функцій соціального захисту окремих категорій

	громадян. Закріплення молодих спеціалістів на місцях. • Забезпечення житлом незахищених верств населення.			
Ключові заходи проекту:	• Будівництво житлових будинків. • Реалізація цільових програм підтримки житлового будівництва та забезпечення житлом пільгових категорій населення • Реконструкція існуючих приміщень під житлові будинки. • Застосування енергозберігаючих будівельних та оздоблювальних матеріалів, вікон. • Встановлення індивідуального опалення квартир з використанням різних видів палива, що дозволить зменшити споживання природного газу.			
Період здійснення:	2015 – 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	22000,0	23000,0	24000,0	69000,0
Джерела фінансування:	Державний бюджет, місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Чернігівська обласна державна адміністрація, органи місцевого самоврядування, будівельні організації			

Номер і назва завдання:	1.1.5. Розвиток інфраструктури населених пунктів, у т.ч. об'єднаних територіальних громад
Назва проекту:	1.6. Забезпечення населення якісною питною водою
Цілі проекту:	Розвиток водопровідних мереж Чернігівської області. Покращення забезпечення населення якісною питною водою шляхом будівництва, модернізації та реконструкції систем водопостачання та водовідведення.
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Все населення області
Стислий опис проекту:	Будівництво водопровідних мереж та водогонів, очисних споруд, каналізаційних колекторів; поліпшення умов життя, праці, побуту, дозвілля
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Підвищення рівня соціально-побутових умов життєдіяльності населення шляхом сталого забезпечення споживачів якісною питною водою відповідно до санітарно-гігієнічних норм та стандартів, передбачених чинним законодавством України, шляхом модернізації та розвитку водопровідної мережі, підвищення ефективності та надійності її функціонування; розширення кола споживачів централізованого водопостачання. • Підвищення привабливості проживання в міській та сільській місцевостях. • Виключення можливості забруднення навколишнього природного середовища.
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Будівництво водозаборів підземних вод. • Розширення централізованої системи водопостачання, водовідведення.

	<ul style="list-style-type: none"> • Реконструкція системи водопостачання, водовідведення. • Капітальний, поточний ремонт мережі водопостачання, водовідведення. • Реконструкція об'єктів централізованого водопостачання, водовідведення (очисні споруди, КНС, ВНС). • Заміна існуючого насосного обладнання на більш енергоефективне, в тому числі шляхом встановлення частотного регулювання. 			
Період здійснення:	2015 – 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	6500,0	7000,0	8000,0	21500,0
Джерела фінансування:	Державний бюджет, місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Чернігівська обласна державна адміністрація, органи місцевого самоврядування, підприємства та організації всіх форм власності, інвестори.			

Номер і назва завдання:	1.1.5. Розвиток інфраструктури населених пунктів, у т.ч. об'єднаних територіальних громад
Назва проекту:	1.7. Розбудова дорожньої інфраструктури
Цілі проекту:	Будівництво, ремонт, реконструкція дорожнього покриття та вуличного освітлення, контактної мережі тролейбуса, що сприятиме належному функціонуванню транспортного сполучення та задоволення соціальних потреб населення.
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Все населення області
Стислий опис проекту:	Відповідно до нормативних міжремонтних термінів та фактичного стану покриття мережі доріг загального користування області щорічно необхідно ремонтувати 2793,1 км доріг, що потребує біля 11 млрд гривень. Щорічне експлуатаційне утримання автодоріг, згідно з нормами фінансових витрат, потребує від 311,3 млн грн до 1544 млн гривень. Крім того, в області існує розгалужена мережа доріг комунальної власності, яка складає понад 11 тис. км та потребує значних коштів на її утримання. Довжина контактної мережі тролейбуса м. Чернігова становить 106,7 км. З них до експлуатації непридатні 20 км (19 %) з причини невідповідності вимогам Правил експлуатації трамваїв та тролейбусів. Створення для населення розвиненої інфраструктури, зокрема покращення стану дорожнього покриття, його нове будівництво, переоснащення та створення мереж вуличного освітлення є одними з визначальних показників характеристик забезпеченості населених пунктів.
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Підвищення рівня благоустрою населених пунктів. • Покращення транспортного сполучення населених пунктів. • Забезпечення населених пунктів якісним дорожнім покриттям. • Підвищення ефективності, економічності та надійності

	<p>функціонування мереж зовнішнього освітлення.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Підвищення якості існуючих автошляхів, зниження ризиків дорожньо-транспортних пригод. • Підвищення надійності та регулярності руху тролейбусів • Покращення умов провадження підприємницької діяльності. 								
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Будівництво, ремонт та реконструкція дорожнього покриття. • Переоснащення мереж вуличного освітлення, впровадження енергозберігаючих технологій. • Приведення мереж зовнішнього освітлення до належного технічного стану. • Будівництво та реконструкція тролейбусних контактних ліній. 								
Період здійснення:	2015 – 2017 роки								
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	<table border="1"> <thead> <tr> <th>2015</th> <th>2016</th> <th>2017</th> <th>Разом</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>227500,0</td> <td>240000,0</td> <td>250000,0</td> <td>717500,0</td> </tr> </tbody> </table>	2015	2016	2017	Разом	227500,0	240000,0	250000,0	717500,0
2015	2016	2017	Разом						
227500,0	240000,0	250000,0	717500,0						
Джерела фінансування:	Державний бюджет, місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством								
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Чернігівська обласна державна адміністрація, органи місцевого самоврядування								

Номер і назва завдання:	1.1.5. Розвиток інфраструктури населених пунктів, у т.ч. об'єднаних територіальних громад
Назва проекту:	1.8. Оновлення рухомого складу тролейбусів
Цілі проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Підвищення долі електротранспорту в міських перевезеннях із забезпеченням перевезень пасажирів з обмеженими фізичними можливостями та пасажирів пільгових категорій. • Створення умов для покращення транспортного сполучення до зони щільної забудови міста. • Забезпечення безпересадочним сполученням найбільших житлових районів та промислових зон міста. • Зменшення рівня забруднення довкілля.
Територія, на яку проект матиме вплив:	м. Чернігів
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Мешканці та гості обласного центру
Стислий опис проекту:	<p>На балансі комунального підприємства «Чернігівське тролейбусне управління» знаходяться 96 пасажирських тролейбусів, з яких 72 експлуатуються від 10 до 30 років і тільки 24 мають вік менше 10 років. Кількість рухомого складу зменшилася майже на 45 % порівняно з 1991 роком. Відпрацювали нормативний експлуатаційний ресурс та вимагають капітального ремонту або заміни 75 відсотків пасажирських тролейбусів.</p> <p>Проект передбачає придбання тролейбусів з метою оновлення та збільшення рухомого складу, що підвищить рівень обслуговування населення та дозволить ефективно використовувати тролейбусну маршрутну мережу, а саме виключить необхідність застосування автобусів з малою пасажиромісткістю на тролейбусних маршрутах міста.</p>

Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Підвищення рівня задоволення потреб населення у високоякісних та безпечних перевезеннях тролейбусами, враховуючи пасажирів з обмеженими фізичними можливостями. • Створення умов для покращення транспортного сполучення до зони щільної забудови міста. • Збільшення обсягів перевезень міським електричним транспортом. • Забезпечення безпересадочним сполученням найбільших житлових районів та промислових зон міста. • Забезпечення розвитку мережі міського електротранспорту. • Покращення екологічного стану міста. 								
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Придбання тролейбусів, у т. ч. бувших у використанні. • Підготовка та перепідготовка водіїв з урахуванням особливостей керування новим рухомим складом. • Удосконалення маршрутної мережі міського пасажирського транспорту загального користування з наданням переваги електротранспорту. 								
Період здійснення:	2016 – 2017 роки								
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	<table border="1"> <thead> <tr> <th>2015</th> <th>2016</th> <th>2017</th> <th>Разом</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>-</td> <td>40000,0</td> <td>40000,0</td> <td>80000,0</td> </tr> </tbody> </table>	2015	2016	2017	Разом	-	40000,0	40000,0	80000,0
2015	2016	2017	Разом						
-	40000,0	40000,0	80000,0						
Джерела фінансування:	Державний, міський бюджети, цільові фонди розвитку інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури, власні кошти підприємств, кредитні ресурси								
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Чернігівська міська рада та міжнародна технічна допомога, Комунальне підприємство «Чернігівське тролейбусне управління»								

Номер і назва завдання:	1.1.6. Підтримка розробки містобудівної документації та впровадження нових технологічних можливостей для ведення містобудівного кадастру
Назва проекту:	1.9. Впровадження інноваційних технологій у сферу ведення містобудівного кадастру
Цілі проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Створення перспективних умов для залучення інвестицій в розвиток та розбудову соціально-економічної інфраструктури області. • Значне підвищення керованості процесів соціально-економічного розвитку області, спрямоване на покращення якості та рівня життя населення, а також поступову трансформацію соціального середовища у відкрите інформаційне суспільство. • Впровадження та використання сучасних передових геоінформаційних технологій та баз геопросторових даних для вирішення функціональних завдань структурних підрозділів облдержадміністрації та органів місцевого самоврядування. • Своєчасне взаємоузгодження державних, громадських та приватних інтересів під час планування і забудови територій. • Оптимізація та прискорення процесу проведення

	моніторингу забудови, контролю у сфері містобудування, прогнозування розвитку територій, визначення напрямів сталого розвитку територій.
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область
Стислий опис проекту:	<p>Впровадження даного проекту забезпечить:</p> <ul style="list-style-type: none"> - проведення єдиної державної політики у сфері містобудування та архітектури; - створення містобудівного кадастру області з урахуванням підсистем міст обласного підпорядкування і районів для постійної актуалізації та використання інтегрованих даних про господарський, містобудівний розвиток території області та окремих адміністративно-територіальних одиниць; - побудову та функціонування на обласному рівні системи геопросторових даних містобудівного кадастру; - створення геопорталу містобудівного кадастру як сукупність інтернет-засобів та сервісів геопросторових даних, що забезпечують доступ до них та до публічних інформаційних ресурсів містобудівного кадастру в Інтернеті.
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Проведення належної інформаційної політики у сфері містобудування і територіального планування. • Залучення інвестицій, зокрема іноземних, шляхом зменшення фінансових витрат на реалізацію інвестиційних проектів завдяки отриманню можливості раціонального використання територій, а також спрощенню процедури проведення фінансово-економічної оцінки забезпечення реалізації проектів та пошуку найбільш привабливих територій для інвестування. • Вирішення широкого кола завдань з управління розвитком територій за наступними напрямами: <ul style="list-style-type: none"> - зонування території за видами прав на землю із встановленими обмеженнями, що пов'язані зі збереженням природного середовища, шкідливим впливом підприємств, наявністю господарських об'єктів загальноміського значення; - своєчасне взаємоузгодження державних, громадських та приватних інтересів під час планування і забудови територій; - визначення і раціональне взаємне розташування зон житлової та громадської забудови, виробничих, рекреаційних, природоохоронних, оздоровчих, історико-культурних та інших зон і об'єктів; - обґрунтування розподілу земель за цільовим призначенням; - облік існуючих інженерних комунікацій, у тому числі магістральних мереж водопроводу, каналізації, тепло- та електропостачання, всіх розвідних мереж; - облік об'єктів, що мають статус пам'яток культурної спадщини, з виділенням охоронних зон, зон регулювання забудови; - оформлення містобудівної документації та накопичення

	<p>даних у процесі надання земельних ділянок (відведень) для різних видів будівництва;</p> <ul style="list-style-type: none"> - організація надання та реєстрації документів дозвільного характеру в містобудуванні (містобудівних умов та обмежень, будівельних паспортів, кадастрових довідок тощо); - контроль за провадженням усіх видів будівельної діяльності відповідно до затвердженої містобудівної документації; - моніторинг використання, створення та оновлення схем планування територій районів та генеральних планів населених пунктів. <ul style="list-style-type: none"> • Об'єднання в одній автоматизованій системі даних містобудівного та земельного кадастрів створить передумови для переходу на новий рівень управління розвитком населених пунктів та територій області. 								
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Придбання та встановлення технічного комплексу геоінформаційної системи та геопорталу містобудівного кадастру, спеціалізованого програмного забезпечення, навчання фахівців. • Проведення інвентаризації наявних матеріалів, дані яких передбачається ввести до містобудівного кадастру, переведення їх у цифровий формат. • Запровадження уніфікованої системи електронного документообігу для кадастрового обліку та обміну кадастровими даними. • Формування інформаційних ресурсів містобудівного кадастру та введення в експлуатацію геоінформаційної системи і геопорталу містобудівного кадастру. • Встановлення комунікаційних каналів обміну інформацією з розподіленими базами даних. • Організацію системи захисту інформації та доступу до інформаційних ресурсів містобудівного кадастру. 								
Період здійснення:	2016 - 2017 роки								
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	<table border="1"> <thead> <tr> <th>2015</th> <th>2016</th> <th>2017</th> <th>Разом</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>-</td> <td>549,2</td> <td>939,5</td> <td>1488,7</td> </tr> </tbody> </table>	2015	2016	2017	Разом	-	549,2	939,5	1488,7
2015	2016	2017	Разом						
-	549,2	939,5	1488,7						
Джерела фінансування:	ДФРР, обласний бюджет, інші джерела, не заборонені законодавством								
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Управління містобудування та архітектури Чернігівської обласної державної адміністрації								

Номер і назва завдання:	1.1.6. Підтримка розробки містобудівної документації та впровадження нових технологічних можливостей для ведення містобудівного кадастру
Назва проекту:	1.10. Забезпечення розробки генеральних планів населених пунктів
Цілі проекту:	Розроблення генеральних планів населених пунктів
Територія, на яку проект матиме вплив:	Території громад Чернігівської області
Орієнтовна кількість	Населення територіальних громад Чернігівської області

отримувачів вигод:									
Стислий опис проекту:	Генеральний план населеного пункту є основним видом містобудівної документації на місцевому рівні, призначеної для обґрунтування довгострокової стратегії планування та забудови та іншого використання території населеного пункту для забезпечення сталого розвитку – економічного, соціального і екологічно збалансованого. Генеральний план населеного пункту розробляється та затверджується в інтересах відповідної територіальної громади з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів.								
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Наявність генеральних планів населених пунктів. • Збереження державних, громадських та приватних інтересів. • Забезпечення державної політики у сфері містобудування. 								
Ключові заходи проекту:	Розроблення генеральних планів населених пунктів громад Чернігівської області.								
Період здійснення:	2015 – 2017 роки								
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	<table border="1"> <thead> <tr> <th>2015</th> <th>2016</th> <th>2017</th> <th>Разом</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>3000,0</td> <td>4500,0</td> <td>4500,0</td> <td>12000,0</td> </tr> </tbody> </table>	2015	2016	2017	Разом	3000,0	4500,0	4500,0	12000,0
2015	2016	2017	Разом						
3000,0	4500,0	4500,0	12000,0						
Джерела фінансування:	Місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством								
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Органи місцевого самоврядування, обласна державна адміністрація								

Номер і назва завдання:	1.1.6. Підтримка розробки містобудівної документації та впровадження нових технологічних можливостей для ведення містобудівного кадастру
Назва проекту:	1.11. Розроблення схем планування територій
Цілі проекту:	Визначення чітких меж кожної адміністративно-територіальної одиниці. Планування розвитку території громади. Вирішення питань забудови території. Забезпечення сталого соціально-економічного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць.
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Громади Чернігівської області
Стислий опис проекту:	Для забезпечення сталого розвитку територій громад необхідно розробити містобудівну документацію – «Схеми планування територій громад» - як інструмент регулювання планування територій, вимоги якої будуть враховані при складанні програм сталого розвитку громад та населених пунктів.
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Створення підстав для сталого розвитку територій громад. • Підготовка містобудівної документації місцевого рівня. • Забезпечення створення привабливого інвестиційного клімату.
Ключові заходи проекту:	Забезпечення містобудівною документацією територій громад

Період здійснення:	2016 – 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	-	6600,0	6600,0	13200,0
Джерела фінансування:	Місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Органи місцевого самоврядування, районі державні адміністрації			

Проектні картки напрямку 1.В. Захист і збереження територій

Номер і назва завдання:	1.2.1. Збереження та охорона навколишнього природного середовища для майбутніх поколінь			
Назва проекту:	1.12. Відродження малих річок			
Цілі проекту:	Відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річки Стрижень.			
Територія, на яку проект матиме вплив:	Басейн річки Стрижень (Ріпкинський, Чернігівський райони, м.Чернігів).			
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Територіальна громада міста Чернігова, с. Великі Осняки Ріпкинського району, с. Роїще, с. Халявин, с. Півці, с. Полуботки Чернігівського району			
Стислий опис проекту:	Реалізація першочергових заходів щодо розчищення русла річки і покращення її гідрологічного та санітарного стану, розчищення та благоустрій ставків, забезпечення функціонування наявних гідротехнічних споруд, гребель шляхом проведення їх реконструкції, упорядкування прибережної захисної смуги сприятиме покращенню загальної гідрологічної ситуації водозбірному басейні р. Стрижень та екологічної ситуації у прилеглих населених пунктах.			
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Відродження та поліпшення екологічного стану р. Стрижень та її водозбірного басейну. • Задоволення потреби населення у якісних водних ресурсах. • Забезпечення екологічної безпеки водокористування. • Створення упорядкованих та комфортних зон відпочинку. • Розвиток екологічного та «зеленого» туризму. • Збереження та охорона водних ресурсів для майбутніх поколінь. 			
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Розчищення русла річки та ставків. • Упорядкування, залуження прибережної захисної смуги шляхом кріплення укосів посівом багаторічних трав, кріплення укосів в місцях впадіння колекторів зливової каналізації. • Реконструкція шахтних водоскидів на ставках в м. Чернігові та біля с. Роїще Чернігівського району. • Здійснення доглядових та експлуатаційних заходів на гідротехнічних спорудах. 			
Період здійснення:	2016 - 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	-	2291,4	3391,6	5683,0

Джерела фінансування:	Державний бюджет, місцеві бюджети, МТД, інші джерела, не заборонені законодавством
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Чернігівська міська рада, органи місцевого самоврядування Чернігівського та Ріпкинського районів, Чернігівська та Ріпкинська районні державні адміністрації

Номер і назва завдання:	1.2.3. Формування екологічної свідомості та екологічної культури громадян			
Назва проекту:	1.13. Інформаційно-просвітницька робота по збереженню та охороні довкілля			
Цілі проекту:	Створення умов для формування еколого-орієнтованої поведінки в широких верствах населення області, у першу чергу дітей та молоді			
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область			
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Населення Чернігівської області			
Стислий опис проекту:	<p>В рамках впровадження проекту передбачається:</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначити ключові елементи екологічної поведінки, які обов'язково повинні бути сформовані в представників ключових цільових аудиторій проекту (дошкільнята, учні шкіл), у тому числі – елементи культури споживання, культури управління відходами, культури енергозбереження; - підготувати методичні розробки з проведення навчальних факультативних занять для дошкільнят, учнів шкіл; - провести навчання вчителів/вихователів дошкільних закладів, загальноосвітніх шкіл усіх типів; - провести інформаційно-просвітницькі заходи з популяризації екологічної культури серед широких верств населення із залученням місцевих мас-медіа. <p>Заняття повинні давати максимально прості для розуміння та прикладні знання.</p>			
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Зменшення антропогенного забруднення території області. • Зменшення обсягів твердих побутових відходів, що генеруються населенням області. • Зменшення споживання енергоресурсів населенням області. 			
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Розробка інструментів інформаційної кампанії. • Підготовка та видання методичних та інформаційних матеріалів. • Організація та проведення інформаційно-просвітницьких заходів з поширення методик формування екологічної культури серед вчителів/вихователів дошкільних закладів, загальноосвітніх шкіл усіх типів. • Запровадження соціальної реклами екологічного спрямування. • Моніторинг ефективності інформаційно-просвітницької кампанії. 			
Період здійснення:	2015 – 2017 роки			
Орієнтовна вартість	2015	2016	2017	Разом

проекту, тис. грн:	200,0	200,0	200,0	600,0
Джерела фінансування:	Державний бюджет, обласний бюджет, суб'єкти господарювання, проекти та програми МТД			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації, Управління освіти і науки облдержадміністрації, громадські організації, навчальні заклади			

Проектні картки напрямку 1.С. Створення умов до формування здорового населення та підтримка сімейних цінностей

Номер і назва завдання:	1.3.1. Підвищення якості та доступності надання первинної медичної допомоги.			
Назва проекту:	1.14. Модернізація мережі закладів охорони здоров'я області, що надають первинну медико-санітарну допомогу			
Цілі проекту:	Забезпечення ефективного функціонування системи надання населенню доступної і високоякісної первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини.			
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область			
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Населення області			
Стислий опис проекту:	Продовження створення мережі амбулаторій сімейної медицини у міській та сільській місцевості шляхом реорганізації і перепрофілювання діючих закладів охорони здоров'я; їх матеріально-технічне забезпечення; підвищення рівня підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації медичних працівників.			
Очікувані результати:	Реалізація проекту дасть можливість здійснити: <ul style="list-style-type: none"> ● чітке розподілення рівнів надання медичної допомоги з визначенням обсягу допомоги для кожного з них; ● приведення мережі закладів первинної медико-санітарної допомоги у відповідність до чинного законодавства та потреб населення; ● територіальне наближення первинної допомоги до місць проживання населення як у сільській місцевості, так і у містах; ● раціональне використання кадрових та матеріально-технічних ресурсів; ● забезпечення якісною медичною допомогою мешканців, особливо сільської місцевості, в повному обсязі. 			
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> ● Першочергове кадрове забезпечення медичними працівниками закладів первинної ланки. ● Приведення матеріально-технічної бази закладів первинної допомоги до табеля оснащення. ● Проведення навчання медичних працівників первинної ланки на циклах спеціалізації та підвищення кваліфікації. 			
Період здійснення:	2015 – 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	695,5	20000,0	20000,0	40695,5
Джерела фінансування:	Державний бюджет, місцеві бюджети, інші джерела, не			

	заборонені законодавством
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Районні державні адміністрації, міські виконавчі комітети, центри ПМСД, ЦРЛ
Інше:	Аспекти технічного забезпечення: потреба в коштах для приведення матеріально-технічного стану закладів первинної ланки складає близько 36,8 млн грн, в тому числі обладнання – 32,2 млн грн. Потреба у транспортних засобах – 25,1 млн грн. (при потребі 334 автомобілі в наявності є лише 202).

Номер і назва завдання:	1.3.2. Профілактика та забезпечення раннього виявлення захворювань
Назва проекту:	1.15. Профілактика та лікування онкологічних захворювань
Цілі проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Поліпшення якості первинної і вторинної профілактики онкологічних захворювань. • Поліпшення раннього виявлення та лікування онкологічних хворих. • Зниження рівня дорічної летальності онкологічних хворих; • зниження показника смертності від злоякісних новоутворень. • Безперебійне забезпечення онкологічних пацієнтів лікарськими засобами для проведення хіміотерапевтичного лікування відповідно до стандартів лікування онкологічних хворих та локальних протоколів надання медичної допомоги онкологічним хворим. • Створення умов для продовження та поліпшення якості життя онкологічних хворих.
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Понад 26000 пацієнтів із злоякісними новоутвореннями
Стислий опис проекту:	<p>Злоякісні новоутворення є однією з найнебезпечніших медико-біологічних і соціально-економічних проблем. Захворюваність і смертність від раку постійно зростають у зв'язку з несприятливою економічною ситуацією та значним постарінням населення. Злоякісні новоутворення є причиною 10% усіх летальних випадків в області і поступаються за цим показником лише серцево-судинним захворюванням. Через недостатнє фінансування галузі, низький рівень оснащення лікувально-профілактичних закладів діагностичною апаратурою, низький рівень обізнаності населення щодо профілактики та ранньої діагностики злоякісних новоутворень, відсутність у засобах масової інформації ефективних освітніх програм та соціальної реклами методів профілактики, ранньої діагностики та лікування онкозахворювань, відсутність системи обов'язкових безкоштовних профілактичних оглядів, значна кількість онкологічних захворювань діагностується в занедбаному стані, залишається високим відсоток (32-35) онкологічних хворих, які помирають протягом одного року</p>

	після встановлення діагнозу. У провідних країнах світу цей показник не перевищує 30%.
Очікувані результати:	<p>Реалізація проекту дасть можливість підвищити ефективність надання спеціалізованої допомоги онкологічним хворим, збільшенню її впливу на стан здоров'я населення, поліпшенню відновлення людських ресурсів та подоланню несприятливих демографічних тенденцій.</p> <p>Виконання проекту дасть змогу:</p> <ul style="list-style-type: none"> • забезпечити підвищення рівня поінформованості населення про ризики виникнення онкологічних захворювань; • підвищити рівень виявлення злоякісних новоутворень в I-II стадії деяких локалізацій та знизити занедбаність захворювань на рак; • знизити смертність від злоякісних новоутворень; • забезпечити надання спеціалізованої медичної та соціальної допомоги онкологічним хворим; • створити систему надання симптоматичної допомоги онкохворим; • зміцнити матеріально-технічну базу закладів охорони здоров'я, що надають медичну та соціальну допомогу онкологічним хворим.
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Залучення засобів масової інформації, навчальних закладів та громадських організацій до більш широкого інформування населення з питань профілактики, раннього виявлення та ефективного лікування онкологічних захворювань. • Випуск програм з профілактики та раннього виявлення онкозахворювань на обласних та регіональних каналах телебачення і радіомовлення та тематичних публікацій у періодичних друкованих виданнях. • Поетапне забезпечення закладів охорони здоров'я області необхідним радіологічним, рентгенологічним, ендоскопічним обладнанням та апаратами ультразвукової діагностики. • Забезпечення раннього виявлення злоякісних новоутворень. • Створення систем медичної, соціальної та психологічної реабілітації хворих на злоякісні новоутворення шляхом перепрофілювання існуючих закладів охорони здоров'я. • Удосконалення системи психологічної підтримки онкологічних хворих та членів їх сімей, зокрема шляхом залучення волонтерів до такої роботи. • Підвищення рівня підготовки медичних працівників з онкологічних спеціальностей, а також медичних працівників, які надають первинну лікувально-профілактичну допомогу в закладах охорони здоров'я. • Створення хоспісів для паліативного лікування, в т.ч. шляхом перепрофілювання закладів охорони здоров'я. • Утворення в амбулаторно-поліклінічних закладах кабінетів протибольової терапії та виїзних бригад для надання допомоги онкохворим в амбулаторних умовах та вдома. • Сприяння розвитку міжнародного співробітництва з пріоритетних аспектів протиракової боротьби, розширення співпраці в галузі онкології з міжнародними онкологічними

	науково-практичними установами. • Забезпечення участі спеціалістів у міжнародних науково-практичних конференціях, програмах обміну спеціалістами та їх стажування.			
Період здійснення:	2015 – 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	16600,0	13100,0	13200,0	42900,0
Джерела фінансування:	Державний бюджет, обласний бюджет, інші джерела, не заборонені законодавством			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	КЛПЗ «Чернігівський обласний онкологічний диспансер», ЦРЛ, ЦМЛ, управління охорони здоров'я облдержадміністрації			
Інше:	Обсяг фінансування проекту визначатиметься щороку, виходячи з конкретних завдань та реальних можливостей і може бути уточненим під час складання проекту бюджету на відповідний рік з урахуванням можливостей дохідної частини бюджету.			

Номер і назва завдання:	1.3.2. Профілактика та забезпечення раннього виявлення захворювань
Назва проекту:	1.16. Профілактика, раннє виявлення та надання медичної допомоги хворим на туберкульоз
Цілі проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Стабілізація епідемічної ситуації в області, а в подальшому зниження її до окремих випадків. • Оптимізація мережі протитуберкульозних закладів та підвищення можливостей вчасної та якісної діагностики та лікування, впровадження інноваційних підходів до виявлення, діагностики та лікування туберкульозу з метою покращення надання медичної допомоги хворим на туберкульоз. • Надання пацієнтам протягом лікування туберкульозу соціальної та психологічної підтримки з залучення представників інститутів громадського суспільства.
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Здійснення проекту передбачає надання спеціалізованої фтизіатричної медичної допомоги населенню Чернігівської області (6189 осіб)
Стислий опис проекту:	Реалізація даного проекту сприяє забезпеченню надання на достатньому рівні якісної та своєчасної медичної допомоги, що передбачено наказом МОЗ України від 04.09.2014 № 620 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при туберкульозі». Оптимізація мережі протитуберкульозних закладів та підвищення можливостей вчасної та якісної діагностики та лікування, надання переваги амбулаторному лікуванню пацієнтів.
Очікувані результати:	Реалізація проекту дасть змогу: <ul style="list-style-type: none"> • оптимізувати стаціонарну допомогу з метою приведення її до нормативного рівня;

	<ul style="list-style-type: none"> • наблизити сучасну високоякісну фтизіатричну допомогу до населення; • забезпечити новітнім обладнанням та апаратурою фтизіатричну службу; • удосконалення моніторингу та оцінки із використанням показників епідеміологічної ефективності; • знизити рівень інвалідності та смертності внаслідок захворювання на туберкульоз, покращити якість життя пацієнтів. 								
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Придбання рентгендіагностичного та флюорографічного обладнання для закладів охорони здоров'я. • Реорганізація протитуберкульозних закладів області. • Проведення навчання на циклах підвищення кваліфікації для медичних працівників. • Забезпечення населення сучасною спеціалізованою фтизіатричною медичною допомогою, надання медичних послуг орієнтованих на потреби пацієнта. 								
Період здійснення:	2015 – 2017 роки								
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	<table border="1"> <thead> <tr> <th>2015</th> <th>2016</th> <th>2017</th> <th>Разом</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>7630,0</td> <td>11700,0</td> <td>11800,0</td> <td>31130,0</td> </tr> </tbody> </table>	2015	2016	2017	Разом	7630,0	11700,0	11800,0	31130,0
2015	2016	2017	Разом						
7630,0	11700,0	11800,0	31130,0						
Джерела фінансування:	Державний бюджет, місцеві бюджети, позабюджетні джерела, інші джерела, не заборонені законодавством								
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Обласна державна адміністрація, районні державні адміністрації, міські виконавчі комітети, Ніжинський, Прилуцький, Чернігівський обласний протитуберкульозні диспансери, фтизіатричні кабінети центральних районних лікарень.								
Інше:	Обсяг фінансування проекту визначатиметься щороку, виходячи з конкретних завдань та реальних можливостей і може бути уточненим під час складання проекту бюджету на відповідний рік з урахуванням можливостей доходної частини бюджету.								

Номер і назва завдання:	1.3.3. Підвищення ефективності використання ресурсів, якості та доступності вторинної та третинної медичної допомоги
Назва проекту:	1.17. Створення та обладнання сайтів антиретровірусної терапії (АРТ) на базі кабінетів «Довіра» ЦРЛ, ЦМЛ
Цілі проекту:	Створення сайтів АРТ на базі кабінетів «Довіра» дозволить забезпечити комплексну та ефективну систему надання спеціалізованої медичної допомоги ВІЛ-інфікованим та хворим на СНІД шляхом децентралізації, практично наблизити ВІЛ-сервісні послуги до місць проживання населення, оптимізувати витрати, забезпечити ефективне використання матеріальних та кадрових ресурсів закладів охорони здоров'я з метою підвищення якості надання інтегрованої допомоги ВІЛ-інфікованим, знизити рівень інвалідності та смертності, а також збільшити тривалість та підвищити якість життя хворих на СНІД.
Територія, на яку проект матиме вплив:	Новгород-Сіверський, Бобровицький, Менський райони та м.Ніжин Чернігівської області
Орієнтовна кількість	Здійснення проекту передбачає наближення кваліфікованої

отримувачів вигод:	спеціалізованої медичної допомоги ВІЛ-інфікованим та хворим на СНІД у Новгород-Сіверському, Бобровицькому, Менському районах та м. Ніжин Чернігівської області (400 осіб)			
Стислий опис проекту:	Реалізація даного проекту забезпечить надання якісної та своєчасної спеціалізованої медичної допомоги ВІЛ-інфікованим та хворим на СНІД відповідно до Клінічного протоколу антиретровірусної терапії ВІЛ-інфекції у дорослих та підлітків, затвердженого наказом МОЗ України від 12.07.2010 № 551 «Про затвердження клінічного протоколу антиретровірусної терапії ВІЛ-інфекції у дорослих та підлітків» та наказу по управлінню охорони здоров'я від 23.06.2014 №132 «Про децентралізацію надання АРТ в області». Основним завданням проекту є принципові зміни в організації спеціалізованої медичної допомоги ВІЛ-інфікованим та хворим на СНІД шляхом децентралізації послуг.			
Очікувані результати:	Реалізація проекту дасть змогу: <ul style="list-style-type: none"> • оптимізувати організаційну структуру ВІЛ-сервісної служби області шляхом децентралізації з урахуванням потреб населення; • наблизити спеціалізовану кваліфіковану допомогу до населення; • забезпечити якісний моніторинг лікування ВІЛ-інфікованих; • знизити рівень інвалідності та смертності внаслідок СНІДу, підвищити якість життя пацієнтів. 			
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Розміщення сайтів АРТ на базі кабінетів «Довіра» ЦРЛ, ЦМЛ. • Покращання матеріально-технічної бази кабінетів «Довіра»: ремонт приміщень, обладнання меблями та комп'ютерною технікою. • Проведення навчання на циклах підвищення кваліфікації, тренінгах медичних працівників кабінетів «Довіра». • Забезпечення спеціалізованою медичною допомогою ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД. 			
Період здійснення:	2015 – 2016 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	32,0	150,0	-	182,0
Джерела фінансування:	Місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Управління охорони здоров'я облдержадміністрації, Новгород-Сіверська, Бобровицька, Менська районні державні адміністрації, виконавчий комітет Ніжинської міської ради, Новгород-Сіверська, Бобровицька, Менська центральні районні лікарні, Ніжинська центральна міська лікарня			

Номер і назва завдання:	1.3.3. Підвищення ефективності використання ресурсів, якості та доступності вторинної та третинної медичної допомоги.
Назва проекту:	1.18. Поліпшення умов отримання населенням послуг охорони здоров'я та підвищення їх якості
Цілі проекту:	Надання населенню області якісної спеціалізованої та високоспеціалізованої медичної допомоги.
Територія, на яку проект	Чернігівська область

матиме вплив:									
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Все населення області								
Стислий опис проекту:	Покращення матеріально-технічної бази лікувальних закладів, дооснащення сучасним діагностичним та лікувальним медичним обладнанням, високотехнологічною апаратурою. Застосування високотехнологічних методів діагностики та лікування, впровадження сучасних організаційних і клінічних технологій в медичну практику. Підвищення професійної майстерності медичних працівників.								
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Надання хворим якісної висококваліфікованої та вузькоспеціалізованої медичної допомоги при найбільш тяжких захворюваннях, які вимагають комплексного підходу до діагностики і лікування, застосування найбільш складних методів обстеження і лікування з використанням найновіших медичних технологій, в ряді випадків - оперативного втручання, постійного лікарняного спостереження й інтенсивного догляду. • Зниження смертності від гострої та хронічної патології, підвищення тривалості життя. • Взаємодія і наступність з іншими закладами охорони здоров'я. 								
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Оснащення медичних закладів вторинного та третинного рівнів надання медичної допомоги сучасним діагностичним та лікувальним медичним обладнанням і апаратурою відповідно до табеля оснащення. • Будівництво, проведення реконструкцій та ремонту лікувальних корпусів, поліклінік, лікарень, відділень тощо. 								
Період здійснення:	2015 – 2017 роки								
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	<table border="1"> <thead> <tr> <th>2015</th> <th>2016</th> <th>2017</th> <th>Разом</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>44400,0</td> <td>39000,0</td> <td>40000,0</td> <td>123400,0</td> </tr> </tbody> </table>	2015	2016	2017	Разом	44400,0	39000,0	40000,0	123400,0
2015	2016	2017	Разом						
44400,0	39000,0	40000,0	123400,0						
Джерела фінансування:	Державний, місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством								
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Чернігівська обласна державна адміністрація, органи місцевого самоврядування								

Номер і назва завдання:	1.3.3. Підвищення ефективності використання ресурсів, якості та доступності вторинної та третинної медичної допомоги
Назва проекту:	1.19. Створення та обладнання єдиної оперативно-диспетчерської служби ЛПЗ "Чернігівський обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф" сучасними телекомунікаційними ресурсами
Цілі проекту:	Створення єдиної оперативно-диспетчерської служби з використанням сучасних GPS технологій дасть можливість зменшення часу прибуття бригад швидкої медичної допомоги до пацієнта та дотримання нормативу прибуття бригад екстреної (швидкої) медичної допомоги на місце події відповідно до постанови КМУ від 21.11.2012 № 1119. Автоматизація та зменшення впливу людського фактору, підвищення оперативності та якості прийняття та опрацювання

	<p>викликів, надання екстреної медичної допомоги та координація дій персоналу на всіх її етапах, оперативне контролювання роботи всіх ланок, що задіяні в прийомі та опрацюванні викликів.</p> <p>Оптимізація управління та ефективне використання ресурсу бригад ШМД за критеріями мінімального часу надання екстреної медичної допомоги та доставки пацієнта до закладів охорони здоров'я при максимально можливому рівню якості догоспітальної допомоги.</p>
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Здійснення проекту передбачає забезпечення рівного доступу до якісної екстреної медичної допомоги для населення Чернігівської області
Стислий опис проекту:	<p>Реалізація даного проекту сприяє забезпеченню надання на достатньому рівні якісної та своєчасної екстреної медичної допомоги, що передбачає виконання постанови КМУ від 21.11.2012 №1119 «Про норматив прибуття бригад екстреної (швидкої) медичної допомоги на місце події».</p> <p>Реалізація проекту дасть можливість проводити маршрутизацію дзвінків викликів екстреної (швидкої) медичної допомоги:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дзвінок з будь-якого телефону області переадресується на єдину багатоканальну лінію 103; - диспетчер приймає виклик і одночасно заносить його в електронну базу даних; - за допомогою GPS навігації визначається автомобіль Е(Ш)МД, який знаходиться найближче до місця виклику, та передається виклик даній бригаді через пристрій виведення інформації GPS навігатора; - диспетчер отримує підтвердження про отримання виклику бригадою та при необхідності здійснює інформаційний супровід; - по закінченню обслуговування виклику бригада інформує диспетчера про проведену роботу.
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Забезпечення конституційного права для всіх верств населення на отримання доступної, якісної, своєчасної та безоплатної екстреної медичної допомоги. • Зниження рівня інвалідності та смертності при нещасних випадках, травмах та отруєннях, гострих порушеннях життєвих функцій людини внаслідок серцево-судинних та інших захворювань. • Створення ефективної системи супроводу хворих на догоспітальному етапі надання екстреної медичної допомоги. • Своєчасна доставка постраждалого до стаціонару. • Підвищення ефективності дій медичного персоналу щодо забезпечення надання медичної допомоги під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. • Зменшення витрат на паливно-мастильні матеріали. • Оперативне та цілодобове реагування на виклики екстреної медичної допомоги. • Здійснення ранньої діагностики гострої серцево-судинної

	патології на догоспітальному етапі.			
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Підготовка приміщень для розміщення єдиної оперативно-диспетчерської служби. • Придбання обладнання та його монтаж. • Придбання програмного забезпечення загального та спеціального призначення (ліцензоване або з відкритими кодами). • Проведення навчальних занять для фельдшерів-диспетчерів. • Наповнення веб-ресурсу. • Забезпечення якісного радіозв'язку між диспетчерською і бригадами Центру екстреної медичної допомоги та медицини катастроф (придбання радіостанцій типу «Motorola GM-360» з робочою частотою в діапазоні 100 – 170 МГц). 			
Період здійснення:	2015 – 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	2130,8	5000,0	10000,0	17130,8
Джерела фінансування:	Державний бюджет, обласний бюджет, інші джерела, не заборонені законодавством			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Чернігівська обласна державна адміністрація, Управління охорони здоров'я Чернігівської облдержадміністрації, ЛПЗ «Чернігівський обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф».			

Номер і назва завдання:	1.3.3. Підвищення ефективності використання ресурсів, якості та доступності вторинної медичної допомоги
Назва проекту:	1.20. Створення та обладнання міжрайонних кардіологічних відділень
Цілі проекту:	Створення єдиної комплексної та ефективної системи надання медичної допомоги пацієнтам з гострим коронарним синдромом та іншими серцево-судинними захворюваннями з використанням сучасних технологій, наближення надання до місць проживання населення високоспеціалізованої кардіологічної медичної допомоги, оптимізація управління та ефективне використання матеріальних та кадрових ресурсів закладів охорони здоров'я, підвищення якості надання кардіологічної допомоги.
Територія на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Здійснення проекту передбачає забезпечення рівного доступу до якісної кардіологічної медичної допомоги для дорослого населення Чернігівської області
Стислий опис проекту:	Реалізація даного проекту сприяє забезпеченню надання на достатньому рівні якісної та своєчасної медичної допомоги, що передбачає виконання спільного наказу МОЗ України та НАМН від 24.07.2013 № 620/60 «Про систему кардіологічної допомоги у закладах охорони здоров'я України», наказу МОЗ України від 02.07.2014 № 455 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при гострому коронарному синдромі з елевацією сегмента ST».

	<p>Основним завданням є принципові зміни в організації реперфузійної терапії, згідно з чинним законодавством, що регулюють діяльність систем кардіологічної, кардіохірургічної допомоги, рентгеноендоваскулярної діагностики та лікування при наданні медичної допомоги пацієнтам з серцево-судинними та судинно-мозковими захворюваннями, забезпечення спеціалізованої кардіологічної медичної допомоги 24 години на добу, 7 днів на тиждень.</p>			
Очікувані результати:	<p>Реалізація проекту дасть змогу:</p> <ul style="list-style-type: none"> • оптимізувати кардіологічний ліжковий фонд області з метою приведення до чинного законодавства та потреб населення; • наблизити сучасну високоякісну кардіологічну допомогу до населення; • забезпечити новітнім обладнанням та апаратурою міжрайонні кардіологічні відділення; • створити дієву систему забезпечення невідкладною кардіологічною допомогою населення області; • скоротити час доставки пацієнта, терміни діагностики та забезпечення своєчасного надання спеціалізованої допомоги; • забезпечити якісний лабораторний моніторинг інтенсивної терапії серцево-судинних захворювань; • зменшити термін перебування на ліжку; • знизити рівень інвалідності та смертності внаслідок серцево-судинних захворювань, покращити якість життя пацієнтів. 			
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Розміщення міжрайонних кардіологічних відділень на базі кардіологічних відділень ЦРЛ, ЦМЛ. • Придбання сучасного обладнання та апаратури, його монтаж в міжрайонних кардіологічних відділеннях. • Проведення навчання на циклах підвищення кваліфікації для медичних працівників. • Забезпечення населення сучасною спеціалізованою кардіологічною медичною допомогою. 			
Період здійснення:	2015 – 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн.	2015	2016	2017	Разом
	2140,0	230,2	230,2	2600,4
Джерела фінансування:	Місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Районні державні адміністрації, міські виконавчі комітети, Ніжинська, Прилуцька центральні міські лікарні, Бахмацька, Корюківська центральні районні лікарні.			
Інше:	Орієнтовна вартість проекту на 2015 р. передбачена обласною програмою «Запобігання та лікування серцево-судинних та судинно-мозкових захворювань на 2012 - 2015 роки» на загальну суму 4142,6 тис. гривень.			

Номер і назва завдання:	1.3.4. Розвиток спортивної інфраструктури для занять фізичною культурою і спортом			
Назва проекту:	1.21. Будівництво спортивних майданчиків для масового використання			
Цілі проекту:	Створення додаткових умов для занять фізичною культурою і спортом всіх верств населення.			
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область			
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	50-70 тис. осіб			
Стислий опис проекту:	Залучення населення до занять фізичною культурою та спортом. Проведення спортивно-масових заходів обласного, міських та районних рівнів серед спортсменів, залучення дітей до активного життя, поліпшення дозвілля. Забезпечення потреб населення у зміцненні фізичного здоров'я.			
Очікувані результати:	Додатково отримують фізкультурно-спортивні послуги 50-70 тис. осіб. Планується створення додатково понад 15-20 робочих місць на період будівництва зазначених об'єктів.			
Ключові заходи проекту:	Будівництво 12 спортивних майданчиків зі штучним покриттям 42м на 22м			
Період здійснення:	2015 – 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	1980,0	1000,0	2500,0	5480
Джерела фінансування:	Державний бюджет, бюджети місцевого самоврядування, МТД, інші джерела, не заборонені законодавством			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Обласна державна адміністрація, районні державні адміністрації, органи місцевого самоврядування			

Номер і назва завдання:	1.3.4. Розвиток спортивної інфраструктури для занять фізичною культурою і спортом			
Назва проекту:	1.22. Будівництво та реконструкція спортивних споруд			
Цілі проекту:	Створення умов для проведення в м. Чернігові всеукраїнських та міжнародних змагань найвищого світового рівня, що сприятиме розвитку фізичної культури та спорту вищих досягнень.			
Територія, на яку проект матиме вплив:	м. Чернігів			
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Отримувачами вигод від реалізації проекту будуть всі соціальні групи населення незалежно від статі і соціального положення починаючи від дітей віком 4-5 років і до пенсіонерів. Орієнтовна кількість отримувачів послуг становитиме більше 400 тис. осіб.			
Стислий опис проекту:	Проект передбачає будівництво реконструкцію стадіону СДЮШОР з футболу „Юність”, ДП «Олімпійський навчально-спортивний центр ”Чернігів”», створення нових робочих місць у фізкультурно-спортивних закладах, які планується відкрити. Реалізація проекту дасть можливість: <ul style="list-style-type: none"> - розбудові в області матеріально-спортивної бази, яка б відповідала вимогам міжнародних стандартів; - підготовки резервів для збірних команд України та 			

	<p>спортсменів високого класу з ігрових видів спорту, стрільби та залучення населення до систематичних занять фізичною культурою та спортом;</p> <ul style="list-style-type: none"> - створення умов для проведення в м. Чернігові офіційних міжнародних і всеукраїнських змагань (у т.ч. чемпіонатів світу та Європи); - проведення спортивно-масових заходів обласного рівня серед спортсменів, залучення дітей до активного життя, поліпшення дозвілля; - створення умов для розвитку інфраструктури аматорського спорту, забезпечення потреб населення у зміцненні фізичного здоров'я; - підготовки спортсменів для успішного виступу на Олімпійських та Паралімпійських іграх, чемпіонатах світу та Європи. 			
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Створення умов для проведення в м. Чернігові офіційних міжнародних змагань (у т.ч. чемпіонатів світу та Європи). • Надання можливості займатися різними видами спорту в комфортних умовах. 			
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Капітальна реконструкція стадіону СДЮШОР з футболу „Юність” Управління освіти і науки облдержадміністрації в м. Чернігів. • Реконструкція легкоатлетичного ядра ДП «Олімпійський навчально-спортивний центр ”Чернігів”» з укладанням синтетичного покриття. • Будівництво критого легкоатлетичного манежу в м. Чернігів. 			
Період здійснення:	2015 – 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн.	2015	2016	2017	Разом
	2900,0	11000,0	14700,0	28600,0
Джерела фінансування:	Державний бюджет, Міжнародний донор (УЄФА), міський бюджет, інші джерела, не заборонені законодавством			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Міністерство молоді та спорту України, Федерація футболу України, Чернігівська міська рада			

Номер і назва завдання:	1.3.6. Підтримка сімейних цінностей та профілактика соціального сирітства
Назва проекту:	1.23. Впровадження сучасних технологій соціально-психологічної та виховної роботи з дітьми
Цілі проекту:	<p>Забезпечення ефективності та якості здійснення заходів соціально-психологічної реабілітації дітей.</p> <p>Підвищення професійного рівня педагогічних працівників Центру соціально-психологічної реабілітації дітей Служби у справах дітей Чернігівської обласної державної адміністрації (далі - Центр).</p> <p>Вдосконалення форм та методів надання допомоги вихованцям Центру та їх батькам.</p>
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Щорічно близько 100 дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах, зазнали насильства, залишилися поза сімейним оточенням та їх батьки чи особи, які їх замінюють

Стислий опис проекту:	Метою даного проекту є підвищення рівня організаційного, методичного, кадрового, матеріально-технічного забезпечення Центру для надання комплексу якісних послуг дітям, які опинились у складних життєвих обставинах, залишилися поза сімейним оточенням, зазнали насильства в сім'ї, та їх батькам. Попередження виходу дитини за межі сімейного оточення, сприяння поверненню дитини батькам чи влаштуванню до сімейних форм виховання.			
Очікувані результати:	Реалізація проекту дасть змогу: <ul style="list-style-type: none"> • забезпечити на високому професійному рівні надання послуг вихованцям Центру та їх батькам (особам, які їх замінюють); • підвищити професійний рівень педагогічних працівників закладу; • забезпечити педагогічних працівників Центру необхідною методичною літературою та інструментарієм для роботи з вихованцями закладу та їх батьками; • успішно реалізувати нові сучасні технології соціально-психологічної роботи з дітьми. 			
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Придбання оргтехніки. • Підвищення кваліфікації спеціалістів Центру (участь в навчальних семінарах, тренінгах, тощо). • Придбання методичної літератури, інструментарію. 			
Період здійснення:	2016 рік			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	-	60,0	-	60,0
Джерела фінансування:	Державний бюджет, обласний бюджет та інші джерела, не заборонені законодавством			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Служба у справах дітей Чернігівської облдержадміністрації, Центр соціально-психологічної реабілітації дітей служби у справах дітей Чернігівської обласної державної адміністрації (с. Хмільниця Чернігівського району)			

Номер і назва завдання:	1.3.6 Підтримка сімейних цінностей та профілактика соціального сирітства
Назва проекту:	1.24. Модернізація системи соціальної підтримки населення області
Цілі проекту:	Зниження рівня інституційного догляду дітей у Чернігівській області шляхом розвитку системи соціальних послуг на рівні громади для запобігання розлученню дітей з їхніми родинами, забезпечення функціонування альтернативних форм догляду дітей, відмінних від інтернатних, реформування та поступова ліквідація системи дитячих інтернатних установ.
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	В області нараховується більше 1 тис. дітей, що опинились у складних життєвих обставинах, більше 2,2 тис. дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, 900 сімей з дітьми перебувають під соціальним супроводом центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, 1526 дітей знаходяться в інтернатних установах управліннь освіти і науки

	та охорони здоров'я облдержадміністрації за заявами батьків, більше 250 вихованці інтернатів – діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування. Біля 300 дітей щороку мають ризики виходу за межі сім'ї.
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Починаючи з 2017 року жодну дитину в області не направлено до інтернатного закладу. • Зниження показника інституалізації дітей в розрахунку на 1000 осіб дитячого населення. • Збільшення показника охоплення базовими соціальними послугами сімей з дітьми, що перебувають у складних життєвих обставинах. • Подальший розвиток мережі прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу.
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Здійснення трансформації Прилуцького обласного будинку дитини «Надія», Краснохутірської ЗОШ-інтернату I-III ст., Щорської ЗОШ-інтернату I-II ст., Удайцівської спеціальної ЗОШ-інтернату I-II ст. (відповідно до розроблених планів). • Проведення комплексної оцінки та розроблення планів трансформації інших дитячих інтернатних установ. • Забезпечення розвитку системи соціальних послуг для дітей та сімей на рівні громади. • Забезпечення подальшого розвитку та ефективного функціонування сімейних форм виховання дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування.
Період здійснення:	2016-2017 роки
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	Обсяг фінансування буде визначено після затвердження Регіонального плану реформування дитячих інтернатних закладів та удосконалення системи соціальних послуг для сімей і дітей у Чернігівській області до 2020 року
Джерела фінансування:	Державний бюджет, обласний бюджет, Міжнародний банк реконструкції та розвитку
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Міжнародний банк реконструкції та розвитку (Світовий банк), Міністерство соціальної політики України, обласна державна адміністрація, структурні підрозділи облдержадміністрації, громадські організації

Проектні картки напрямку 1.D. Забезпечення умов для отримання якісної освіти

Номер і назва завдання:	1.4.1. Підвищення якості та рівного доступу населення до загальної середньої освіти
Назва проекту:	1.25. Рівний доступ до якісної освіти кожній дитині
Цілі проекту:	<p>Забезпечення у сільській місцевості регулярного безоплатного перевезення до місць навчання і додому учнів та педагогічних працівників.</p> <p>Створення рівних можливостей для всіх громадян, які проживають і постійно працюють у сільській місцевості, в задоволенні соціальних та культурно-освітніх потреб.</p> <p>Раціональне використання кадрового потенціалу педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів у сільській місцевості.</p>

Територія, на яку проект матиме вплив:	Райони Чернігівської області			
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Здійснення проекту передбачає забезпечення регулярного безоплатного перевезення до місць навчання і додому близько 7 тисяч учнів та 1,5 тисячі педагогічних працівників, покращення умов підвезення			
Стислий опис проекту:	Належна організація підвозу учнів сільської місцевості, які проживають за межею пішохідної доступності, до навчальних закладів сприятиме проведенню оптимізації загальноосвітніх закладів, створенню умов для безпеки дітей, збереження їх здоров'я, ефективному використанню бюджетних коштів, кадрового потенціалу педагогічних працівників, удосконаленню мережі навчальних закладів, а також розширить можливості для гурткової та позакласної роботи.			
Очікувані результати:	<p>Реалізація проекту дасть можливість:</p> <ul style="list-style-type: none"> • забезпечити соціальний захист учасників навчально-виховного процесу, припинити негативні процеси у соціальній сфері села, досягти позитивних зрушень у забезпеченні життєдіяльності сільського населення; • створити умови для забезпечення у сільській місцевості регулярного безоплатного перевезення учнів та педагогічних працівників до місць навчання, роботи і додому; • створити оптимальну мережу загальноосвітніх навчальних закладів у сільській місцевості; • вирішувати проблеми освіти на більш високому рівні – диференціації, індивідуалізації навчання, організації систематичного та якісного контролю за навчальними досягненнями учнів; • поліпшити якість знань учнів, ефективно використовувати наявну матеріально-технічну базу, кадровий потенціал педагогічних працівників, фінансові можливості освітянської галузі в сільській місцевості. 			
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Закупівля транспортних засобів для навчальних закладів. • Закріплення за загальноосвітніми навчальними закладами територій обслуговування з урахуванням потреби в організації перевезення учнів та педагогічних працівників у сільській місцевості. • Створення відповідних місць для розміщення шкільного транспорту (особливо в зимовий час). • Забезпечення контролю за безпекою перевезення учнів. 			
Період здійснення:	2016 - 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	-	9300,0	9300,0	18600,0
Джерела фінансування:	Державний бюджет, місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Управління освіти і науки облдержадміністрації, відділи освіти райдержадміністрацій			

Номер і назва завдання:	1.4.1. Підвищення якості та рівного доступу населення до загальної середньої освіти
Назва проекту:	1.26. Забезпечення навчальних закладів сучасною комп'ютерною технікою та мультимедійним обладнанням
Цілі проекту:	<p>Розвиток особистості учня та його адаптація у світовому інформаційному просторі.</p> <p>Формування інформаційної культури учнів та педагогічних працівників, забезпечення їх інформаційних потреб.</p> <p>Інтенсифікація навчання і виховання за рахунок використання інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема комп'ютерного та мультимедійного обладнання та електронних засобів навчального призначення.</p> <p>Удосконалення науково-методичного забезпечення навчально-виховного процесу.</p> <p>Оптимізація управління освітою на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій.</p>
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Здійснення проекту передбачає впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес, забезпечення закладів освіти сучасною комп'ютерною технікою, ліцензійними електронними засобами навчального призначення та мультимедійним обладнанням.
Стислий опис проекту:	<p>Необхідність невідкладних заходів із впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у сферу освіти і науки зумовлена сучасною світовою тенденцією створення глобальних відкритих освітніх та наукових систем, які дозволяють розвивати систему накопичення і поширення наукових знань педагогічної спільноти, а також надавати доступ до різноманітних інформаційних ресурсів. Без знання персонального комп'ютера, вільного володіння інформаційно-комунікаційними технологіями та сучасними методиками неможливо забезпечити відкритість системи освіти та рівний доступ до якісної освіти всіх учнів.</p> <p>Ефективне впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій забезпечить подальше вдосконалення навчально-виховного процесу, доступність освіти, підготовку молодого покоління до життя в інформаційному суспільстві.</p>
Очікувані результати:	<p>Реалізація проекту дасть можливість:</p> <ul style="list-style-type: none"> • підвищити рівень якості освіти в області; • створити умови для забезпечення рівних можливостей одержання якісної освіти, розширення альтернативних форм її здобуття; • підвищити рівень викладання предметів в освітніх закладах області шляхом використання мультимедійного обладнання і електронних засобів навчального призначення та організації вільного доступу учнів і педагогічних працівників до високоякісних освітніх електронних бібліотек, навчальних матеріалів, навчально-методичних комплексів, цифрових

	інформаційних ресурсів.			
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Придбання сучасної комп'ютерної техніки, мультимедійного обладнання. • Придбання програмного забезпечення загального та спеціального призначення (ліцензоване або з відкритими кодами). • Наповнення веб-ресурсу. 			
Період здійснення:	2016 – 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	-	3900,0	3900,0	7800,0
Джерела фінансування:	Місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Управління освіти і науки облдержадміністрації, відділи освіти райдержадміністрацій			

Номер і назва завдання:	1.4.1. Підвищення якості та рівного доступу до загальної середньої освіти
Назва проекту:	1.27. Поліпшення умов перебування учнів у загальноосвітніх навчальних закладах області
Цілі проекту:	Поліпшення умов отримання якісної освіти, приведення мережі навчальних закладів у відповідність до потреб громади, впровадження перспективних методів навчання та сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, забезпечення доступності та ефективності освіти, підготовка молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві, удосконалення патріотичного виховання.
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Діти шкільного віку, їх батьки та вчителі
Стислий опис проекту:	Проект полягає у забезпеченні і підвищенні умов і якості освіти шляхом будівництва нових шкіл та реконструкції існуючих загальноосвітніх закладів і оснащення їх сучасним обладнанням.
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Створення комфортних умов під час навчально-виховного процесу. • Підвищення рівня шкільної освіти для дітей міської та сільської місцевостей. • Оптимізація мережі загальноосвітніх навчальних закладів області з урахуванням демографічних, економічних і соціальних перспектив. • Вдосконалення функціонування опорних шкіл, створення єдиного освітнього простору в межах освітнього округу. • Підвищення привабливості проживання в містах та селах.
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Будівництво навчальних закладів. • Капітальний ремонт та реконструкція навчальних закладів. • Енергоефективна теплореновація загальноосвітніх навчальних закладів.

Період здійснення:	2015 – 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	55000,0	63000,0	65000,0	183000,0
Джерела фінансування:	ДФРР, місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Чернігівська обласна державна адміністрація, органи місцевого самоврядування			

Номер і назва завдання:	1.4.2. Розбудова мережі дошкільних навчальних закладів, підвищення рівня охоплення дітей дошкільною освітою.			
Назва проекту:	1.28. Підвищення рівня охоплення дітей дошкільною освітою та поліпшення її якості			
Цілі проекту:	Розширення мережі дошкільних навчальних закладів для дітей міської, сільської місцевостей, забезпечення відкриття необхідної кількості груп у дошкільних навчальних закладах для задоволення потреб населення в здобутті дошкільної освіти дітьми раннього віку, відкриття дошкільних відділень у складі навчально-виховних комплексів, створення умов для збереження та зміцнення здоров'я вихованців дошкільних навчальних закладів			
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область			
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Діти дошкільного віку			
Стислий опис проекту:	Існує необхідність: - створення комфортних умов під час навчально-виховного процесу; - підвищення рівня дошкільної освіти для дітей як міської, так і сільської місцевостей; - посилення виховного потенціалу позашкільних навчальних закладів, спрямованих на виховання у дітей патріотизму, духовності, формування національної самосвідомості, моральних якостей; - підвищення привабливості проживання в міських, селищних та сільських місцевостях.			
Очікувані результати:	Забезпечення доступності освітніх послуг для дітей дошкільного віку в містах, селищах та селах.			
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Будівництво дитячих дошкільних закладів. • Реконструкція, ремонт приміщень дошкільних закладів. • Реконструкція існуючих будівель під дошкільні заклади. 			
Період здійснення:	2015 – 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	42500,0	43200,0	29000,0	114700,0
Джерела фінансування:	ДФРР, бюджети районів і міст обласного значення, інші джерела, не заборонені законодавством			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Чернігівська обласна державна адміністрація, органи місцевого самоврядування			

Номер і назва завдання:	1.4.3. Розвиток професійної освіти відповідно до потреб регіонального ринку праці, у тому числі розвиток системи освіти впродовж життя			
Назва проекту:	1.29. Модернізація матеріально-технічної бази закладів професійної освіти для підвищення рівня підготовки робітничого потенціалу			
Цілі проекту:	Забезпечення умов для отримання якісної професійної освіти шляхом осучаснення матеріально-технічної бази, приведення її у відповідність до переліку основних обов'язкових засобів навчання, визначених Державними стандартами професійно-технічної освіти з конкретних професій			
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область, ПТНЗ, які потребують першочергової підтримки			
Стислий опис проекту:	Мета проекту полягає у вирішенні проблеми оновлення застарілої морально і фізично зношеної матеріально-технічної бази професійно-технічних навчальних закладів, що негативно впливає на якість підготовки робітничих кадрів, знижує можливість професійної самореалізації особистості. Впровадження сучасної техніки, обладнання, інструменту та матеріалів у навчально-виробничий процес дасть змогу суттєво покращити якість підготовки робітників для потреб регіонального ринку праці.			
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Підвищення рівня підготовки робітничого потенціалу. • Забезпечення регіонального ринку праці конкурентоспроможними кваліфікованими робітничими кадрами. 			
Ключові заходи проекту:	Придбання обладнання, у тому числі комп'ютерного, техніки та їх монтаж.			
Період здійснення:	2016 - 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	-	300,0	300,0	600,0
Джерела фінансування:	Обласний бюджет, позабюджетні надходження ПТНЗ та інші джерела, не заборонені законодавством			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Управління освіти і науки облдержадміністрації, професійно-технічні навчальні заклади			

Проектні картки напрямку 1.Е. Розвиток культурного і духовного середовища, забезпечення патріотичного виховання населення

Номер і назва завдання:	1.5.1. Підтримка розвитку культурно-мистецьких закладів			
Назва проекту:	1.30. Поліпшення умов отримання культурних послуг та підвищення їх якості			
Цілі проекту:	Створення належних умов для розвитку культури, забезпечення творчого розвитку особистості, підвищення культурного рівня та естетичного виховання громадян, ефективне підвищення культурно-масової роботи, організація дозвілля			
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область			

Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Все населення області			
Стислий опис проекту:	<p>Діяльність сфери культури і мистецтв в області забезпечують 1564 заклади. Мережа установ клубного типу складається з 759 клубів та будинків культури, в т.ч. 704 клубні заклади знаходяться у сільській місцевості. Разом з тим, через фінансово-економічну нестабільність, нерівномірність бюджетних витрат культурні потреби жителів області забезпечені недостатньо. Переважна більшість закладів культури і мистецтв потребує капітального ремонту і технічного переоснащення, комп'ютеризації та підключення до мережі Інтернет.</p> <p>Мета проекту полягає у забезпеченні поліпшення умов і підвищення якості надання культурних послуг громадянам шляхом будівництва нових та реконструкції і ремонту існуючих закладів і оснащення їх сучасним обладнанням.</p>			
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Задоволення потреб населення у послугах сфери культури. • Приведення матеріально-технічної бази закладів культури до сучасних потреб. • Створення комфортних умов під час навчально-виховного процесу. • Підвищення рівня культури громадян міської та сільської місцевостей. • Оптимізація мережі культурних закладів області з урахуванням демографічних, економічних і соціальних перспектив. • Підвищення привабливості проживання в містах та селах. • Покращення культурного життя села. • Створення умов для виховання у молоді громадянської самосвідомості, правильного уявлення про культуру, побут, звичаї, обряди, традиції українського народу. 			
Ключові заходи проекту:	Будівництво, реконструкція та капітальні ремонти, технічне переоснащення закладів культури			
Період здійснення:	2015 – 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	6000,0	7000,0	8000,0	21000,0
Джерела фінансування:	Державний, місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Чернігівська обласна державна адміністрація, органи місцевого самоврядування			

Номер і назва завдання:	1.5.3. Патріотичне виховання населення, відродження, збереження та розвиток народних традицій, фольклору, народної творчості, художніх промислів
Назва проекту:	1.31. Від збереження національних традицій – до зростання духовності і підвищення культурних стандартів
Цілі проекту:	Створення умов для проведення активного і змістовного дозвілля, сімейного відпочинку, заходів з метою

	<p>патріотичного виховання дітей та молоді. Підтримка розвитку аматорського мистецтва, етнокультурного розмаїття, культурно-мистецької освіти, образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва. Популяризація національної культури. Розвиток фестивального руху. Створення нових робочих місць для кваліфікованих представників культурно-мистецької сфери.</p>
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Понад 500 000 мешканців Чернігівщини усіх вікових категорій
Стислий опис проекту:	<p>Мета проекту полягає у створенні належних умов для збереження, відродження та розвитку народних художніх промислів, діяльності майстрів народного мистецтва області, забезпечення гарантій свободи творчості, доступу до культурних надбань, створення можливостей активної участі громадян у художній творчості, особливо молоді.</p> <p>Крім того, необхідно активізувати пропагування української культури на загальнодержавному та міжнародному рівні, підвищувати привабливість мистецьких і культурних закладів для української та світової спільноти, забезпечувати створення сприятливих умов для розвитку професійного мистецтва і аматорської творчості.</p> <p>Виховання патріотизму у населення області сьогодні є нагальною потребою, оскільки його високий рівень здатен забезпечити соціально-політичну стабільність суспільства, яке зацікавлене в тому, щоб саморозвиток особистості, становлення її патріотичної самосвідомості здійснювався на моральній основі.</p>
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Сприятливі умови для розвитку аматорського мистецтва. • Відродження, охорона, збереження, розвиток та популяризація надбань національної культури, народних традицій, звичаїв та обрядів національних меншин. • Зростання патріотичних настроїв мешканців області. • Збагачення духовного життя мешканців та гостей області шляхом проведення мистецьких заходів. • Запровадження інновацій в культурно-мистецькому процесі.
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Проведення міських, обласних, всеукраїнських, міжнародних фестивалів та конкурсів. • Проведення концертів, виставок, творчих звітів, театралізованих концертних програми аматорських колективів районів та міст області. • Організація виставок та ярмарків образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва. • Вивчення та збереження народних традицій та фольклору. • Підтримка центрів і клубних гуртків з навчання дітей і молоді художнім промыслам. • Підтримка розвитку народних ремесел. • Проведення культурно-мистецьких заходів обласними організаціями Національних спілок художників,

	письменників, кобзарів, краєзнавців, майстрів народного мистецтва, хореографів та музикантів. • Виставкова діяльність музеїв та бібліотек, проведення науково-практичних конференцій.			
Період здійснення:	2015 – 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	260,0	300,0	350,0	910,0
Джерела фінансування:	Державний бюджет, обласний бюджет, державно-приватне партнерство, інші джерела, не заборонені законодавством			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Департамент культури і туризму, національностей та релігій облдержадміністрації, місцеві органи виконавчої влади та самоврядування, обласний навчально-методичний центр культури і мистецтв, громадські організації, благодійні фонди, волонтери.			

5.2. Проектні картки Програми 2: Підвищення конкурентоспроможності області та забезпечення стійкого економічного зростання.

Проектні картки напрямку 2.А. Підвищення рівня інвестиційної привабливості та інноваційної спроможності

Номер і назва завдання:	2.1.1. Створення умов для формування сприятливого інвестиційного середовища, позитивного іміджу області та розвитку міжнародного співробітництва
Назва проекту:	2.1. Десна судноплавна
Цілі проекту:	Відновлення судноплавства на р. Десна та захист територій від шкідливої дії вод
Територія, на яку проект матиме вплив:	Басейн річки Десна в межах України
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Населення басейну р. Десна на території Сумської, Чернігівської та Київської областей України
Стислий опис проекту:	<p>Реалізація першочергових заходів щодо розчищення русла річки і покращення її гідрологічного та санітарного стану. Розчистка фарватеру р. Десна для судноплавства та створення служби по його догляду.</p> <p>Проведення комплексу доглядових робіт із забезпечення проходження весняної повені та дощових паводків шляхом розчищення русла від захаращення чагарниками, кореневищами дерев та накопичень наносів.</p> <p>Відновлення портової мережі судноплавства на р. Десна.</p> <p>Створення судноплавних умов для реалізації проекту будівництва підприємства із використанням покладів цементної сировини в Новгород-Сіверському районі.</p> <p>Створення умов для розвитку водного туризму.</p> <p>Наукова підтримка у вирішенні питань гідрологічних змін, що відбуваються.</p> <p>Моніторинг санітарного, екологічного стану водних об'єктів басейну р.Десна з оцінкою ефективності проведених заходів.</p>
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> Вирішення найбільш гострих питань щодо відродження та поліпшення екологічного стану р. Десна та її водозбірного басейну.

	<ul style="list-style-type: none"> • Задоволення потреби населення і галузей економіки у якісних водних ресурсах. • Забезпечення ефективного захисту територій та населення від шкідливої дії вод. • Забезпечення екологічної безпеки водокористування. • Розвиток екологічного та «зеленого» туризму. • Збереження та охорона водних ресурсів р. Десна для майбутніх поколінь. 								
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Розчищення русла р. Десна. • Господарське освоєння річкового піску, отриманого при розчищенні річки для судноплавства. • Відновлення пасажирського і вантажного судноплавства по р. Десна. • Будівництво сучасного заводу з виробництва будівельних сумішей біля м. Новгород-Сіверський за участю іноземних інвесторів. • Створення судноплавних туристичних маршрутів на р. Десна. 								
Період здійснення:	2016-2017 роки								
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	<table border="1"> <thead> <tr> <th>2015</th> <th>2016</th> <th>2017</th> <th>Разом</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>-</td> <td>30000,0</td> <td>30000,0</td> <td>60000,0</td> </tr> </tbody> </table>	2015	2016	2017	Разом	-	30000,0	30000,0	60000,0
2015	2016	2017	Разом						
-	30000,0	30000,0	60000,0						
Джерела фінансування:	Державний бюджет, МТД, інші джерела не заборонені законом								
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Чернігівська обласна державна адміністрація, районні державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, водокористувачі, Деснянське басейнове управління водних ресурсів, ПАТ «Укрводпроект», ДП «Укрводшлях».								

Номер і назва завдання:	2.1.1. Створення умов для формування сприятливого інвестиційного середовища, позитивного іміджу області та розвитку міжнародного співробітництва
Назва проекту:	2.2. Створення інвестиційних продуктів
Цілі проекту:	Сприяння вітчизняним та іноземним інвесторам у всебічному ознайомленні з об'єктами інвестування; створення сприятливого інвестиційного клімату на території області. Запровадження нових форм налагодження контактів між вітчизняними та зарубіжними інвесторами, підтримка активності вітчизняних підприємців у пошуку партнерів.
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Населення Чернігівської області
Стислий опис проекту:	Налагодження робочих контактів із міжнародними та іноземними організаціями, інформування їх щодо інвестиційних пропозицій є необхідними умовами для поліпшення процесу залучення інвестицій в економіку Чернігівської області. Для формування інвестиційного іміджу регіону та активізації цього напрямку діяльності передбачено вирішення питань

	інформаційно-рекламного та організаційного забезпечення. Однією з важливих складових процесу залучення інвестицій є створення інвестиційних продуктів (презентації, каталоги інвестиційних пропозицій, об'єктів інвестування, проведення інвестиційних форумів тощо). Інвестиційні продукти мають на меті сформуванню позитивний образ області, її економічний потенціал і перспективи. При цьому головну роль у формуванні іміджу відкритої області відіграє інформація про інвестиційну привабливість регіону, перелік інвестиційних пропозицій обласних підприємств та організацій у мережі Інтернет, підтримка та просування рубрики «Інвестиційний потенціал Чернігівщини» офіційного веб-сайту Чернігівської облдержадміністрації.			
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Залучення зовнішніх та внутрішніх інвестицій в економіку області. • Збільшення кількості реалізованих інвестиційних проектів. • Створення нових робочих місць. 			
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Проведення інвестиційного форуму в Чернігівській області та інших заходів інвестиційного спрямування. • Створення презентаційних матеріалів про інвестиційний потенціал області. • Створення продуктів для започаткування і реалізації інвестиційних проектів. • Формування каталогу про інвестиційний потенціал районів та міст області. • Просування інвестиційних продуктів в мережі Інтернет. 			
Період здійснення:	2016 – 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	-	500,0	400,0	900,0
Джерела фінансування:	Місцеві бюджети, МТД, інші джерела, не заборонені законодавством			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Чернігівська обласна державна адміністрація, обласна рада, районні державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, громадські організації			

Номер і назва завдання:	2.1.1. Створення умов для формування сприятливого інвестиційного середовища, позитивного іміджу області та розвитку міжнародного співробітництва
Назва проекту:	2.3. Формування ефективної системи менеджменту залучення інвестицій
Цілі проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Формування регіональної інвестиційної політики відповідно до європейських стандартів. • Впровадження ефективних форм співпраці органів місцевої виконавчої влади і органів місцевого самоврядування з інвесторами. • Удосконалення системи супроводу інвестиційних проектів, обслуговування потреб інвесторів. • Маркетингові заходи щодо промоції інвестиційного потенціалу, поглиблення співпраці з торгово-економічними місіями, торгово-промисловими палатами,

	асоціаціями та іншими організаціями, що займаються інвестиційною діяльністю.			
	<ul style="list-style-type: none"> Поліпшення якості та підвищення професіоналізму адміністративно-кадрового забезпечення регіонального регулювання інвестиційної діяльності. 			
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область			
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Населення Чернігівської області			
Стислий опис проекту:	<p>Динамічний та прогресуючий процес інвестиційного розвитку неможливий без наявності відповідної ефективної системи менеджменту. Професійне управління інвестиційними процесами дозволяє значно їх активізувати, сприяти супроводу інвестора, скоротити термін між виникненням інвестиційної ідеї та реалізацією інвестиційного проекту, забезпечити постійний моніторинг та контроль.</p> <p>Серед основних завдань менеджменту: формування регіональної інвестиційної політики, виявлення перешкод у діяльності інвесторів та сприяння у їх подоланні, аналіз результатів інвестиційної діяльності на території області, налагодження співпраці з вітчизняними та іноземними інвесторами, активна участь у формуванні привабливого конкурентоздатного інвестиційного іміджу області тощо.</p>			
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> Збільшення обсягів інвестування та активізація інвестиційних процесів в області. Збільшення кількості інвестиційних пропозицій та реалізованих інвестиційних проектів. Створення нових виробничих потужностей та збільшення кількості робочих місць. Формування сприятливого інвестиційного клімату в області. 			
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> Проведення навчальних семінарів та тренінгів з актуальних питань інвестиційного розвитку. Підготовка пропозицій по приведенню регіонального інвестиційного середовища у відповідність до європейських стандартів. Створення системи моніторингу та супроводу інвестиційного проекту від ідеї до реалізації. Налагодження взаємозв'язків та сприяння активізації торговельно-економічного співробітництва з іноземними і вітчизняними партнерами. Проведення семінарів, конференцій, "круглих столів", зустрічей, інших публічних заходів з метою активізації інвестиційної діяльності в регіоні. 			
Період здійснення:	2016 – 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	-	50,0	50,0	100,0
Джерела фінансування:	Місцеві бюджети, МТД, інші джерела, не заборонені законодавством			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Чернігівська обласна державна адміністрація, обласна рада, районні державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, громадські організації			

Номер і назва завдання:	2.1.1. Створення умов для формування сприятливого інвестиційного середовища, позитивного іміджу області та розвитку міжнародного співробітництва
Назва проекту:	2.4. Створення ефективної системи залучення програм міжнародної технічної допомоги для регіонального розвитку
Цілі проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Залучення міжнародної технічної допомоги до реалізації проектів з поліпшення умов проживання населення регіону; • Сприяння створенню умов для повноцінного економічного та соціального розвитку області. • Модернізація виробничої, транспортної, енергетичної, туристичної інфраструктури. • Посилення ролі громад у забезпеченні економічного розвитку та підвищення їх відповідальності за розв'язання соціальних проблем. • Необхідність забезпечення активізації процесів енергозбереження та енергоефективності, вирішення екологічних проблем і підвищення соціальних стандартів.
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Населення Чернігівської області
Стислий опис проекту:	<p>Поглиблення міжнародного співробітництва у сфері міжнародної технічної допомоги дозволяє надати нового імпульсу розвитку міжнародних економічних відносин та процесам європейської інтеграції. В умовах обмеженості власних фінансових ресурсів надходження технічної та фінансової допомоги міжнародних організацій в область сприяє стабілізації і швидкому розвитку економіки, вирішенню соціальних, енергетичних, екологічних проблем, реформації громадянського суспільства.</p> <p>Вдосконалення процесу моніторингу залучення коштів міжнародної технічної допомоги сприятиме підвищенню ефективності їх використання та забезпеченню конкурентних переваг для більш повної та широкої експлуатації всіх можливостей міжнародного співробітництва.</p>
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Концентрація фінансових ресурсів та міжнародної технічної допомоги на розв'язанні пріоритетних завдань економічного і соціального розвитку області. • Розширення формату співпраці з МФО, державами-донорами, ООН та Європейським Союзом для збільшення кількості проектів і програм МТД, що впроваджуються в області. • Підтримка регіонального розвитку, зростання економіки, аграрного господарства, туризму, інфраструктури, вирішення проблем енергозбереження, охорона і покращення стану навколишнього середовища, вирівнювання і постійне поліпшення умов життя людей.
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Проведення навчальних семінарів для органів місцевого самоврядування, громадськості, бізнесу з питань залучення міжнародної технічної допомоги для розвитку

	територій. • Створення системи інформування органів місцевого самоврядування, громадськості про можливі грантові програми (проекти) МТД та результати реалізації діючих проектів міжнародної технічної допомоги. • Удосконалення проектного планування шляхом участі бенефіціара на етапі розроблення проектної документації у визначенні цілей, завдань, індикаторів оцінки результативності проектів; • Моніторинг впровадження проектів (програм) міжнародної технічної допомоги в області.			
Період здійснення:	2016 – 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	-	50,0	50,0	100,0
Джерела фінансування:	Місцеві бюджети, МТД, інші джерела, не заборонені законодавством			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Чернігівська обласна державна адміністрація, обласна рада, районні державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, громадські організації			

Номер і назва завдання:	2.1.3 Сприяння розвитку наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності та високотехнологічних виробництв
Назва проекту:	2.5. Створення індустріального парку
Цілі проекту:	Забезпечення економічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності міста Чернігова шляхом активізації залучення інвестицій через впровадження ефективних механізмів швидкого доступу потенціальних інвесторів до промислових майданчиків, забезпечених необхідною інженерно-транспортною інфраструктурою
Територія, на яку проект матиме вплив:	м. Чернігів
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Населення м. Чернігова
Стислий опис проекту:	<p>Індустріальний парк створюється на базі вільних виробничих приміщень промислового підприємства м. Чернігова ПАТ «Чернігівське Хімволокно». Створення індустріального парку дасть змогу започаткувати промислове виробництво з високим рівнем конкурентоспроможності, ефективно використовувати промисловий потенціал та продуктивні сили міста, створювати нові робочі місця, в т.ч. висококваліфіковані, сприяти розвитку малого і середнього бізнесу, а також поповнити бюджети усіх рівнів.</p> <p>Переваги: зазначена територія, загальною площею 109 га, розташована у промисловому районі міста на відстані 10 км від об'їзної дороги міста (виходу на міжнародну автомагістраль Е-95 Одеса – Санкт-Петербург), має залізничну колію довжиною 8,5 км, яка з'єднується з загальнодержавним залізничним сполученням. Міський залізничний вокзал розташовано на відстані 5 км. Земля є власністю територіальної громади м. Чернігова.</p> <p>Таким чином, загальна площа, яка пропонується для</p>

	індустріального парку, складається із 21-го вільного від забудови майданчика загальною площею 40,67 га, а також 91 будівлі (споруди) загальною площею 550 тис. м ² . Електрозабезпечення напряму забезпечується міською ТЕЦ з використанням внутрішніх електромереж. Територія індустріального парку забезпечена системами водопостачання та водовідведення, газопостачання, тепlopостачання.			
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Створення нових робочих місць. • Розвиток міжгалузевої кооперації між учасниками індустріального парку та підприємствами міста, а також представниками малого та середнього бізнесу. • Підвищення конкурентоспроможності міста. • Збільшення обсягу залучення інвестицій у реальний сектор економіки міста. 			
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Вибір земельної ділянки для створення індустріального парку. • Затвердження концепції індустріального парку. • Вибір керуючої компанії, визначення учасників, укладання відповідних договорів. • Реєстрація індустріального парку в Державному реєстрі індустріальних парків. • Моніторинг за функціонуванням індустріальним парком. 			
Період здійснення:	2016-2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	Буде визначено після остаточного узгодження та реєстрації проекту згідно з чинним законодавством			
Джерела фінансування:	Міський бюджет, інвестиційні ресурси, міжнародна технічна допомога, інші кошти, не заборонені законодавством			
Ключові потенційні учасники реалізації:	Чернігівська міська рада, суб'єкти підприємницької діяльності			

Номер і назва завдання:	2.1.3 Сприяння розвитку наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності та високотехнологічних виробництв
Назва проекту:	2.6. Створення та функціонування інформаційно-комунікаційної платформи «Наука-бізнес»
Цілі проекту:	Організація співпраці закладів вищої освіти та підприємств малого і середнього бізнесу шляхом впровадження результатів наукових досліджень в практичну діяльність підприємств.
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Бізнес-активні та проектно орієнтовані підприємства малого та середнього бізнесу
Стислий опис проекту:	Інформаційно-комунікаційна платформа «Наука-бізнес» – це віртуальний простір, який сприятиме встановленню взаємовигідних контактів між науковцями та підприємцями області з метою впровадження результатів наукових досліджень в практичну діяльність підприємств та досягнення науково-технічного, економічного та соціального ефектів. Робота платформи передбачає формування бази наукових

	розробок, які готові до впровадження в практичну діяльність підприємств малого та середнього бізнесу. У свою чергу представники бізнесу зможуть розміщувати інформацію про їх потреби в новітніх технологіях, матеріалах або інших інноваційних продуктах та замовляти наукові дослідження і розробки економічного, технічного та інших напрямків.								
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Підвищено ефективність діяльності суб'єктів малого та середнього підприємництва. • Організовано взаємодію наукових установ з представниками малого та середнього бізнесу. • Впроваджено результати наукових досліджень в роботу малого та середнього бізнесу. • Досягнуто науково-технічний, економічний та соціальний ефекти. 								
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Оголошення про проведення конкурсу на створення інформаційно-комунікаційної платформи «Наука-бізнес». • Збір заяв та необхідних документів для участі у конкурсі від потенційних учасників. • Проведення конкурсу. • Започаткування діяльності та функціонування інформаційно-комунікаційної платформи «Наука-бізнес». • Організація системної взаємодії науки і бізнесу. • Робота за напрямом прикладних досліджень для розвитку малого та середнього бізнесу в Чернігівській області. • Робота за напрямом впровадження наукових досліджень з підвищення ефективності управління, енергоефективності, ефективності виробництва малих та середніх підприємств Чернігівської області. 								
Період здійснення:	2016 – 2017 роки								
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	<table border="1"> <thead> <tr> <th>2015</th> <th>2016</th> <th>2017</th> <th>Разом</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>-</td> <td>50,0</td> <td>100,0</td> <td>150,0</td> </tr> </tbody> </table>	2015	2016	2017	Разом	-	50,0	100,0	150,0
2015	2016	2017	Разом						
-	50,0	100,0	150,0						
Джерела фінансування:	Обласний бюджет, кошти міжнародної технічної допомоги, інші джерела, не заборонені законодавством								
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Вищі навчальні заклади області, представники малого та середнього підприємництва, Чернігівська обласна державна адміністрація, Державна організація «Регіональний фонд підтримки підприємництва по Чернігівській області»								

Номер і назва завдання:	2.1.4. Підвищення енергоощадності в усіх секторах
Назва проекту:	2.7. Впровадження енергоефективних технологій та устаткування, вдосконалення обліку та контролю витрачання енергоресурсів
Цілі проекту:	Зменшення енергоємності виробництва продукції та надання послуг, підвищення ефективності використання енергетичних ресурсів
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Все населення області
Стислий опис проекту:	Враховуючи, що на сьогодні економія паливної одиниці є в три рази більш ефективною, ніж її видобуток, інтенсифікація

	енергозбереження стає одним з вузлових питань розвитку економіки. Суть її полягає у використанні всього комплексу ефективних заходів, що скеровані на зниження питомих енерговитрат на виробництво продукції (у т. ч. товарної енергії) і підвищення продуктивності праці. Чернігівська область, як і Україна, при існуючому рівні споживання енергоресурсів забезпечує себе власними паливними ресурсами приблизно на 40%. Потенціал підвищення ефективності використання становить: у промисловості – до 60%, теплогенерації та транспортуванні теплоносіїв – 40%, житловому секторі – до 55%. Вирішення проблем енергоефективності переводить Україну (і регіон) у категорію енергонезалежності.			
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Скорочення витрат на утримання та експлуатацію житла і соціальної інфраструктури. 			
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Реконструкція систем централізованого опалення та автономного опалення бюджетних установ і організацій, в тому числі зі встановленням систем опалення на альтернативних видах палива. • Реконструкція об'єктів житлово-комунального господарства з використанням енергоефективного обладнання та технологій. • Термомодернізація об'єктів бюджетної сфери. • Впровадження обліку та контролю витрачання енергоресурсів. 			
Період здійснення:	2015 – 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	6000,0	8000,0	10000,0	24000,0
Джерела фінансування:	Державний бюджет, місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Чернігівська обласна державна адміністрація, органи місцевого самоврядування, підприємства та організації всіх форм власності, інвестори, кошти МТД та інші джерела, не заборонені законодавством			

Номер і назва завдання:	2.1.4. Підвищення енергоощадності в усіх секторах
Назва проекту:	2.8. Підтримка та стимулювання реалізації населенням енергоефективних заходів
Цілі проекту:	Зменшення та підвищення рівня ефективності використання енергетичних ресурсів населенням
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Все населення області
Стислий опис проекту:	Населення є на сьогодні одним з найбільших споживачів енергоресурсів, у тому числі природного газу, в області. У рамках реалізації проекту буде задіяно механізм стимулювання впровадження енергозберігаючих заходів через відшкодування частини відсотків за кредитом з місцевих та обласного бюджету, який отримано на заходи з енергозбереження. Паралельно за згаданим механізмом

	відбувається відшкодування частини тіла кредиту з державного бюджету. В цілому це стимулюватиме до запровадження енергоефективних заходів та зменшить суму витрат домогосподарств.			
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Зменшення споживання паливно-енергетичних ресурсів населенням через стимулювання впровадження енергозберігаючих заходів. • Сприяння розвитку енергоефективного будівництва і реконструкції, забезпечення умов для залучення вітчизняних та іноземних інвестицій. • Зменшення обсягу субсидій для населення за спожиті енергоносії. • Популяризація економічних, екологічних і соціальних переваг енергозбереження, підвищення громадського освітнього рівня у цій сфері. 			
Ключові заходи проекту:	Компенсація частини тіла кредиту та відсотків за кредитами населенню на: <ul style="list-style-type: none"> • утеплення стін будинків, підлоги, горищ та дахів як в індивідуальних житлових будинках, так і в будинках, де функціонують об'єднання співвласників багатоквартирних житлових будинків та житлово-будівельних кооперативах; • встановлення загальнобудинкових засобів обліку тепла та індивідуальних теплових пунктів; • встановлення та заміна вікон, вхідних дверей і віконно-балконних конструкцій як в індивідуальних житлових будинках, так і в будинках, де функціонують об'єднання співвласників багатоквартирних житлових будинків та житлово-будівельних кооперативах; • встановлення та реконструкцію електроопалення за енергозберігаючими технологіями; • встановлення та реконструкцію індивідуальних систем опалення, у тому числі альтернативних природному газу. 			
Період здійснення:	2015 – 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	3260,0	4500,0	4500,0	12260,0
Джерела фінансування:	Державний бюджет, місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Чернігівська обласна державна адміністрація, міські, селищні та сільські ради, банківські установи області, населення.			

Номер і назва завдання:	2.1.4. Підвищення енергоощадності в усіх секторах
Назва проекту:	2.9. Розвиток виробництва альтернативних видів палива та розширення використання відновлювальних джерел енергії
Цілі проекту:	Оптимізація паливного балансу області, в тому числі шляхом зменшення використання природного газу
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область
Орієнтовна кількість	Все населення області

отримувачів вигод:				
Стислий опис проекту:	<p>Підприємствами, організаціями та населенням області за 2014 рік використано 1,8 млн тонн умовного палива, енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти, що на 7,0% менше, ніж рік тому. У структурі використаного палива в області більшу частку (51,0%) займає газ природний, 18,0% - вугілля кам'яне. Найбільшими споживачами енергоресурсів є промисловість та населення. Подорожчання енергоресурсів (в т.ч. природного газу) спричинило стрімке подорожчання виробництва теплової енергії у системі централізованого теплопостачання та витрат на системи автономного опалення бюджетних установ. Ця тенденція буде продовжуватись в найближчі роки. Одним із шляхів зменшення обсягів споживання первинних енергоресурсів, в першу чергу природного газу, є впровадження нетрадиційних джерел енергії. Область має значний потенціал нетрадиційних та відновлювальних джерел енергії. Однак на даний час їх частка в енергетичному балансі не перевищує 5,0%.</p> <p>Разом з тим, в Чернігівській області існують можливості використання для виробництва альтернативного відновного біопалива:</p> <ul style="list-style-type: none"> - непридатних та занедбаних земель; - відходів деревообробної промисловості тощо. <p>Також спостерігається стабільна тенденція до переведення котлів на тверде паливо і відмову від природного газу, тому в цей час буде дуже актуальним питанням виробництво альтернативних видів палива.</p>			
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Збільшення рівня зайнятості населення, в першу чергу сільського, шляхом введення нових потужностей з виробництва альтернативних видів палива. • Збільшення прибутку від продажу надлишку відходів сільського та лісового господарства. • Покращення естетичного стану населених пунктів області шляхом обрізки кущів, дерев і використання їх для виготовлення палива. • Зменшення частки використання природного газу в паливному балансі. 			
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Придбання обладнання по виготовленню палива для забезпечення об'єктів соціальної сфери тепловою енергією. • Розширення використання для вирощування енергетичних культур непридатних для ведення сільського господарства земельних угідь. • Збільшення частки відходів сільського та лісового господарства для виготовлення палива використання. 			
Період здійснення:	2016 – 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	-	500,0	700,0	1200,0
Джерела фінансування:	Місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Чернігівська обласна державна адміністрація, органи місцевого самоврядування, інвестори			

Номер і назва завдання:	2.1.4 Підвищення енергоощадності в усіх секторах			
Назва проекту:	2.10. Вирощування енергетичної верби на малопродуктивних землях та виготовлення пелетів			
Цілі проекту:	Розвиток альтернативних та відновлювальних джерел енергії			
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область			
Стислий опис проекту:	Проведення робіт з вирощування енергетичної верби та переробка її на пелети, які будуть використані для виробництва теплової енергії для бюджетних установ області			
Очікувані результати:	Задіяння малопродуктивних земель. Створення власної енергетичної сировинної бази. Зменшення енергетичної залежності, відмова від споживання природного газу при виробництві теплової енергії для бюджетних установ. Створення нових робочих місць.			
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Визначення земельних ділянок для вирощування енергетичної верби. • Оренда земельних ділянок. • Придбання техніки та посадкового матеріалу. • Закупівля устаткування та обладнання для виготовлення пелетів. • Маркетингове дослідження ринку та реалізація продукції. 			
Період здійснення:	2016-2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	разом
	-	500,0	1000,0	1500,0
Джерела фінансування:	Державний бюджет, МТД, кошти суб'єктів господарювання			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Органи виконавчої влади та місцевого самоврядування, комунальні підприємства, сільськогосподарські кооперативи			

Проектні картки напрямку 2.В. Стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва

Номер і назва завдання:	2.2.1. Підвищення конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва			
Назва проекту:	2.11. Спрощення доступу суб'єктів господарювання у сфері малого і середнього підприємництва до фінансово-кредитних ресурсів області (мікрокредитування)			
Цілі проекту:	Стимулювання розвитку і підвищення ефективності підприємницької діяльності			
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область			
Стислий опис проекту:	Мета проекту полягає в розширенні можливостей доступу суб'єктів малого і середнього підприємництва до фінансово-кредитних ресурсів, зокрема через механізм фінансової підтримки у формах часткової компенсації відсоткових ставок за кредитами, залученими у банківських установах та фінансового кредиту найбільш ефективних інвестиційних проектів з пріоритетних видів діяльності, спрямованих на збереження та створення нових робочих місць.			

Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> Підвищено ефективність діяльності суб'єктів малого та середнього підприємництва. Оновлено та модернізовано основні фонди підприємств виробничого сектору. 								
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> Оголошення про проведення конкурсу на отримання фінансово-кредитної підтримки. Збір заяв та необхідних документів для участі у конкурсі від суб'єктів малого і середнього підприємництва. Проведення конкурсу. Надання фінансово-кредитної підтримки. 								
Період здійснення:	2015 – 2017 роки								
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	<table border="1"> <thead> <tr> <th>2015</th> <th>2016</th> <th>2017</th> <th>Разом</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1250,0</td> <td>3600,0</td> <td>3600,0</td> <td>8450,0</td> </tr> </tbody> </table>	2015	2016	2017	Разом	1250,0	3600,0	3600,0	8450,0
2015	2016	2017	Разом						
1250,0	3600,0	3600,0	8450,0						
Джерела фінансування:	Місцеві бюджети, інші джерела, не заборонені законодавством								
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Департамент економічного розвитку обласної державної адміністрації, Державна організація «Регіональний фонд підтримки підприємництва по Чернігівській області», районні державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, суб'єкти малого і середнього підприємництва								

Номер і назва завдання:	2.2.1. Підвищення конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва
Назва проекту:	2.12. Поліпшення організаційних засад надання адміністративних послуг
Цілі проекту:	Створення зручних і доступних умов для отримання адміністративних послуг (в т. ч. документів дозвільного характеру) фізичними та юридичними особами
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область
Стислий опис проекту:	Мета проекту полягає в удосконаленні системи надання адміністративних послуг. Проект сприятиме забезпеченню функціонування мережі центрів надання адміністративних послуг, створенню зручних умов для отримання адміністративних послуг суб'єктам підприємництва, підвищенню кваліфікаційного рівня адміністраторів та посадових осіб адміністративних органів тощо.
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> Покращено якість та стандарти надання адміністративних послуг. Розширено переліки послуг органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, які можливо отримати через центри надання адміністративних послуг.
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> Проведення інформаційно-навчальних заходів для адміністраторів, суб'єктів надання адміністративних послуг. Покращення матеріально-технічної бази центрів надання адміністративних послуг. Висвітлення в місцевих ЗМІ, на веб-сайті облдержадміністрації питань надання адміністративних послуг.

Період здійснення:	2016 – 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	-	120,0	120,0	240,0
Джерела фінансування:	Місцеві бюджети, МТД, інші джерела, не заборонені законодавством			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Департамент економічного розвитку обласної державної адміністрації, районні державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, суб'єкти малого і середнього підприємництва			

Проектні картки напрямку 2.С. Розвиток туризму

Номер і назва заходу:	2.3.1. Туристична промоція області та просування туристичних брендів
Назва проекту:	2.13. Створення туристичних продуктів для окремих цільових груп
Цілі проекту:	Формування на території області конкурентоспроможного туристичного продукту, здатного максимально задовольнити потреби внутрішнього і міжнародного (в'їзного) туризму
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область
Орієнтовна кількість отримувачів вигод	Населення Чернігівської області, туристи з інших регіонів України та іноземні туристи з близького та далекого зарубіжжя
Стислий опис проекту	Існує попит на окремі види туризму (релігійний, православний, водний, спортивний, діловий, історичний та культурний). Потрібна добре організована мережа для реклами та розвитку цих тематичних туристичних маршрутів і задоволення існуючого туристичного попиту.
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Створення якісного національного туристичного продукту, здатного максимально задовольнити потреби населення. • Підвищення туристичного іміджу регіону. • Просування регіонального туристичного продукту. • Створення передумов для залучення інвестицій. • Відновлення і розвиток матеріально-технічної бази туризму. • Розвиток малого та середнього бізнесу. • Створення нових робочих місць, зростання добробуту та зайнятості населення. • Збільшення надходжень до місцевого бюджету. • Створення належних умов для розвитку туристичної сфери та суміжних галузей економіки. • Покращення середовища для ведення бізнесу та розвитку громади. • Покращення доступу малого та середнього бізнесу до кредитних ресурсів та послуг з розвитку бізнесу. • Першочергове стимулювання в'їзного та внутрішнього туризму.

Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Встановлення додаткових вказівників європейського зразка до найбільш популярних туристично-екскурсійних об'єктів області, розміщення банерів з інформацією про туристичні об'єкти. • Сприяння розвитку водного туризму, облаштування причалів для туристичних плотів та місць відпочинку вздовж берегів річок Десна та Снов. • Поширення інформації щодо туристичної привабливості області (розміщення інформації на офіційних веб-сайтах державних установ, місцевих та всеукраїнських засобів масової інформації, створення електронних путівників та буклетів, розсилка їх до туристичних агентств через мережу Інтернет). • Виготовлення сувенірної продукції. • Реставрація пам'ятників історії та культури. • Виготовлення рекламної продукції (путівників, буклетів, рекламних листівок тощо). • Організація та проведення щорічного Міжнародного туристичного форуму "Чернігівщина туристична" та інших заходів туристичного спрямування. • Надання інформаційної підтримки товаровиробникам, які мають намір виготовити продукцію, що містить інформацію туристичного змісту. • Залучення потенційних інвесторів до розвитку туристичної галузі. • Обмін досвідом у напрямку розвитку туризму між представниками різних регіонів України та інших країн. 			
Період здійснення:	2015 – 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	200,0	100,0	100,0	400,0
Джерела фінансування:	Місцеві бюджети, інвестори, інші джерела, не заборонені законодавством			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Чернігівська обласна державна адміністрація, районні державні адміністрації, Комунальний заклад «Організаційно-методичний центр контролю та техногляду закладів культури і туризму» Чернігівської обласної ради, громадські організації			

Номер і назва завдання:	2.3.3. Розвиток активних видів туризму, сільського зеленого туризму та туризму вихідного дня
Назва проекту:	2.14. Популяризація сільського зеленого туризму
Цілі проекту:	Розвиток туризму, підвищення рівня самозайнятості сільського населення. Створення позитивного іміджу області загалом та окремих туристичних територій для інвесторів. Виявлення інвестиційно привабливих об'єктів для розвитку зеленого туризму.
Територія, на яку проект матиме вплив:	Сільська місцевість Чернігівської області

Стислий опис проекту:	<p>Проект спрямований на популяризацію потенціалу сільського зеленого туризму області для залучення більшої чисельності внутрішніх та в'їзних туристів, а також диверсифікації економіки району. У ході проекту буде проведено інвентаризацію туристичних пам'яток історичного, етнографічного, культурного і рекреаційного значення, проведено обстеження цих туристичних об'єктів, оцінені місця проживання та інші наявні туристичні послуги для збереження та популяризації народних традицій.</p>			
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Підготовка якісних матеріалів з популяризації потенціалу сільського зеленого туризму як альтернативи закордонним подорожам. • Забезпечення популяризації сільського зеленого туризму серед сільських жителів як джерела додаткового або основного прибутку та збільшення кількості садиб. • Створення умов для розвитку підприємництва та самозайнятості у сфері зеленого туризму. • Збільшення кількості туристичних поїздок в межах області та доход від туристичної діяльності. • Зменшення відтоку сільської молоді в місто. • Відродження народних промислів та історико-культурної спадщини села. 			
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Розробка маркетингової стратегії популяризації потенціалу сільського зеленого туризму. • Розробка і поширення пакету тематичних інформаційних матеріалів. • Надання консультаційних послуг власникам сільських садиб, які планують або вже займаються сільським зеленим туризмом. • Організація та проведення виїзних семінарів в районах області. • Створення механізму для постійного оновлення інформаційних матеріалів. • Створення електронного реєстру туристичних об'єктів історичного, етнографічного, культурного і рекреаційного значення, з включенням даних відповідних надавачів послуг. • Створення реєстру інвестиційних пропозицій у сфері зеленого туризму. 			
Період здійснення:	2015 – 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	21,2	50,0	50,0	121,2
Джерела фінансування:	<p>Проекти та програми міжнародної технічної допомоги, інвестори, кошти місцевих бюджетів, інші джерела, не заборонені законодавством</p>			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	<p>Департамент культури і туризму, національностей та релігій обласної державної адміністрації, комунальний заклад Організаційно-методичний центр контролю та техногляду закладів культури і туризму, Всеукраїнська неприбуткова громадська організація «Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні», районні державні адміністрації та ради, сільські, селищні ради, приватні підприємці, громадські організації.</p>			

Номер і назва завдання:	2.3.3. Розвиток активних видів туризму та туризму вихідного дня			
Назва проекту:	2.15. Активний туризм та туризм вихідного дня як інноваційний механізм використання природних ресурсів			
Цілі проекту:	Збільшення доходів від туризму, розширення сфери зайнятості селян, покращення стану туристичної інфраструктури, використання наявних природних ресурсів в туристичній та рекреаційних сферах			
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область			
Стислий опис проекту:	Проведення роботи зі сприяння покращенню інфраструктурної ситуації, створення умов для розвитку активних видів туризму на території області та збільшення варіантів короткострокового відпочинку в вихідні дні			
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Покращення туристичної пропозиції області. • Розширення сфери зайнятості населення та створення нових робочих місць. • Збільшення кількості туристичних поїздок та доходу від туристичної діяльності. • Покращення рівня послуг у туристичній сфері. • Залучення інвестицій в інфраструктурні проекти. • Збільшення кількості об'єктів туристичної інфраструктури. • Розширення мережі велосипедних, пішохідних та водних маршрутів. 			
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Інвентаризація та створення реєстру земельних ділянок і наявних об'єктів туристичної інфраструктури, придатних для використання в рекреаційній сфері (кемпінги, човнові станції, причали, зони відпочинку тощо). • Розробка інвестиційних пропозицій у сфері розвитку інфраструктури. • Пошук інвесторів для розбудови інфраструктурних об'єктів. • Виготовлення проектної документації з розбудови інфраструктурних об'єктів комунальної власності. • Розробка та маркування, згідно з національним стандартом, туристичних шляхів місцевого та регіонального значення (велосипедні, пішохідні та водні). • Проведення підготовки фахівців туристичного супроводу (екскурсоводів, провідників з пішого, велосипедного та водного туризму). • Розробка та виготовлення інформаційно-практичних матеріалів для цільової групи. • Благоустрій зон відпочинку вздовж основних туристичних маршрутів. 			
Період здійснення:	2015 – 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	10,5	25,0	30,0	65,5
Джерела фінансування:	Проекти та програми міжнародної технічної допомоги, інвестори, кошти місцевих бюджетів, інші джерела, не заборонені законодавством			

Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Департамент культури і туризму, національностей та релігій обласної державної адміністрації, Комунальний заклад Організаційно-методичний центр контролю та техногляду закладів культури і туризму, міські та районні державні адміністрації і ради, селищні ради, приватні підприємці, громадські організації
--	---

5.3. Проектні картки Програми 3: Розвиток сільських територій

Проектні картки напрямку 3.А. Розвиток високопродуктивного агропромислового комплексу

Номер і назва завдання:	3.1.1. Рационалізація структури сільськогосподарського виробництва з метою зростання його доданої вартості
Назва проекту:	3.1. Оптимізація спеціалізації сільського господарства з метою підвищення ефективності аграрного сектора та раціонального використання земельних ресурсів
Цілі проекту:	Оптимізувати структуру сільського господарства районів області з урахуванням особливостей їх агрокліматичних і ґрунтових ресурсів; визначити найбільш доцільні галузі і види діяльності для розвитку у різних типах сільських районів; забезпечити дотримання норм чинного законодавства щодо використання та збереження земельних ресурсів
Територія, на яку проект матиме вплив:	Сільські території Чернігівської області
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Сільське населення Чернігівської області (близько 350 тис. осіб)
Стислий опис проекту:	Деградація громадського сектора сільського господарства, економічна криза 90-х років ХХ ст., дія ринкових чинників зумовили деформацію оптимальних зон вирощування різних сільськогосподарських культур, посилили структурні диспропорції у розвитку головних сфер сільського господарства. Держава фактично самоусунулася від контролю за дотриманням сівозмін та раціонального використання земельних ресурсів. Визначення оптимальної виробничої спеціалізації для кожного із районів області, яка ґрунтується на врахуванні місцевих агрокліматичних, земельних і трудових ресурсів, сприятиме підвищенню ефективності аграрного виробництва, розширенню сфери зайнятості сільського населення, збільшенню доходів місцевих громад.
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Оптимальна виробнича спеціалізація сільського господарства для кожного із районів області. • Додатковий економічний ефект за рахунок зростання продуктивності сільськогосподарського виробництва. • Система раціонального землекористування, яка убезпечить від деградації земельні ресурси. • Зростання зайнятості сільських мешканців і розширення ринку праці у сільській місцевості.
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Аналіз існуючої структури сільського господарства у

	<p>розрізі адміністративних районів.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Оцінка структури посівних площ і форм землекористування щодо їх відповідності місцевим агрокліматичним і ґрунтовим ресурсам. • Аналіз існуючих сівозмін у розрізі колективних господарств для їх оптимізації. • Визначення оптимальної для кожного із районів спеціалізації сільського господарства та найбільш доцільних видів аграрного виробництва. • Розробка пропозицій щодо диверсифікації сільської економіки за рахунок розвитку позааграрних видів діяльності та переробних підприємств. 								
Період здійснення:	2016 – 2017 роки								
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	<table border="1"> <thead> <tr> <th>2015</th> <th>2016</th> <th>2017</th> <th>Разом</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>-</td> <td>200,0</td> <td>200,0</td> <td>400,0</td> </tr> </tbody> </table>	2015	2016	2017	Разом	-	200,0	200,0	400,0
2015	2016	2017	Разом						
-	200,0	200,0	400,0						
Джерела фінансування:	Обласний бюджет, місцеві бюджети адміністративних районів області, кошти міжнародної технічної допомоги, спеціальні державні фонди, інші джерела, не заборонені законодавством								
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Чернігівська обласна державна адміністрація, Департамент агропромислового розвитку обласної державної адміністрації, Головне управління Держгеокадастру у Чернігівській області, районні державні адміністрації								

Номер і назва завдання:	3.1.1. Раціоналізація структури сільськогосподарського виробництва з метою зростання його доданої вартості
Назва проекту:	3.2. Сприяння розвитку підприємств, зосереджених на виробництві тваринницької продукції
Цілі проекту:	Забезпечення конкурентоспроможності малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції області. Покращення продуктивності та конкурентоспроможності продукції тваринництва. Забезпечення високоякісною сировиною переробної промисловості Чернігівської області.
Територія, на яку спрямовано проект:	Сільські території Чернігівської області
Короткий опис проекту:	У більшості сільськогосподарських підприємств не має розробленої ефективної системи стратегічного управління, а існує лише орієнтація на розмиті цілі. Рівень стратегічного управління знаходиться на низькому рівні. У сучасних умовах його можна назвати задовільним, оскільки він забезпечує виживання господарств, проте, для подальшого розвитку аграрного сектору та його розширеного відтворення керівництву підприємств необхідно головну увагу зосередити саме на стратегічному управлінні і в першу чергу розвитку галузі тваринництва
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Збільшення ефективності виробництва продукції рослинництва і тваринництва. • Забезпечення постачальницьких, виробничих, організаційних, технологічних інвестиційних та збутових потреб виробників і переробників сільськогосподарської

	продукції.			
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Дослідження рівня спроможності сільськогосподарських підприємств у здійсненні стратегічного управління своєї діяльності. • Розроблення технічного завдання для потенційних тренерів та консультантів, конкурсний відбір організації провайдера послуг. • Підготовка та проведення 4 тренінгів на рік (40-50 учасників кожен). • Постійне надання технічної допомоги сільгосппідприємствам. 			
Період реалізації:	2016–2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	-	150,0	150,0	300,0
Джерела фінансування:	Приватні підприємства, проекти та програми МТД, інші джерела, не заборонені законодавством			
Ключові учасники реалізації проекту:	Сільськогосподарські дорадчі служби, кооперативи та фермерські асоціації за участю спеціалізованих надавачів послуг, Департамент агропромислового розвитку обласної державної адміністрації, вищі навчальні заклади Чернігівської області			

Номер і назва завдання:	3.1.2. Технологічне переоснащення діючих та створення високотехнологічних нових підприємств з виробництва та переробки сільгосппродукції
Назва проекту:	3.3. Підтримка технічного переоснащення малих, середніх агровиробників та їх об'єднань, що працюють на території Чернігівської області
Цілі проекту:	Підвищення рівня продуктивності в сільськогосподарській, переробній та харчовій галузях, економія паливно-енергетичних ресурсів, створення нових робочих місць через оновлення та забезпечення підприємств агропромислового комплексу області сільськогосподарською технікою та виробничим обладнанням
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область
Стислий опис проекту:	<p>З метою покращання технічного забезпечення господарств сільськогосподарською технікою, проведення збирання врожаю у стислі агротехнічні терміни, зменшення втрат при обмолоті зернових культур, підвищення продуктивності тваринницької галузі, збільшення валового виробництва сільськогосподарської продукції та оновлення виробничого обладнання є необхідність фінансової допомоги з державного та обласного бюджетів шляхом здешевлення відсотків по залучених кредитах.</p> <p>Придбання сільськогосподарської техніки та обладнання із залученням бюджетних коштів є найбільш привабливою для сільгосптоваровиробників, реально сприятиме оновленню їх машинно-тракторного парку, значно покращить ситуацію із технічним забезпеченням та відповідно виробничим обладнанням, а також стимулюватиме розвиток господарств.</p>

Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Підвищення рівня технічного оснащення сільськогосподарських виробників та харчопереробних підприємств. • Скорочення термінів збирання сільгоспкультур. • Зменшення втрат врожаю. • Підвищення продуктивності тваринницької галузі. • Зменшення собівартості продукції за рахунок введення у виробництво нової високопродуктивної техніки, впровадження нових технологій. • Створення нових робочих місць. 								
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Забезпечення постійного моніторингу стану технічного забезпечення суб'єктів господарювання агропромислового комплексу області. • Здійснення інформування товаровиробників області про наявну сільськогосподарську техніку та обладнання, яке виробляється в Україні. • Здешевлення кредитів, що використані для придбання сільськогосподарської техніки та обладнання виробленої або зібраної на підприємствах України. • Придбання техніки на умовах державного фінансового лізингу 								
Період здійснення:	2015-2017 роки								
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	<table border="1"> <thead> <tr> <th>2015</th> <th>2016</th> <th>2017</th> <th>Разом</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2700,0</td> <td>3000,0</td> <td>3000,0</td> <td>8700,0</td> </tr> </tbody> </table>	2015	2016	2017	Разом	2700,0	3000,0	3000,0	8700,0
2015	2016	2017	Разом						
2700,0	3000,0	3000,0	8700,0						
Джерела фінансування:	Державний бюджет та інші джерела, не заборонені законодавством								
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Суб'єкти виробничої діяльності в агропромисловому комплексі області усіх форм власності, Департамент агропромислового розвитку обласної державної адміністрації								

Номер і назва завдання:	3.1.3. Розвиток виробництва екологічно чистих продуктів харчування та органічного землеробства
Назва проекту:	3.4. Підтримка розвитку виробництва екологічно чистих продуктів харчування та органічного землеробства в Чернігівській області
Цілі проекту:	Сприяння розвитку екологічного та органічного виробництв в Чернігівській області
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область
Стислий опис проекту:	Розвиток органічного виробництва є досить актуальним на сьогодні через низку явних екологічних, економічних та соціальних переваг, що притаманні цій сфері діяльності. Інтенсифікація сільського господарства, яка останнім часом відбувається в усьому світі, має негативний вплив не лише на навколишнє середовище, але і виснажує природні ресурси, без яких ведення агровиробництва неможливе. Тому органічне сільське господарство має екологічні переваги, сприяє скороченню викидів вуглекислого газу, закису азоту й метану, які сприяють глобальному потеплінню. Органічне сільське господарство має високий потенціал для

	забезпечення життєдіяльності сільського населення і поживлення роботи дрібних фермерських господарств. Разом зі зростанням органічного сектора зростатиме і працевлаштування місцевого населення, оскільки органічне землеробство менш механізоване і потребує, як правило, більше ручної праці. Як результат, органічне виробництво може стати ефективним інструментом збереження традиційних знань ведення господарства у кожному регіоні, а також зменшення міграції сільського населення до мегаполісів.			
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Збільшення частки органічної продукції у загальному обсязі валової продукції сільського господарства області. • Забезпечення населення продуктами харчування, що безпечні для здоров'я. 			
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Фінансова підтримка органічного виробництва в Чернігівській області шляхом компенсації витрат на підтвердження відповідності виробництва органічної продукції (сировини). • Запровадження екологічних методів ведення сільського господарства та виробництва екологічно чистого продовольства. • Проведення для сільгоспвиробників семінарів, навчань з питань виробництва екологічно чистих продуктів та органічного землеробства. 			
Період здійснення:	2016 – 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	-	190,0	230,0	420,0
Джерела фінансування:	Державний, місцеві бюджети, проекти та програми міжнародної технічної допомоги, інвестиційні кошти та інші джерела, не заборонені законодавством.			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Фізичні та юридичні особи, які здійснюють або розпочали діяльність з виробництва органічної продукції (сировини) і зареєстровані як юридичні особи або фізичні особи - підприємці на території Чернігівської області, Департамент агропромислового розвитку обласної державної адміністрації			

Проектні картки напрямку 3.В. Підвищення стандартів життя та рівня зайнятості в сільській місцевості

Номер і назва завдання:	3.2.1. Розвиток сучасних форм кооперації в аграрному секторі
Назва проекту:	3.5. Розвиток системи консультативних (дорадчих) служб
Цілі проекту:	Покращення продуктивності та конкурентоспроможності продукції аграрного сектору. Допомога малим та середнім сільгоспвиробникам (кооперативам, які об'єднують в першу чергу індивідуальні домогосподарства, комунальним підприємствам)
Територія, на яку спрямовано проект:	Сільські території Чернігівської області

Короткий опис проекту:	<p>На сучасному ринку конкурентоспроможність підприємців значною мірою залежить від їх знань та навичок. Саме тому успішні компанії приділяють значну увагу розвитку компетенції своїх працівників. Для того, щоб підвищити продуктивність та збільшити дохід, регіональні виробники сільськогосподарської продукції потребують спеціальних технічних навичок та навчання менеджменту, окрім інших послуг щодо агропромислового розвитку. Розбудова спроможності та технічна допомога за ринковими умовами є часто недоступною для малих та середніх товаровиробників через недостатність часу, технічні та фінансові проблеми. Навчальний план має базуватися на виявлених потребах сектору та містити питання, актуальні для сільськогосподарських виробників. Залежно від виявлених потреб, мають бути створені тренінгові модулі за певними темами: створення кооперативів, асоціацій виробників, пошук нових технологій та сільськогосподарських продуктів, які мають ринки збуту. Окрім навчальних потреб, також мають бути враховані вимоги щодо технічної допомоги, надання консультацій з реєстрації, отримання дозволів, подання запитів на фінансування.</p>			
Очікувані результати:	Підвищення рівня знань та навичок кадрів малих та середніх сільгосптоваровиробників			
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Підготовка та здійснення аналізу потреб у навчанні/послугах малих та середніх товаровиробників (розробка методології, дослідження, аналіз, звіт). • Розробка навчального плану. • Проведення процедури вибору надавачів послуг. • Підготовка та проведення рекламних заходів, спрямованих на підвищення зацікавленості малих та середніх товаровиробників взяти участь у тренінгах. • Організація тренінгів / надання послуг, оцінювання та підготовка звіту. 			
Період реалізації:	2016 – 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	-	250,0	250,0	500,0
Джерела фінансування:	Місцеві бюджети, МТД та інші джерела, не заборонені законодавством			
Ключові учасники реалізації проекту:	Департамент агропромислового розвитку облдержадміністрації, сільські дорадчі центри, фермерські кооперативи та асоціації із залученням спеціалізованих надавачів послуг			
Коментарі:	Цей проект може досягти ефекту синергії з іншими ініціативами підтримки сільгоспвиробників, такими, як фінансові схеми або створення сільськогосподарських асоціацій			

Номер і назва завдання:	3.2.1. Розвиток сучасних форм кооперації в аграрному секторі
Назва проекту:	3.6. Створення та підтримка розвитку різноспеціалізованих сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів
Цілі проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Створення умов для перероблення та збуту

	<p>сільськогосподарської продукції, розбудови виробничої та соціальної інфраструктури у сільській місцевості.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції. • Створення нових робочих місць. • Підвищення рівня доходів сільського населення. 								
Територія, на яку проект матиме вплив:	Чернігівська область								
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	До 20 тис. особистих селянських господарств, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи								
Стислий опис проекту:	Сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, як правило, є кооперативами «одного села», мають слабку матеріальну та фінансову базу, що викликає певні сумніви у їх здатності до швидкого саморозвитку. Досвід розвитку СОКів свідчить, що однією з причин, яка перешкоджає їх створенню, є те, що на початку діяльності у них не вистачає коштів на покриття витрат із створення та адміністрування. Закупівля обладнання для кооперативів дозволить швидшими темпами пройти процес становлення та перейти до сталого розвитку.								
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Створення різноспеціалізованих (молочних, з обробітку ґрунту, заготівельних, м'ясних, багатофункціональних) базових сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. • Підвищення соціально-економічного розвитку сільської місцевості області шляхом створення нових робочих місць. • Збільшення доходів, оптимізація витрат сільського населення, зростання надходження до місцевих бюджетів. • Розбудова інфраструктури сіл. 								
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Навчання шляхом проведення семінарів та тренінгів для підвищення поінформованості сільського населення про переваги сільськогосподарської кооперації та заохочення до об'єднання в сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи. • Визначення учасників заходу, які братимуть участь у впровадженні проекту. • Проведення дорадчо-консультативної роботи з членами відібраних кооперативів. • Надання фінансової підтримки відібраним кооперативам для створення матеріально-технічної бази за рахунок коштів ДФРР та обласного бюджету. • Вивчення, узагальнення, розповсюдження позитивного досвіду. 								
Період здійснення:	2015-2017 роки								
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	<table border="1"> <thead> <tr> <th>2015</th> <th>2016</th> <th>2017</th> <th>Разом</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>6000,0</td> <td>3000,0</td> <td>4000,0</td> <td>13000,0</td> </tr> </tbody> </table>	2015	2016	2017	Разом	6000,0	3000,0	4000,0	13000,0
2015	2016	2017	Разом						
6000,0	3000,0	4000,0	13000,0						
Джерела фінансування:	Кошти сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, міжнародних донорських організацій та інших джерел, не заборонених законодавством								
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, органи місцевого самоврядування								

Номер і назва завдання:	3.2.2. Сприяння самозайнятості та підтримка розвитку неаграрних видів бізнесу у сільській місцевості			
Назва проекту:	3.7. Підтримка розвитку особистих селянських господарств, ферм сімейного типу, що спеціалізуються на вирощуванні плодово-ягідної продукції, овочів, продукції тваринного походження			
Цілі проекту:	Організація самозайнятості сільського населення. Покращення соціально-економічного середовища сільських територій.			
Територія на яку проект матиме вплив:	Сільські населені пункти Чернігівської області			
Орієнтовна кількість отримувачів вигод	Отримувачем вигод від реалізації проекту буде молодь та населення середнього віку.			
Стислий опис проекту:	Метою проекту є надання допомоги у адаптації дрібних сільськогосподарських товаровиробників до сучасних умов господарювання, сприяння самозайнятості сільського населення, підвищення якості сільськогосподарської продукції при одночасному збільшенні її асортименту і кількості для задоволення попиту населення Чернігівської області.			
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Підвищено рівень зайнятості населення. • Підвищено рівень продуктивності праці особистих селянських господарств, ферм сімейного типу. • Збільшено кількість особистих селянських господарств, ферм сімейного типу. • Збільшено доходи особистих селянських господарств, ферм сімейного типу. • Забезпечено додаткові надходження до місцевих бюджетів від підприємницької діяльності населення. 			
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Визначення учасників, які братимуть участь у впровадженні проекту. • Проведення дорадчо-консультативної роботи з сільським населенням. • Проведення навчальних демонстраційних показів на базі успішно діючих суб'єктів для передачі досвіду іншим громадам. • Підтримка, координація діяльності та реклама результатів. 			
Період здійснення:	2016 – 2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн.	2015	2016	2017	Разом
	-	250,0	250,0	500,0
Джерела фінансування:	Проекти та програми МТД та інші джерела, не заборонені законодавством			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Особисті селянські господарства, сімейні ферми, громадські організації, Департамент агропромислового розвитку обласної державної адміністрації			

Номер і назва завдання:	3.2.3. Підвищення рівня облаштування сільської місцевості як форми життя, діяльності та побуту селян			
Назва проекту:	3.8. Підвищення рівня благоустрою та комунального обслуговування сільських населених пунктів			
Цілі проекту:	Покращення та організація благоустрою, реконструкція, капітальний та поточний ремонт об'єктів соціальної інфраструктури. Підвищення комфорту проживання сільських жителів на основі партнерства.			
Територія, на яку проект матиме вплив:	Сільські населені пункти Чернігівської області			
Орієнтовна кількість отримувачів вигод:	Жителі сіл, де буде проведено підвищення рівня благоустрою та комунального обслуговування			
Стислий опис проекту:	Стан інфраструктури сільських населених пунктів потребує створення/відновлення підприємств, що забезпечуватимуть обслуговування комунальної інфраструктури, переданої на баланс сільських рад від сільськогосподарських підприємств, та надання послуг населенню. Передбачається формування мережі взаємопідтримки та поширення позитивного досвіду між сервісними організаціями, що надають комунальні послуги у сільській місцевості та відпрацювання ефективних моделей надання комунальних послуг у сільській місцевості для подальшого розповсюдження.			
Очікувані результати:	<ul style="list-style-type: none"> • Жителі сільської місцевості отримають доступ до якісних комунальних послуг. • Покращення благоустрою та екологічного стану сільських громад. • Створення механізму утримання та розвитку комунальної інфраструктури сільських громад. • Відпрацювання ефективної моделі надання комунальних послуг у сільській місцевості для подальшого розповсюдження. 			
Ключові заходи проекту:	<ul style="list-style-type: none"> • Вивчення потреб об'єднань сільських громад у створенні/відновленні роботи обслуговуючих підприємств. • Створення/відновлення роботи обслуговуючих підприємств колективної та/або комунальної форм власності. • Побудова інституційної та технічної спроможності обслуговуючих підприємств з надання житлово-комунальних послуг (комплектація технікою та обладнанням, навчання менеджменту). • Підтримка організації роботи обслуговуючих підприємств. • Вивчення, узагальнення, розповсюдження позитивного досвіду. 			
Період здійснення:	2016-2017 роки			
Орієнтовна вартість проекту, тис. грн:	2015	2016	2017	Разом
	-	500,0	500,0	1000,0
Джерела фінансування:	ДФРР, бюджети місцевого самоврядування, дольові внески громадян, приватні підприємства, проекти та програми МТД та інші джерела, не заборонені законодавством			
Ключові потенційні учасники реалізації проекту:	Чернігівська обласна державна адміністрація та обласна рада, районні адміністрації та ради, громадські організації, органи місцевого самоврядування, обслуговуючі структури			

6. Перелік основних інвестиційних проектів суб'єктів господарювання, що мають наміри щодо їх реалізації у 2015-2020 роках

№ п/п	Назва інвестиційного проекту, місце його реалізації	Термін реалізації, роки	Вартість проекту (орієнтовна вартість капітальних інвестицій), млн грн	Кількість створених робочих місць в ході реалізації проекту, чол.
1.	Будівництво будівлі для утримання молодняка на 320 голів с. Григорівка Бахмацького району, ТОВ «Агрофірма ім. Шевченка»	2016	1,5	4
2.	Будівництво родильного відділення на 190 голів ВРХ у с. Курінь Бахмацького району, ПСП «Авангард»	2016	10,0	3
3.	Реконструкція свинотоварної ферми по вирощуванню відгодівельного поголів'я свиней до 12 тис. гол. у с. Голінка, Бахмацького району СТОВ «Україна»	2012-2016	50,0	14
4.	Будівництво заводу по виготовленню паливних брикетів у с. Кобижча Бобровицького району, Компанія «ВПК- Сервіс»	2016-2017	0,8	5
5.	Будівництво молочно --товарної ферми з багатофункціональним комплексом на 4520 голів у с. Красносільське Борзнянського району, ДП «Красносільське молоко»	2011-2016	260,0	75
6.	Будівництво молочно-товарної ферми в с. Велика Загорівка Борзнянського району, СТОВ «Агросвіт»	2016-2018	250,0	30-35
7.	Будівництво цехів з виготовлення високобілкових кормів, по переробці соняшнику та зерноскладу у с. Журавка Варвинського району, ТОВ «Журавка»	2015-2016	4,2	8
8.	Будівництво теплоелектростанції на альтернативних видах палива у м. Городня, ТОВ «Синергія Полісся»	2015-2017	50,0	до 100
9.	Будівництво елеваторного комплексу у м. Ічня, ТОВ «Комбікормник» групи «Росток-Холдинг»	2014-2017	40,0	5
10.	Добудова молочного комплексу з доїльним залом на 400 гол. у смт Парафіївка Ічнянського району, ПАТ «Блок Агро-Світ»	2016-2017	10,0	15
11.	Будівництво II-го теплогенератора гарячого повітря, який генерує тепло шляхом спалювання відходів с/г виробництва в смт Парафіївка Ічнянського району, ТОВ «Північно-Українська Експортно-Імпортна Компанія»	2016-2017	8,0	5

№ п/п	Назва інвестиційного проекту, місце його реалізації	Термін реалізації, роки	Вартість проекту (орієнтовна вартість капітальних інвестицій), млн грн	Кількість створених робочих місць в ході реалізації проекту, чол.
12.	Будівництво ферми по відгодівлі качок-бройлерів з інкубатором та комбікормовим заводом на території Козелецького району, інвестор – ПрАТ «Креатив груп»	2014-2016	1000,0	34
13.	Створення готельно-ресторанного комплексу на базі комунального підприємства «Інформаційно-туристичний центр «Космос», смт Короп	2016-2017	0,850	5
14.	Будівництво деревопереробного підприємства з глибокою переробкою деревини (переробка низькосортної деревини) в м. Корюківка, ПАТ «Слов'янські шпалери-КФТП»	2015-2019	460,0 в т. ч.: власні кошти інвестора – 330 млн грн, співфінансування з державного та інших бюджетів – 130 млн грн	300
15.	Будівництво підприємства з виробництва фанери у с. Сахутівка Корюківського району, ТОВ «Фанера Чернігів»	2015-2016	4,0	до 70
16.	Реконструкція приміщення під готельний комплекс у смт Куликівка, ПрАТ «Куликівське молоко»	2012-2017	2,5	15
17.	Будівництво комплексу зерносховищ потужністю 33,7 тис. т у с. Горбове Куликівського району, ПВТП «Джі-ен-ел»	2012-2017	30,3	34
18.	Будівництво зерноприймального пункту у м. Мена, СТОВ «Олстас-льон»	2013-2016	3,5	25
19.	Будівництво молочно-тваринницького комплексу на 700 дійних корів у с. Галиця Ніжинського району, ТОВ «Крок-Агро»	2012-2015	49,0	52
20.	Будівництво та реконструкція тваринницького комплексу з розведенням ВРХ м'ясного напрямку продуктивності, с. Кунашівка Ніжинського району, ТОВ «Український Аграрний Союз»	2015-2017	3,5	10
21.	Реконструкція тваринницької ферми під модернізацію доїльного залу у с. Печенюги, Новгород-Сіверського району, ТОВ «Мрія»	2015-2017	7,5	7
22.	Будівництво цементного заводу на території Новгород-Сіверського району (проектна пропозиція)	2016-2020	1800,0	800
23.	Розширення елеватора для зерна у м. Носівка, ПрАТ «Носівське хлібоприймальне підприємство»	2015-2016	10,0	0

№ п/п	Назва інвестиційного проекту, місце його реалізації	Термін реалізації, роки	Вартість проекту (орієнтовна вартість капітальних інвестицій), млн грн	Кількість створених робочих місць в ході реалізації проекту, чол.
24.	Будівництво приміщень для утримання молодняка ВРХ у с. Коломійцівка Носівського району, ТОВ «Нива 2008»	2015-2016	5,8	24
25.	Будівництво промислового комплексу по зберіганню та переробці сільськогосподарської продукції в с. Івківці, будівництво зернового елеватора із одночасним зберіганням 100000 тонн зернових культур (1 черга) у с. Івківці Прилуцького району, ТОВ «Олійноекстракційний завод «Прилуки»	2016 - 2018	2500,0	300
26.	Будівництво тваринницького комплексу по вирощуванню і відгодівлі свиней на 800 голів у с. Обичів Прилуцького району, ТОВ «Прилуки Гарантбуд»	2015	3,4	4
27.	Будівництво доїльного залу та двох приміщень для утримання корів, будівництво приміщення для утримання маточного поголів'я свиней в с. Білоріччя Прилуцького району, ТОВ «Крок-УкрЗалізБуд»	2015 - 2016	12,0	12
28.	Будівництво силосів для зберігання зерна у смт М.Дивиця, Прилуцького району ТОВ «Ресурс – Агро»	2015 - 2016	30,0	5
29.	Реконструкція зернотоку та сушильного господарства у с.Малий Листвен Ріпкинського району, ТОВ «Зоря»	2014-2015	25,0	5
30.	Встановлення лінії по переробці сільськогосподарської продукції у м. Семенівка, ПП Партала Петро Миколайович	2015-2016	2,0	10
31.	Розвиток зеленого туризму (урочище «Бернадське», Чорнотицька сільська рада, Сосницький район), ФГ «Інтер-агро-база»	2016 -2017	1,5	5
32.	Будівництво комплексу для очистки і сушіння зерна у с. Вільшани Сосницького району, ФГ «Аррата-агро»	2017	2,0	5
33.	Будівництво доїльних залів у с. Калюжинці Срібнянського району, СТОВ «Батьківщина»	2015-2016	3,8	до 20
34.	Будівництво ангарів для зберігання зерна у с. Сильченкове Талалаївського району, ТОВ АФ «Сильченкове»	2015-2016	6,0	1
35.	Установка лінії по виробництву паливних пелетів з тирси та відходів деревини у с. Основа Талалаївського району, ТОВ «Біотехнологія»	2016-2017	1,5	8

№ п/п	Назва інвестиційного проекту, місце його реалізації	Термін реалізації, роки	Вартість проекту (орієнтовна вартість капітальних інвестицій), млн грн	Кількість створених робочих місць в ході реалізації проекту, чол.
36.	Будівництво II черги тваринницького комплексу по виробництву молока на 500 голів в с. Довжик Чернігівського району, ПрАТ «Чернігівське головне підприємство по племенній справі у тваринництві»	2015-2017	15,0	4
37.	Впровадження лінії по виробництву пелетів у смт Гончарівське Чернігівського району, ДП «Чернігівський військовий лісгосп»	2016-2020	6,0-7,0	10
38.	Будівництво зерносушильного комплексу (елеватора) ємністю 30 тис. тонн у с. Камка Щорського району, ПСП «Яна плюс»	2013 – 2016	37,3	39
39.	Будівництво комплексу по утриманню великої рогатої худоби із замкнутим циклом у м. Щорс, ТОВ МК «Добробут»	2015 – 2016	50,0	15
40.	Вирощування ягід, пряних, ароматичних і лікарських культур, розведення равликів у м. Новгород-Сіверський, ТОВ «ДЕСНАЛЕНД»	2015-2017	2,0	15

7. Система моніторингу та оцінки результативності виконання Плану заходів з реалізації у 2015-2017 роках Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2020 року

Моніторинг та оцінка результативності виконання Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2020 року та Плану заходів з її реалізації у 2015-2017 роках проводиться обласною державною адміністрацією в установленому Кабінетом Міністрів України порядку.

Оцінка реалізації Плану заходів здійснюється через відстеження стану та оцінювання результативності Програм і проектів регіонального розвитку, їх впливу на соціально-економічний розвиток регіонів, а також порівняння фактичних значень індикаторів (показників) оцінки результативності реалізації Плану заходів з їх прогнозованим значенням.

Проведення моніторингу і оцінки результативності реалізації Плану заходів здійснюється на основі звітів відповідальних виконавців проектів, визначених Планом, і включає підготовку щокварталу оперативного звіту щодо результатів реалізації проектів регіонального розвитку та щороку підсумкового моніторингового звіту щодо результатів виконання Плану заходів.

Моніторинговий звіт здійснюється на підставі даних оперативних звітів та включає:

- опис проектів регіонального розвитку, які включені до Програм, з оцінкою їх впливу на соціально-економічний розвитку регіону;
- аналітичний звіт щодо стану фінансування проектів регіонального розвитку з описом запланованих та фактичних джерел і обсягів фінансування у відповідному періоді, результатів реалізації проектів регіонального розвитку та порівняння фактичних значень індикаторів (показників) оцінки результативності реалізації Плану заходів з їх прогнозованим значенням у відповідному періоді, проблемних питань, зовнішніх та внутрішніх факторів, що мали вплив на виконання Плану заходів (з поясненням причин виникнення проблемних питань та пропозицій щодо шляхів їх вирішення);
- висновки та пропозиції щодо впливу реалізації проектів регіонального розвитку на динаміку основних показників соціально-економічного розвитку області, доцільності продовження виконання проектів регіонального розвитку, включення додаткових проектів регіонального розвитку, уточнення індикаторів (показників) оцінки результативності реалізації Плану заходів, обсягів і джерел фінансування, переліку виконавців, строків виконання.

Результати моніторингу та оцінки результативності підлягають оприлюдненню та враховуються у звітах про виконання щорічних програм економічного і соціального розвитку області.

Звіти про результати моніторингу та оцінки результативності реалізації плану заходів реалізації регіональної стратегії подаються обласною державною адміністрацією на затвердження обласній раді в установленому порядку.

Затверджені звіти про результати моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації подаються обласною державною адміністрацією Мінрегіону України.

8. Індикатори (показники) результативності виконання Плану заходів з реалізації у 2015-2017 роках Стратегії сталого розвитку області на період до 2020 року

Назва індикатора (показника)	Одиниця виміру	2014 рік, факт	Прогноз		
			2015 р.	2016 р.	2017 р.
Програма 1. Розвиток людського потенціалу					
Напрямок 1.А. Комплексний розвиток територіальних громад					
Індекс регіонального людського розвитку	місце області	15 ¹	15	15	15
Щільність автомобільних доріг загального користування з твердим покриттям	км доріг на 1 тис. кв. км території	226,6	226,6	226,6	226,6
Щільність автомобільних доріг загального користування з твердим покриттям державного та місцевого значення вищої категорії (I та II категорії)	км доріг на 1 тис. кв км території	9,9	9,9	9,9	10,3
Обсяг прийнятого в експлуатацію житла	тис. кв. м	120,3	147,3	154,2	160,0
Прийняття в експлуатацію об'єктів соціальної сфери:					
- загальноосвітні навчальні заклади	уч. місць	-	-	520	930
- дошкільні заклади	місць	40	122	295	280
- лікарні	ліжок	-	79	-	65
- амбулаторно-поліклінічні заклади	відвідувань за зміну	156	190	30	50
- водопровід	км	14,2	9,6	10,0	3,4
- каналізація	км	1,5	0,9	1,3	1,4
- теплопостачання	км, Гкал/год	4,36	1,7 Гкал/год	2,4	2,8
Рівень обладнання загальної площі житлового фонду водопроводом:					
- у міській місцевості	%	64,0	66,2	68,1	70,5
- у сільській місцевості	%	19,7	19,7	19,7	19,8
Рівень зареєстрованого безробіття на кінець року	%	2,6	2,7	2,6	2,4
Рівень безробіття населення віком 15-70 років за методологією Міжнародної організації праці	% до економічно активного населення	11,2	11,4	11,3	11,0
Середньомісячна номінальна заробітна плата штатних працівників	грн	2690	3240	3650	4000
Темп зростання (зменшення) середньомісячної номінальної заробітної плати штатних працівників	%	107,4	119,5	112,7	109,6
Наявний дохід у розрахунку на одну особу	грн	23973,4	26868,9	29457,8	31696,5

¹ без врахування тимчасово окупованої території АР Крим, а також Донецької та Луганської областей.

Назва індикатора (показника)	Одиниця виміру	2014 рік, факт	Прогноз		
			2015 р.	2016 р.	2017 р.
Напрямок 1.В. Захист і збереження територій					
Питома вага утилізованих відходів до загальної кількості утворених відходів	%	12,7	15,0	17,0	17,0
Обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря:					
- стаціонарними джерелами	тис. тонн	41,9	42,0	42,0	42,0
- пересувними джерелами	тис. тонн	45,5	45,0	45,0	45,0
Площа земель природно-заповідного фонду	тис.га	253,4	260,7	275,0	278,0
Питома вага фактичної площі природно-заповідного фонду до площі адміністративно-територіальної одиниці	%	7,6	7,8	8,1	8,13
Напрямок 1.С. Створення умов для формування здорового населення та підтримка сімейних цінностей					
Рівень смертності на 1 тис. населення	‰	19,2	19,2	19,1	19,1
Очікувана тривалість життя при народженні	років	70,1	70,1	70,2	70,2
Демографічне навантаження на 1 тис. осіб постійного населення віком 16–59 років (міська місцевість)	‰	566	570	575	582
Демографічне навантаження на 1 тис. осіб постійного населення віком 16–59 років (сільська місцевість)	‰	858	850	841	830
Забезпеченість населення лікарями усіх спеціальностей на 10 тис. населення на кінець року (без врахування санітарних лікарів)	осіб	34,6	34,8	35,2	35,5
Кількість дитячо-юнацьких спортивних шкіл	одиниць	53	52	52	52
- у них учнів	осіб	15832	15950	16000	16200
Питома вага дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, охоплених сімейними формами виховання до загальної чисельності дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування	%	87,0	89,0	90,5	91,5
Напрямок 1.Д. Забезпечення умов для отримання якісної освіти					
Охоплення дітей віком від 3-х до 6-ти(7) років дошкільною освітою у дошкільних навчальних закладах	%	90,3	92,7	92,9	93,1
- міська місцевість	%	100,0	100,0	100,0	100,0
- сільська місцевість	%	66,7	74,5	74,7	75,0
Напрямок 1.Е. Розвиток культурного і духовного середовища, забезпечення патріотичного виховання населення					
Кількість клубних закладів різних форм підпорядкування	одиниць	775	774	754	744
- з них у сільській місцевості	одиниць	704	684	664	644
Кількість бібліотечних закладів різних форм підпорядкування	одиниць	732	726	715	710
- з них у сільській місцевості	одиниць	615	614	609	604
Кількість театрів	одиниць	5	5	5	5

Назва індикатора (показника)	Одиниця виміру	2014 рік, факт	Прогноз		
			2015 р.	2016 р.	2017 р.
Кількість музеїв (включаючи національні заповідники)	одиниць	35	36	36	36
Кількість початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (дитячі музичні, художні школи, школи мистецтв, хореографічні школи)	одиниць	39	39	39	39
- в них учнів	осіб	8303	8474	8500	8600
Програма 2. Підвищення конкурентоспроможності області та забезпечення стійкого економічного зростання					
Напрямок 2.А. Підвищення рівня інвестиційної привабливості та інноваційної спроможності					
ВРП (у фактичних цінах) у розрахунку на одну особу	грн	25146 ²	30074	34915	39320
Темп зростання (зменшення) ВРП	%	96,4 ²	90,0	100,5	101,0
Обсяг капітальних інвестицій	млн грн	2621,2	2900	3200	3400
Обсяг капітальних інвестицій в розрахунку на 1 особу	грн	2490	2858	3082	3307
Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій	млн дол США	99,8	94,5	97,8	102,0
Обсяг прямих іноземних інвестицій у розрахунку на одну особу	дол. США	98,6	90,0	93,2	99,2
Обсяг залучених прямих іноземних інвестицій	млн дол. США	5,9	4,2	6,5	8,0
Обсяг експорту товарів	млн дол. США	700,0	574,0	545,3	546,0
Структура експорту товарів:					
- продовольчі товари	%	53,0	64,0	67,4	68,0
- непродовольчі товари	%	47,0	36,0	32,6	32,0
Експорт товарів у розрахунку на одну особу	дол. США	659,6	546,8	525,2	531,1
Обсяг економії енергоресурсів	тис. т ум. палива	32,4	27,5	35,2	36,0
Обладнання багатоквартирних будинків приладами обліку та регуляторами температури:					
холодної води	%	28,6	38,3	40,5	55,0
гарячої води	%	22,0	22,0	35,5	38,5
теплової енергії	%	38,6	53,5	65,0	71,5
Обсяг реалізованої промислової продукції	млн грн	16448,1	18916,8	19720,3	21635,1
Індекс промислового виробництва	%	97,2	90,8	100,2	100,4
Обсяг реалізованої інноваційної продукції до загального обсягу реалізованої промислової продукції	%	1,0	1,1	1,3	1,4
Напрямок 2.В. Стимулювання розвитку малого і середнього підприємництва					
Кількість малих підприємств у розрахунку на 10 тис. наявного населення	од.	53	54	55	55
Кількість середніх підприємств у розрахунку на 10 тис. наявного населення	од.	3	3	4	4

² попередні дані.

Назва індикатора (показника)	Одиниця виміру	2014 рік, факт	Прогноз		
			2015 р.	2016 р.	2017 р.
Питома вага надходжень від діяльності суб'єктів малого підприємництва (юридичних і фізичних осіб) в загальних надходженнях до місцевого бюджету	%	22,5	22,8	23,3	23,8
Питома вага надходжень від діяльності суб'єктів середнього підприємництва в загальних надходженнях до місцевого бюджету	%	22,8	23,1	23,6	24,1
Напрямок 2.С. Розвиток туризму					
Кількість туристичних операторів	одиниць	4	4	4	5
Кількість готелів та аналогічних засобів розміщування	одиниць	45	45	46	47
Кількість відвідувачів музейних закладів та національних заповідників	тис. осіб	752,4	753,0	754,0	755,0
Кількість садіб зеленого туризму	одиниць	34	35	35	36
Програма 3. Розвиток сільських територій					
Напрямок 3.А. Розвиток високопродуктивного агропромислового комплексу					
Обсяг валової продукції сільського господарства у цінах 2010 року	млн. грн	10114,9	9629,0	9822,4	10019,0
Темп росту (зниження) валової продукції сільського господарства	%	107,5	95,2	102,0	102,0
Структура сільгоспвиробництва:					
- питома вага рослинництва у загальному обсязі сільгоспвиробництва	%	77,4	77,6	78,0	77,5
- питома вага тваринництва у загальному обсязі сільгоспвиробництва	%	22,6	22,4	22,0	22,5
Обсяг валової продукції сільського господарства на 1 особу	грн	9531	9172	9460	9741
Ефективність сільгоспвиробництва (обсяг валової продукції сільського господарства у розрахунку на 100 га сільгоспугідь)	тис. грн	575,9	545,7	556,7	567,8
Напрямок 3.В. Підвищення стандартів життя та рівня зайнятості в сільській місцевості					
Загальний коефіцієнт вибуття сільського населення (на 1 тис. наявного сільського населення)	‰	14,0	13,5	13,0	12,5
Середньомісячна номінальна заробітна плата у сільському господарстві, лісовому господарстві та рибному господарстві	грн	2521	3205	3685	4237

**Перший заступник голови
обласної державної адміністрації**

Л.В. Сахневич